

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของเขตมินบุรี

การศึกษาสภาพทั่วไปของเขตมินบุรีจะเริ่มจากการศึกษาการขยายตัวของกรุงเทพมหานครไปยังพื้นที่ชานเมือง โดยเฉพาะด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือที่มีผลให้รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของเขตมินบุรีต่างไปจากเดิม จากนั้นจะศึกษาลักษณะประชากร ลักษณะทางเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านโครงข่ายคมนาคมขนส่ง ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการรวมทั้งการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของเขตมินบุรี เพื่อนำมาวิเคราะห์บทบาทของเขตมินบุรีในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การขยายตัวของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีรูปแบบการขยายตัวของพื้นที่ปลูกสร้างอาคารและขนาดประชากรตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งเดิมประชากรจะตั้งถิ่นฐานริมแม่น้ำเจ้าพระยาและลำคลองสายต่างๆ โดยมีการสัญจรทางน้ำเป็นหลัก การขยายตัวของพื้นที่เมืองหลวงเป็นไปอย่างช้าๆ รูปแบบของเมืองเป็นแบบ Concentric pattern ต่อมาเมื่อมีการรับอารยธรรมจากตะวันตก มีการสร้างถนน ทำให้รูปแบบและโครงข่ายของเมืองเปลี่ยนแปลง จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น พื้นที่ปลูกสร้างอาคาร (Built-up area) ขยายตัวออกไป เป็นรูปรีศมีจากศูนย์กลางเมือง ทำให้เมืองขยายตัวออกมาตามฝั่งตะวันออกมากขึ้น ส่วนการขยายตัวของเมืองฝั่งตะวันตก (ธนบุรี) เป็นไปอย่างช้าๆ

รูปแบบการคมนาคมที่เปลี่ยนมาใช้ถนนเป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อ ได้เปิดพื้นที่เมืองทั้งทางทิศเหนือ ได้ ตะวันออก ตามแนวถนนสายหลัก เช่น ถนนสุขุมวิท ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ถนนพหลโยธิน ถนนลาดพร้าว ถนนรามอินทรา การขยายตัวของเมืองเปลี่ยนเป็นรูปแบบ Ribbon Develment เมืองเริ่มโตโดยขาดระเบียบ เป็นไปตามอำนาจการซื้อชายที่ดินและตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก

การขยายตัวของกรุงเทพมหานครได้เริ่มตั้งแต่ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (ปี 2505-2509) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (ปี 2535-2539) กรุงเทพมหานครมีการขยายตัวของพื้นที่เมืองและการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นมาก ทั้งนี้เนื่องจากความเป็นศูนย์กลางทางการบริหารการปกครอง เศรษฐกิจ และการจ้างงานที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ทำให้เกิดการย้ายถิ่นของประชากรเข้ามาอย่างต่อเนื่องรวมถึงการลงทุนพัฒนาที่ดินในด้านต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (ปี 2530-2534) เน้นการพัฒนาพื้นที่กรุงเทพฯและปริมณฑล จึงมีโครงการลงทุนพัฒนาและขยายระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการต่าง ๆ มาก ผลที่ได้จากแผนพัฒนาฯ ฉบับ

ดังกล่าว คือการที่กรุงเทพมหานครเติบโตและขยายตัวออกไปทุกทิศทุกทาง จะเห็นได้จากการขยายตัวของเมืองในปี 2524 รัศมีการพัฒนาเมืองจะมีระยะประมาณ 15 กิโลเมตรเมื่อวัดจากศูนย์กลางเขตชั้นใน แต่ในปี 2534 รัศมีการพัฒนาเมืองเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 30 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ในเขตปริมาณพลของกรุงเทพมหานคร คือ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม และกล่าวได้ว่าการขยายตัวอย่างรวดเร็วนี้ นักลงทุนภาคเอกชนเป็นผู้นำการพัฒนา ส่วนรัฐทำหน้าที่เป็นผู้แก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ความเป็นระเบียบของการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความแออัดของประชากรและการปลูกสร้างอาคาร มลพิษทางสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้สาเหตุสำคัญ คือ ขาดการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่กรุงเทพมหานครเพิ่งจะมีการประกาศใช้กฎกระทรวงผังเมืองเมื่อปี 2535 ในขณะที่การขยายตัวของเมืองมีความเข้มข้นมาโดยตลอดในระยะเวลากว่า 30 ปี จึงไม่ทันกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

จากแผนที่แสดงพื้นที่ก่อสร้าง (Built-up area) ของปี 2530 ปี 2536 และ ปี 2538 จะเห็นได้ว่าในช่วงแรกปี 2530 (สีเหลือง) กทม.จะขยายตัวอยู่ในบริเวณเขตชั้นในและเขตชั้นกลาง หรือในแนววงแหวนรอบนอก ต่อมาในปี 2536 (สีเขียว) มีการตัดถนนและขยายถนน ทำให้การคมนาคมขนส่งสะดวกขึ้น เมืองเริ่มขยายตัวตามเส้นทางคมนาคมในด้านทิศตะวันตก ได้แก่ ถนนพระราม 2 เพชรเกษม ปิ่นเกล้า-นครชัยศรี ด้านทิศเหนือได้แก่ ถนนพหลโยธิน วิชาวดีรังสิต ด้านทิศตะวันออก ได้แก่ ถนนรามคำแหง รามอินทรา ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ถนนศรีนครินทร์ ในปี 2538 (สีน้ำเงิน) เมืองจะขยายตัวอยู่ในบริเวณพื้นที่ชานเมืองของกรุงเทพมหานคร ซึ่งการขยายตัวของเมืองในแต่ละบริเวณมีลักษณะต่างกัันดังนี้

- การขยายตัวของเขตชั้นใน เขตเมืองชั้นในเป็นเขตชุมชนหนาแน่นที่อยู่ใจกลางเมือง พื้นที่ส่วนใหญ่ถูกใช้จนเกือบหมด การใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม สถาบันราชการ วัดและสถานศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่เข้มข้นมากขึ้น โดยเปลี่ยนจากอาคารในแนวราบเป็นอาคารสูงประเภทสำนักงานและที่พักอาศัย เนื่องจากยังมีที่ดินว่างเปล่าอยู่ไม่มากนัก เป็นบริเวณที่มีราคาที่ดินเพิ่มขึ้นสูง การจราจรแออัด อาคารสำนักงานและที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้สูงจึงอยู่ในเขตนี้ โดยกระจายไปตามถนนและซอยที่มีสาธารณูปโภคสมบูรณ์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ได้แก่ ย่านสุขุมวิท ถนนรัชดาภิเษก ถนนรามคำแหง ถนนจรัญสนิทวงศ์

- การขยายตัวของเขตชั้นกลาง การใช้ที่ดินส่วนใหญ่ของเขตนี้เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่น และเป็นบริเวณที่มีบ้านจัดสรรมากที่สุด ซึ่งกระจายตัวตามสองข้างถนนสายหลักและในซอย และจะมีย่านพาณิชยกรรมกระจายตัวให้บริการย่านพักอาศัย เช่น ย่านบางกะปิ ย่านลาดพร้าว ย่านบางพลัด

การวางแผนพัฒนาการไร้ที่ดิน
เพื่ออยู่อาศัยในพื้นที่ชานเมือง
กรณีศึกษา : เขตมีนบุรี

แผนที่ 3-1

แสดงพื้นที่ศึกษา

สัญลักษณ์

- พื้นที่ศึกษา
- เขตจังหวัด
- เขตของเขต
- ถนน
- ทางรถไฟ

มาตราส่วน 1: 400,000

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

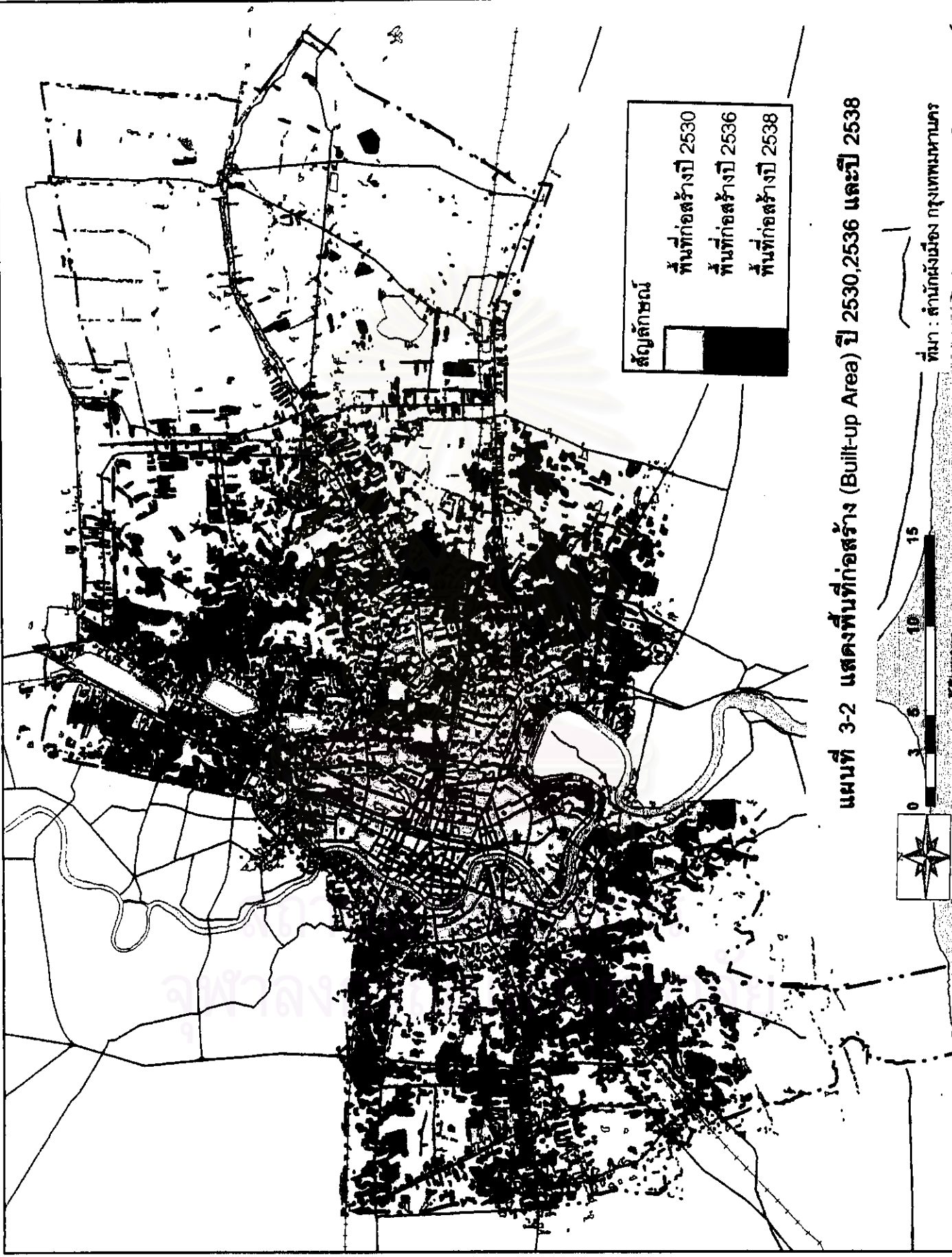
- การขยายตัวของเขตชั้นนอก การใช้ที่ดินส่วนใหญ่ด้านตะวันออกของกรุงเทพฯ จะเป็นพื้นที่เกษตรกรรมประเภทข้าว ส่วนทางตะวันตกจะเป็นสวนผัก สวนผลไม้และดอกไม้ พื้นที่ส่วนหนึ่งจะถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์เพื่อการเกษตรกรรม ส่วนบริเวณที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมกระจายไปตามแนวคูคลอง ส่วนบริเวณที่อยู่อาศัยใหม่จะหนาแน่นตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบ Ribbon Development ส่วนพื้นที่ด้านหลังจะเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ที่ทิ้งร้าง

ปัญหาของพื้นที่นี้ คือ การที่ไม่สามารถรักษาความเป็นพื้นที่สีเขียวไว้ได้ แม้ว่ามีกฎหมายควบคุมการก่อสร้างอาคาร แต่ก็มีข้อยกเว้นผ่อนผัน และการลักลอบการก่อสร้างโดยมิได้รับอนุญาต อีกทั้งมูลค่าที่ดินได้สูงขึ้น ซึ่งทำให้ผลตอบแทนจากการเกษตรมีมูลค่าต่ำเมื่อเทียบกับกิจกรรมอื่น ๆ เป็นเหตุจูงใจให้เกษตรกรขายที่ดินทำกิน เกิดการพัฒนาต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ ทำให้มีปัญหาดังกล่าว ตามมาอีกมาก

- การขยายตัวในเขตจังหวัดปริมณฑล ในปัจจุบันกรุงเทพมหานครและปริมณฑลยังคงมีการขยายตัวทางด้านประชากรและเศรษฐกิจต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากความเป็นศูนย์กลางทางการบริหาร เศรษฐกิจ การลงทุน การจ้างงาน และการศึกษา จึงเป็นสาเหตุให้มีการอพยพประชากรและแรงงานจากชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ทำให้พื้นที่เมืองขยายตัวออกไปในจังหวัดปริมณฑลมากขึ้น ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม และมีแนวโน้มจะขยายตัวเชื่อมต่อทางทิศตะวันออก คือ จังหวัดชลบุรี และทางทิศเหนือคือ จังหวัดสระบุรี ซึ่งแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 7 ได้กำหนดพื้นที่เหล่านี้เป็น "ภาคมหานคร"

ปัจจุบันการขยายตัวของกรุงเทพมหานครออกมายังพื้นที่ชานเมืองจะมีพื้นที่รองรับดังนี้ ทางทิศเหนือ ได้แก่ ย่านรังสิต-ปทุมธานี ทางทิศตะวันออก ได้แก่ รามอินทรา มีนบุรี ศรีนครินทร์ รัชดาภิเษก และบางนา-ตราด ทางทิศตะวันตก ได้แก่ ย่านปิ่นเกล้า-นครชัยศรี ทิศใต้ ได้แก่ ถนนเอกชัย-บางบอน หนองปรือ-ปากท่อ การขยายตัวออกมาทำให้เกิดศูนย์กลางพาณิชยกรรมและที่พักอาศัยในเขตชานเมืองมากขึ้น มีการพัฒนาที่อยู่อาศัยในรูปแบบบ้านจัดสรร และที่ดินจัดสรรจำนวนมาก โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนก่อสร้างสาธารณูปโภค เช่น ถนนสายหลัก และภาคเอกชนจะลงทุนก่อสร้างสาธารณูปโภคของหมู่บ้าน รูปแบบโครงสร้างของเมืองเป็นแบบ Multiple Nuclei คือ มีศูนย์กลางใหม่เกิดขึ้นหลาย ๆ ศูนย์ตามบริเวณต่าง ๆ ของพื้นที่พัฒนาที่ขยายออกไป

การที่อยู่อาศัยและโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่เขตชั้นนอก หรือเขตชานเมืองของกรุงเทพมหานครเป็นการกระจายประชากรและแรงงานออกสู่พื้นที่นอกเมืองมากขึ้น แต่ย่านพาณิชยกรรมและบริการของย่านใจกลางเมืองยังคงมีความสำคัญอยู่ ทำให้ผู้อยู่อาศัยในเขตชานเมืองยังต้องเดินทางไปทำงานในเขตเมืองซึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหาจราจรตามมา

สัญลักษณ์

- พื้นที่ก่อสร้างปี 2530
- พื้นที่ก่อสร้างปี 2536
- พื้นที่ก่อสร้างปี 2538

แผนที่ 3-2 แสดงพื้นที่ก่อสร้าง (Built-up Area) ปี 2530, 2536 และปี 2538

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

3.2 การขยายตัวของเมืองในเขตมิ้นบุรี

มิ้นบุรีจัดเป็นพื้นที่ชานเมืองอีกแห่งหนึ่งของกรุงเทพฯ ตั้งอยู่ในเขตชั้นนอกด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพฯ แต่เดิมเป็นจังหวัดขึ้นอยู่กับมณฑลกรุงเทพฯ เมื่อพ.ศ.2445 ในรัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมท้องที่อำเภอสามวา (อำเภอมิ้นบุรีปัจจุบัน) กับอีก 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแสนแสบ อำเภอเจียรดับ อำเภอหนองจอก รวมเป็น 4 อำเภอ ตั้งเป็นเมือง ชื่อว่า "เมืองมิ้นบุรี" แปลว่า เมืองปลา เพื่อให้คู่กับ "เมืองฉัญญบุรี" แปลว่า เมืองข้าว มณฑลกรุงเทพฯ ในสมัยนั้นประกอบด้วย 6 จังหวัด คือ ปทุมธานี นครเขื่อนขันธ์ สมุทรปราการ นนทบุรี ฉัญญบุรี และมิ้นบุรี

ระหว่างปี 2473-2474 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ซึ่งมีผลกระทบต่อประเทศไทยและงบประมาณแผ่นดินในขณะนั้น รัชกาลที่ 7 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้แก้ไขเหตุการณ์โดยยกเลิกหรือรวมกรมกองต่างๆ ในส่วนกลางและยุบมณฑลจังหวัดและสถานที่หรือส่วนราชการบางแห่งตลอดจนปลดราชการออกจากตำแหน่งเพื่อตัดทอนงบประมาณรายจ่ายให้สอดคล้องภาพ จังหวัดมิ้นบุรีได้ถูกยุบรวมเข้ากับจังหวัดพระนคร ขึ้นต่อมณฑลกรุงเทพฯ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2475 โดยให้อำเภอหนองจอกไปขึ้นกับจังหวัดฉะเชิงเทรา มณฑลกรุงเทพฯ ในขณะนั้นจึงมีเพียง 3 จังหวัด คือ พระนคร ธนบุรี และสมุทรปราการ จังหวัดพระนคร หลังการปรับปรุงแล้ว จึงมีอำเภอเพิ่มขึ้นอีก 2 อำเภอ คือ มิ้นบุรี และลาดกระบัง อำเภอมิ้นบุรี เปลี่ยนฐานะเป็นเขตมิ้นบุรี ซึ่งเป็นเขตหนึ่งของกรุงเทพฯ ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ดังนั้น เขตมิ้นบุรีจึงมีฐานะเป็นนิติบุคคลขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ มาจนกระทั่งปัจจุบัน

จากการขยายตัวของกรุงเทพฯ มาทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือนั้น ได้เริ่มจากการขยายตัวของพื้นที่พักอาศัยชานเมืองตามถนนพหลโยธิน ถนนรามอินทรา ถนนรามคำแหง ถนนสุขาภิบาล 1 ซึ่งพื้นที่เมืองในเขตบางเขน บางกะปิ และลาดพร้าว เริ่มอึมตัวแล้วทำให้มีการขยายตัวของที่อยู่อาศัยเข้ามาในเขตมิ้นบุรีมากขึ้น โดยเฉพาะแขวงบางชัน มิ้นบุรี และแสนแสบ ถนนสายสำคัญที่มีโครงการบ้านจัดสรรเกิดขึ้นมาก คือ ถนนรามอินทรา สุวินทวงศ์ นิมิตรใหม่ พระยาสุเรนทร์ เมื่อความเจริญเข้ามาทำให้เขตชุมชนเมืองเริ่มหนาแน่นและมีปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา อย่างไรก็ตามภาครัฐได้มีโครงการพัฒนาและปรับปรุงโครงข่ายคมนาคมหลายสายในเขตมิ้นบุรีรวมทั้งระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ซึ่งจะทำให้ในอนาคตเขตมิ้นบุรีจะมีการขยายตัวมากยิ่งขึ้น

3.3 ที่ตั้งและสภาพภูมิศาสตร์

มีนบุรีตั้งอยู่ในพื้นที่เขตชั้นนอกของกทม. มีพื้นที่ 174.331 ตารางกิโลเมตร หรือ 108,956.875 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	เขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	เขตหนองจอกโดยมีคลองข่อยที่เก่า คลองแบน ชะโงกคลองตาเตี้ย คลองลำหินและคลองลำตัน โทรเป็นแนวกัน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	เขตลาดกระบัง โดยมีคลองตาเสือ และคลอง นายโธหรือคลองอ้ายโธเป็นแนวกัน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	เขตบางเขน เขตลาดพร้าวและเขตบึงกุ่ม โดยมี คลองพระยาสุเรนทร์ คลองคูบอน คลองบางชัน และคลองลาดบัวขาวเป็นแนวกัน

สภาพภูมิศาสตร์ของเขตมีนบุรี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีลำน้ำที่สำคัญ 6 สายซึ่งเป็นคลองส่งน้ำอยู่ในความควบคุมของกรมชลประทาน คือ คลองสามวา คลองแสนแสบ คลองสองต้นนุ่น คลองบางชัน คลองบัวขาว และคลองบึงพระยาสุเรนทร์ นอกจากนั้นยังมีคลองบึงและคลองข่อย ซึ่งแยกจากลำรางจำนวนมาก เพื่อชักน้ำจากคลองส่งสายใหญ่ไปช่วยในการทำเกษตรกรรม นับได้ว่าพื้นที่เขตมีนบุรีเหมาะสมกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประกอบกับพื้นที่เขตมีนบุรีเป็นที่ราบลุ่มตะกอนน้ำพัดพา (Alluvia Soils) เป็นพื้นที่ราบระดับต่ำ สูงกว่าระดับน้ำทะเลไม่เกินหนึ่งเมตรครึ่ง ชั้นของหน้าดินเป็นดินเหนียวละเอียดและตะกอนละเอียด จึงเป็นดินอุ้มน้ำและเนื้อดินไม่อัดแน่น เป็นลักษณะดินที่เกิดจากอิทธิพลของน้ำทะเลพัดพามาทับถม บริเวณพื้นที่ตอนบนของเขตเป็นพื้นที่ที่เรียกว่าทุ่งรังสิต มีระบบคูคลองที่เกิดจากการขุดมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อขยายพื้นที่ปลูกข้าวบริเวณทุ่งรังสิตนี้รับน้ำจากพื้นที่ตอนบนที่กั้นตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา รวมทั้งแหล่งน้ำจากที่สูงเนินเขาในจังหวัดนครนายกปริมาณน้ำที่ทุ่งรังสิตและเขตมีนบุรีจึงมีอยู่อย่างสมบูรณ์ตลอด บางปีช่วงน้ำหลากปีปริมาณน้ำล้นชายฝั่งคลอง

อย่างไรก็ตามปัจจุบันตั้งแต่ได้มีการกำหนดพื้นที่เขตมีนบุรีบางส่วนเป็นพื้นที่รับน้ำตามโครงการระบายน้ำทุ่งฝั่งตะวันออกไม่ให้ไหลเข้ามาในกรุงเทพฯ ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านการเกษตร เนื่องจากพื้นที่นอกคันกั้นน้ำประสบภาวะน้ำท่วมที่นาเสียหาย ในขณะที่พื้นที่ในคันกั้นน้ำขาดแคลนน้ำ ทั้งนี้เพราะระดับน้ำในและนอกคันกั้นน้ำแตกต่างกันมาก และเมื่อมีธุรกิจการขุดหน้าดินนำดินไปถมในเขตชั้นในอย่างต่อเนื่องเป็นเวลากว่า 20 ปีแล้วทำให้บางพื้นที่เกิดสภาพเป็นแอ่งขนาดใหญ่ ซึ่งจะเป็นบริเวณที่ลุ่ม

ต่ำสุดของพื้นที่ด้วย พื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำท่วมขังและเป็นที่ย่ำน้ำ ได้แก่ แขวงทรายกองดิน ทรายกองดินใต้ แสนแสบและสามวาตะวันออก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการทำเกษตรกรรมในบริเวณดังกล่าว

พื้นที่สีเขียวของกรุงเทพฯที่กำหนดโดยข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครพ.ศ. 2525 ให้เป็น "บริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยนแปลงใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท" มีอยู่ใน 2 พื้นที่ ได้แก่

1. พื้นที่ด้านตะวันออกของกรุงเทพฯในท้องที่เขตมีนบุรี แขวงคลองสิบ แขวงคูฝั่งเหนือ เขต หนองจอก และแขวงคลองสามประเวศ แขวงลำปลาทิว แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง
2. พื้นที่ด้านตะวันตกของกรุงเทพฯในท้องที่แขวงจิมพลี แขวงบางระมาด แขวงบางเขินหนึ่ง และแขวงบางพรหม เขตตลิ่งชัน และในท้องที่ แขวงบางไผ่ แขวงบางแคเหนือ และแขวงคลองขวาง เขตภาษีเจริญ

การกำหนดพื้นที่สีเขียวของกรุงเทพฯด้านตะวันออก มีวัตถุประสงค์หลายประการ ได้แก่

1. เพื่อให้เป็นพื้นที่สำหรับรับน้ำหลากก่อนระบายลงสู่อ่าวไทย ได้พื้นที่บริเวณสถานพักพื้นตากอากาศบางปู โดยคลองตำหรุ และคลองบางปลา โดยรับน้ำจากคลองหกวา ตำบลลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และอาศัยถนนร่มเกล้า กั้นน้ำไม่ให้ทะลักเข้าสู่เขตเมืองอันเป็นการป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพฯ
2. เพื่อให้เป็นพื้นที่สกัดการขยายเมืองออกมาสู่ชนบทหรือพื้นที่เกษตรกรรมอันสมบูรณ์
3. เพื่อให้เป็นพื้นที่เพาะปลูกที่เหมาะสมกับลักษณะเกษตรกรรมในที่สุด
4. เพื่อเป็นพื้นที่สร้างอากาศบริสุทธิ์เปรียบเสมือนปอดให้แก่ประชาชนในและนอกบริเวณนั้น
5. เป็นพื้นที่ใช้พักผ่อนหย่อนใจรวมทั้งป้องกันการเพิ่มความหนาแน่นแออัด

จะเห็นได้ว่า ในการกำหนดพื้นที่สีเขียวจะมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่ออนุรักษ์พื้นที่เกษตรและป้องกันไม่ให้เกิดการขยายตัวของ (Built-up area) ของกรุงเทพฯ แต่ทางด้านตะวันออก มีวัตถุประสงค์ที่เพิ่มเข้ามา คือ จะเป็นพื้นที่รับน้ำก่อนระบายลงสู่อ่าวไทย เพื่อบรรเทาและป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพฯ

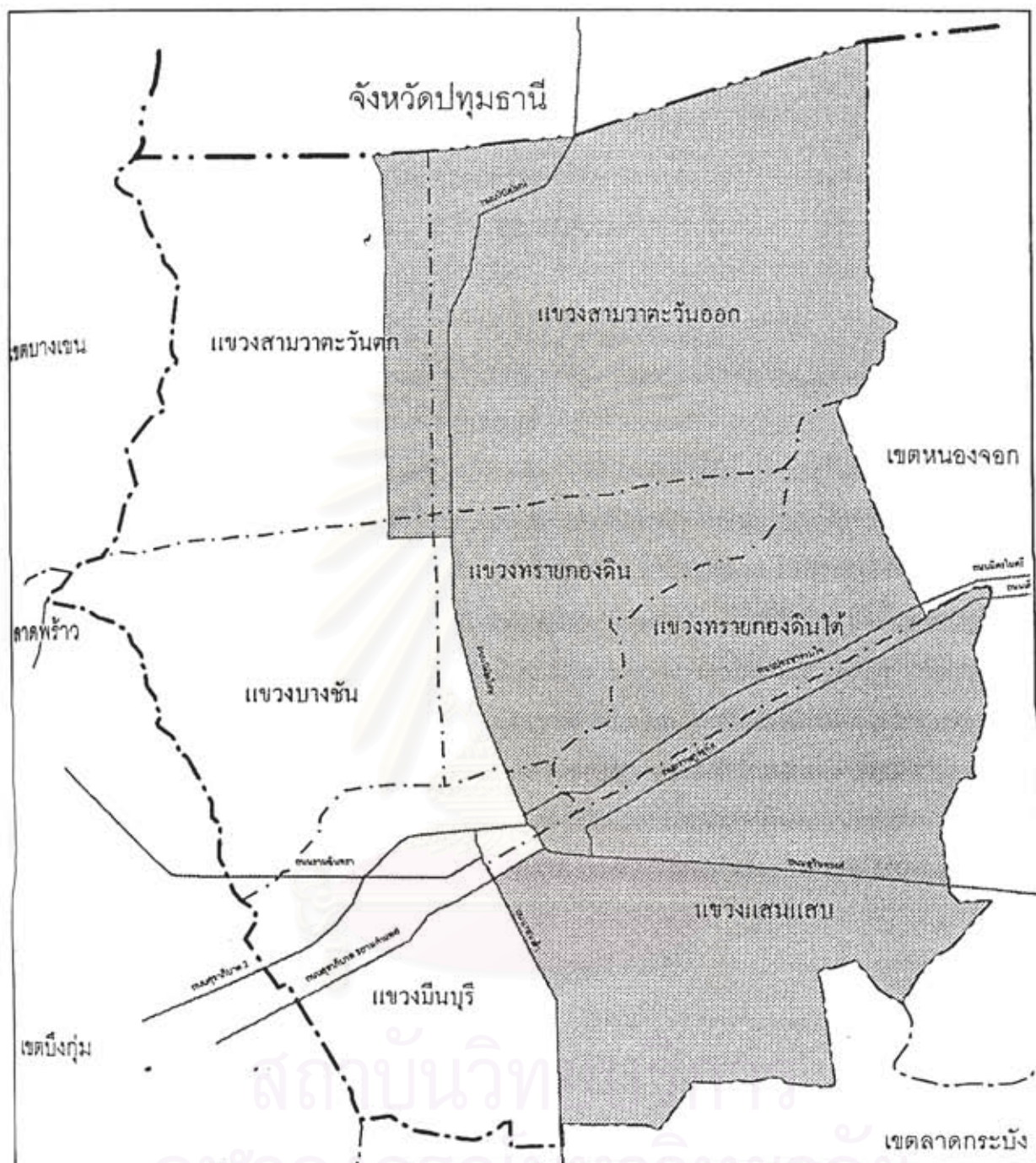
เขตมีนบุรี จึงแบ่งพื้นที่ได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. พื้นที่นอกคันกั้นน้ำ (ด้านตะวันออกของพื้นที่เขต) มีพื้นที่ประมาณ 106.52 ตารางกิโลเมตร หรือ 66,572.50 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 61.10 ของพื้นที่เขตและร้อยละ 69.97 ของพื้นที่รับน้ำ ได้แก่
 - พื้นที่แขวงแสนแสบทั้งหมด จำนวน 18 หมู่บ้าน
 - พื้นที่แขวงบางชัน หมู่ 1 บางส่วน
 - พื้นที่แขวงสามวาตะวันออกทั้งหมด จำนวน 21 หมู่บ้าน
 - พื้นที่แขวงสามวาตะวันตก หมู่ 1-5 บางส่วน
 - พื้นที่แขวงทรายกองดินใต้ทั้งหมด จำนวน 12 หมู่บ้าน

ตารางที่ 3-1 แสดงบริเวณพื้นที่สีเขียว (Green Area) ด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร

เขต/แขวง	หมู่บ้าน	พื้นที่(ไร่)	พื้นที่สีเขียว (Green Area)		
			พื้นที่(ไร่)	ร้อยละของพื้นที่เขต/แขวง	ร้อยละของพื้นที่สีเขียว
เขตมีนบุรี	107	108,956.88	66,572.50	61.10	69.97
มีนบุรี	20	15,741.25	-	-	-
บางชัน	12	12,683.75	400.00	3.15	0.42
แสนแสบ	18	20,036.87	20,036.87	100.00	21.06
ทรายทองดิน	8	7,591.26	7,075.00	93.20	7.44
ทรายทองดินใต้	12	9,889.38	9,889.38	100.00	10.39
สามวาตะวันออก	21	25,358.75	25,358.75	100.00	26.65
สามวาตะวันตก	16	17,855.62	3,812.50	21.59	4.01
เขตลาดกระบัง	46	77,411.88	17,337.50	22.40	18.22
ลาดกระบัง	7	6,764.38	4,087.50	60.43	4.30
คลองสองต้นนุ่น	5	8,935.63	-	-	-
คลองสามประเวศ	5	10,911.25	8,137.50	74.58	8.55
ลำปลาทิว	13	21,095.00	5,112.50	24.24	5.37
ทับยาว	9	16,146.25	-	-	-
ชุมทอง	7	13,559.38	-	-	-
เขตหนองจอก	93	147,663.12	11,237.50	7.61	11.81
หนองจอก	13	18,745.00	-	-	-
กระทุ่มราย	18	23,832.50	-	-	-
คลองสิบ	14	19,280.82	6,637.50	34.43	6.98
คลองสิบสอง	11	24,291.88	-	-	-
โคกแฝด	11	14,077.50	-	-	-
คูฝิ่งเหนือ	8	11,093.75	4,600.00	41.46	4.83
ลำผักชี	10	20,848.75	-	-	-
ลำด้อยตึง	8	15,493.12	-	-	-
รวม	246	334,031.88	95,147.50	28.48	100.00

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร 2534

การวางแผนพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในพื้นที่ชานเมือง กรณีศึกษา เขตมีนบุรี

แผนที่ 3-3 แสดงพื้นที่นอกเขตคั่นกันน้ำในเขตมีนบุรี

สัญลักษณ์

— • • —	เขตจังหวัด		พื้นที่นอกเขตคั่นกันน้ำ
— • — • —	เขตของเขต		
— - - -	เขตแขวง		
————	ถนน		

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

มาตราส่วน 1:100,000

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. พื้นที่ในคันกันน้ำ (ด้านตะวันตกของพื้นที่เขต) มีพื้นที่ประมาณ 67.815 ตารางกิโลเมตร หรือ 42,384.38 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 38.90 ของพื้นที่เขตได้แก่

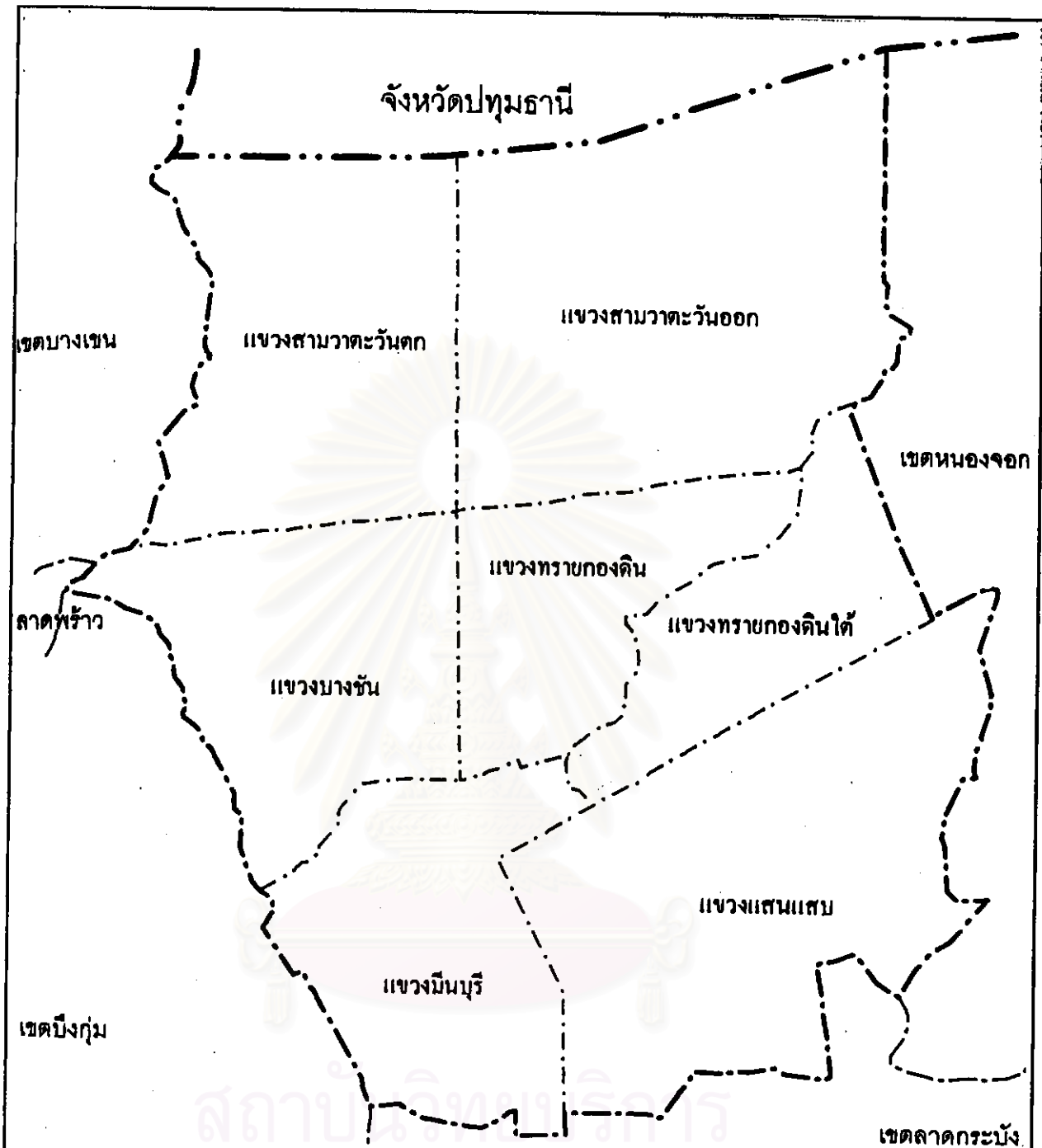
- พื้นที่แขวงมีนบุรีทั้งหมด จำนวน 20 หมู่บ้าน
- พื้นที่แขวงบางซัน หมู่ 2-12 และหมู่ 1 บางส่วน
- พื้นที่แขวงสามวาตะวันตก หมู่ 6-10 ทั้งหมดและ หมู่ 1-5 บางส่วน
- พื้นที่แขวงทรายทองดิน หมู่ 1 บางส่วน

3.4 การแบ่งเขตการปกครอง

เขตมีนบุรี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 แขวง 107 หมู่บ้าน โดยมีจำนวนพื้นที่ จำนวน ประชากร ความหนาแน่น ดังตารางที่ 3-2 จากตารางจะพบว่า แขวงสามวาตะวันออกมีพื้นที่มากที่สุด คือ 40.57 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 23.27 ของพื้นที่เขตทั้งหมด รองลงมาคือ แขวงแสนแสบ สามวาตะวันตก มีนบุรี บางซัน ทรายทองดินใต้ และทรายทองดิน ตามลำดับ แม้ว่าแขวงสามวาตะวันออกจะมีพื้นที่มากที่สุด แต่พื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรมมีประชากรอาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจาย ในขณะที่แขวงมีนบุรี มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นที่สุด คือ 2,680.54 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งมากกว่าแขวงบางซันและแสนแสบ ซึ่งมีประชากรรองลงมาถึงกว่าเท่าตัว คือ 1,471.78 และ 1,067.46 คนต่อตารางกิโลเมตร แขวงมีนบุรีมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่เมืองในเขตบางกะปิ บึงกุ่ม ลาดพร้าว และบางเขน ทำให้มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่มาก รวมทั้งศูนย์กลางพาณิชยกรรมของเขตตั้งอยู่ในแขวงนี้ด้วย

3.5 รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

สภาพพื้นที่ของเขตมีนบุรีมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมในการทำเกษตรกรรม เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งอยู่บริเวณตอนใต้ของที่ราบภาคกลาง ดินส่วนใหญ่เป็นดินตะกอนที่เกิดจากน้ำพัดพา ลักษณะพื้นที่ราบเรียบ มีความสามารถในการขุดน้ำสูง สมรรถนะของดินในพื้นที่นี้ส่วนใหญ่เป็นดินชุดอะเชิงเทรา ซึ่งมีความเหมาะสมต่อการเกษตรกรรมประเภททำนา ประกอบกับมีลำคลองหลายสาย ไหลผ่านพื้นที่ทำให้การใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นการใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรม ประชากรในเขตมีนบุรีร้อยละ 60 เป็นประชากรดั้งเดิมที่อพยพมาจากหัวเมืองทางใต้และนับถือศาสนาอิสลาม การตั้งถิ่นฐานของชุมชนในระยะเริ่มแรกจะกระจายตัวตามแนวสองฟากของลำคลองสายต่างๆ ซึ่งใช้ประโยชน์ทั้งเพื่อการเพาะปลูก และการคมนาคมขนส่งคลองสำคัญซึ่งมีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่อดีตและยังคงสภาพปัจจุบัน ได้แก่

การวางแผนพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในพื้นที่ชานเมือง กรณีศึกษา เขตมึนบุรี

แผนที่ 3-4 แสดงเขตการปกครองของเขตมึนบุรี

สัญลักษณ์

- · · — เขตจังหวัด
- · — · เขตของเขต
- · · · เขตแขวง

มาตราส่วน 1:100,000

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3-2 แสดงจำนวนหมู่บ้าน พื้นที่ จำนวนประชากร ความหนาแน่นของประชากร
เขตมโนบุรีรายแขวงปี 2539

แขวง	จำนวนหมู่บ้าน	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)
มโนบุรี	20	22.059	59,130	2,680.54
แสนแลบ	18	35.186	23,547	1,067.46
บางซัน	12	20.294	32,466	1,471.78
ทรายกองดิน	8	12.146	5,817	263.70
ทรายกองดินใต้	12	15.823	9,682	438.91
สามวาตะวันออก	21	40.574	10,408	471.83
สามวาตะวันตก	16	28.249	7,550	342.26
รวมเขตมโนบุรี	107	174.331	148,600	6,736.48

ที่มา : สำนักงานเขตมโนบุรี และสำนักงานกลางทะเบียนราษฎร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คลองสามวา คลองแสนแสบ คลองสองต้นนุ่น คลองบางชัน คลองลาดบัวขาว และคลองปิงพระยา
สุเรนทร์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนตามริมสองฝั่งคลอง ปัจจุบันก็ยังคงสภาพเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่สำคัญ

ต่อมาเมื่อการคมนาคมขนส่งทางถนนมีบทบาทมากขึ้น รูปแบบการตั้งถิ่นฐานได้เปลี่ยนแปลง
ไป จากการให้ความสำคัญกับการคมนาคมทางน้ำเปลี่ยนมาให้ความสำคัญกับการคมนาคมทางถนน
ในช่วงแรกนั้นมีนบุรียังได้รับผลกระทบน้อยมาก เพราะอุปสรรคการขยายตัว ได้แก่ ท่าเลที่ตั้งห่างจาก
ย่านศูนย์กลางธุรกิจของเมือง ประกอบกับขาดแคลนโครงข่ายเส้นทางคมนาคมขนส่งทางถนน และ
สภาพพื้นที่ซึ่งเป็นที่ลุ่มมีลำคลองผ่านหลายสาย การคมนาคมขนส่งติดต่อในเขตมีนบุรีจึงยังคงอาศัย
ลำคลองเป็นหลัก

จากการพัฒนากรุงเทพมหานครตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 7 และแผนพัฒนา
กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2539) เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นโดย
การก่อสร้างถนนสายใหม่ ๆ การปรับปรุงถนน การต่อเชื่อมตรอก ซอย ผ่านพื้นที่แขวง ต่าง ๆ ของเขต
มีนบุรี ทำให้พื้นที่บริเวณที่ถนนตัดผ่านเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลง
จำนวนประชากรของเขตนี้ระหว่างปี 2531-2539 มีอัตราเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 35.7 หรือคิดเป็นร้อยละ 7.02
ต่อปี ซึ่งเป็นเขตที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงเป็นอันดับ 3 รองจากเขตปทุมวัน และเขตหนองแขม
และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต ในขณะที่ประชากรของเขตชานเมืองด้านตะวันออกอื่น ๆ อัน
ได้แก่ เขตลาดกระบัง หนองจอก มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 4.97 และร้อยละ 3.45 ต่อ
ปี ตามลำดับ ส่วนจำนวนประชากรของเขตชั้นในกลับมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงลดลง

ชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ในเขตมีนบุรี จะเป็นชุมชนหนาแน่นในลักษณะอาคาร ร้านค้า และปรากฏ
ตามเส้นทางคมนาคมทางถนน ซึ่งมีความสะดวกกว่าการคมนาคมตามลำคลอง การตั้งถิ่นฐานตามริม
ถนนที่สำคัญของเขตนี้ คือ บริเวณสองฟากถนนรามอินทรา ถนนสุขาภิบาล 2-3 ถนนสุวินทวงศ์ และ
แนวโน้มในอนาคตจะเป็นการขยายการตั้งถิ่นฐานไปตามถนนร่มเกล้า ถนนนิมิตรใหม่ นอกจากนี้การ
พัฒนาของเส้นทางคมนาคมสายต่าง ๆ ในเขตมีนบุรียังมีผลต่อการพัฒนาที่ดินในรูปของที่จัดสรร
หมู่บ้านจัดสรรต่างๆ ซึ่งได้เริ่มขยายตัวจากตัวเมืองกรุงเทพฯกระจายไปยังพื้นที่ต่อเนื่องรอบนอกอีกด้วย

จากการที่สภาพพื้นที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือบริเวณที่อยู่ในคันกันน้ำ และนอกคันกันน้ำนั้น
พื้นที่นอกคันกันน้ำ ซึ่งได้แก่ แขวงสามวาตะวันออก ทวายกองดิน ทวายกองดินใต้ แสนแสบจะมีรูปแบบ
การตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนเกษตรกรรม ตั้งบ้านเรือนกระจุกตัวอยู่ตามริมคลองสายสำคัญ ได้แก่ คลอง
สามวา คลองแสนแสบ คลองหนึ่งตะวันออก คลองสองตะวันออก คลองสามตะวันตก คลองสี่ตะวันออก

คลองสี่ตะวันตก คลองบึงขวาง คลองบึงใหญ่ คลองสามประเวศ คลองสี่ประเวศ เป็นต้น แต่เมื่อมีการตัดถนนมากขึ้นจึงเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีทางเลือกในการสร้างบ้านเรือนขยายตัวลึกเข้าไปในพื้นที่ที่ห่างจากคลอง ปัจจุบันได้มีหมู่บ้านจัดสรรเข้ามาแทนที่พื้นที่เกษตรกรรม การจัดสรรส่วนใหญ่จะเป็นบ้านเดี่ยว ถ้าเป็นโครงการขนาดใหญ่มักจัดพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่รับน้ำ เช่น หมู่บ้านเคซีการ์เดนไฮม มีนบุรีการ์เดนไฮม หมู่บ้านปรีชา หมู่บ้านกฤษดานนคร เป็นต้น

พื้นที่ในคันกันน้ำประกอบด้วย แขวงมีนบุรี บางชั้น สามวาตะวันตก แต่บริเวณที่เป็นชุมชนจริง ๆ จะอยู่ในสองแขวงเท่านั้นคือ แขวงบางชั้น และมีนบุรี โดยกระจุกตัวอยู่ที่ศูนย์กลางชุมชนที่เป็นตลาด และริมถนนสายหลักของเขต คือ ถนนรามอินทรา ถนนพระยาสุเรนทร์และถนนสีหบุรานุกิจ ส่วนพื้นที่นอกคันกันน้ำ จะมีการพัฒนาน้อยมาก บริเวณที่พอมีการพัฒนาบ้าง คือ บริเวณริมถนนประชาราษฎร์อุทิศ ประชาร่วมใจ และร่มเกล้า แต่บริเวณนี้จะมีปัญหาระดับดินต่ำมาก ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วมได้ โดยเฉพาะแขวงแสนแสบ และทรายกองดินใต้ อย่างไรก็ตามเมื่อมีการขยายตัวของเมืองเข้ามาในเขตมีนบุรีมากขึ้นพื้นที่เหล่านี้ได้ถูกเปลี่ยนเป็น อาคารพาณิชย์ โรงงาน กิจการขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีลักษณะเป็นการขยายตัวของพื้นที่เมืองแบบการพัฒนาริมถนนเป็นแนวยาว (Ribbon Development) โดยขาดการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินล่วงหน้า ทั้งที่พื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่สีเขียว ลักษณะการขยายตัวของพื้นที่เมืองดังกล่าวจึงเป็นการสวนทางและเป็นอุปสรรคต่อการควบคุมและจัดระเบียบการใช้ที่ดิน อันก่อให้เกิดปัญหาตามมาทั้งปัญหาการจราจร สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาน้ำท่วม

3.6 ลักษณะประชากร

3.6.1 การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรของกรุงเทพฯและเขตมีนบุรี

จากการที่กรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางความเจริญที่สำคัญของประเทศ มีแรงดึงดูดทางเศรษฐกิจสูง ส่งผลให้อัตราการเพิ่มประชากรเป็นไปอย่างไม่สมดุล จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งจากฐานประชากรเดิมของกรุงเทพฯ รวมกับผู้ที่อพยพมาจากต่างจังหวัดทำให้กรุงเทพฯขยายตัวออกไปสู่พื้นที่ชานเมืองโดยรอบ ซึ่งเป็นทั้งพื้นที่ที่รองรับการขยายตัวของประชากรและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ มีนบุรีเป็นพื้นที่ชานเมืองอีกแห่งหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลการขยายตัวดังกล่าว จึงส่งผลให้มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 5 ปีหลังจากที่ผ่านมา

เมื่อพิจารณาจำนวนประชากร ความหนาแน่นและการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรในเขต กรุงเทพฯ จะพบว่า (ตารางที่ 3-3) ในปี 2535 กรุงเทพฯมีความหนาแน่นเฉลี่ย 3,546 คนต่อตาราง กิโลเมตร ปี 2539 เพิ่มขึ้นเป็น 3,561 คนต่อตารางกิโลเมตร เขตมีนบุรีในปี 2535 มีประชากร 109,508 คน คิดเป็นร้อยละ 1.97 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตกรุงเทพฯ มีความหนาแน่นประชากร 628.16 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกรุงเทพฯถึง 6 เท่า และในปี 2539 เขตมีนบุรีมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 148,600 คน คิดเป็นร้อยละ 2.66 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขต กรุงเทพฯ มีความหนาแน่นเพิ่มขึ้นเป็น 852.40 คนต่อตารางกิโลเมตร หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมถึงร้อยละ 35.70 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเขตอื่น ๆ ในกรุงเทพฯแล้ว มีนบุรียังมีความหนาแน่นประชากรค่อนข้างต่ำ แต่ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2535-2539) มีนบุรีมีการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นประชากรสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับเขตต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ คือสูงถึงร้อยละ 35.70 (แผนภูมิที่ 3-1)

3.6.2 โครงสร้างประชากร การกระจายตัว ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรรายแขวงของเขตมีนบุรี

การกระจายตัวของประชากรในเขตมีนบุรี

เมื่อพิจารณาการกระจายตัวของประชากรในแขวงต่าง ๆ ของเขตมีนบุรี ตั้งแต่ปี 2535-2539 (ตารางที่ 3-4) จะพบว่า ปี 2535 มีนบุรีมีจำนวนประชากรรวม 109,508 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 148,600 คน ในปี 2539 โดยแขวงที่มีประชากรมากที่สุด คือ แขวงมีนบุรี มีจำนวนประชากรถึง 59,130 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงไปได้แก่ แขวงบางชัน มีจำนวนประชากร 32,466 คน คิดเป็นร้อยละ 22 และแขวง แล่นแสดมีจำนวนประชากร 23,547 คน คิดเป็นร้อยละ 16 ตามลำดับ ส่วนแขวงอื่น ๆ ยังมีประชากร ค่อนข้างน้อย

โครงสร้างประชากร

จากตารางที่ 3-5 และแผนภูมิที่ 3-3 จะเห็นได้ว่าโครงสร้างประชากรของเขตมีนบุรี ส่วนใหญ่ เป็นประชากรที่อยู่ในวัยเรียน และวัยแรงงาน ในช่วงอายุ 0-20 ปี จะเป็นชายมากกว่าหญิง แต่ในช่วง อายุ 21 ปีขึ้นไป จะเป็นหญิงมากกว่าชาย โดยมีประชากรในช่วงอายุ 1-40 ปี รวมกันถึงร้อยละ 75.62 ในขณะที่เด็กที่อยู่ในช่วงอายุน้อยกว่า 1 ปี และ 56 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนค่อนข้างน้อย ซึ่งอาจเป็นเพราะมีการขยายตัวของที่อยู่อาศัยในเขตมีนบุรีสูง ประกอบกับมีจำนวนแรงงานทั้งในภาคอุตสาหกรรม และการค้าบริการอพยพเข้ามามากขึ้น ทำให้มีประชากรวัยแรงงานเข้ามาอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 3-3 แสดงจำนวนประชากร ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นรายเขตของททปปี 2535

และปี 2539

เขต	พื้นที่ (ตร.กม.)	พ.ศ. 2535		พ.ศ. 2539		การเปลี่ยนแปลง ความหนาแน่น (%)
		ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	
พระนคร	5.536	91,590	16,544.44	82,885	14,972.00	(9.50)
ป้อมปราบ	1.931	85,941	44,505.96	80,173	41,518.90	(6.71)
ดุสิต	10.665	178,525	16,739.33	163,572	15,337.27	(8.38)
สัมพันธวงศ์	1.416	44,349	31,319.92	39,585	27,955.51	(10.74)
ปทุมวัน	8.369	123,371	14,741.43	112,920	13,492.65	(8.47)
บางรัก	5.536	73,276	13,236.27	65,966	11,915.82	(9.98)
ยานนาวา	16.662	102,962	6,179.45	95,059	5,705.14	(7.68)
สาทร	9.326	131,702	14,122.02	116,067	12,445.53	(11.87)
บางคอแหลม	10.921	136,339	12,484.11	125,011	11,446.85	(8.31)
พญาไท	9.595	212,035	22,098.49	102,133	10,644.40	(51.83)
ราชเทวี	7.126	112,203	15,745.58	133,872	18,786.42	19.31
พระโขนง	32.775	200,835	6,127.69	200,384	6,113.93	(0.22)
บางซื่อ	11.545	176,540	15,291.47	167,045	14,469.03	(5.38)
จตุจักร	32.908	183,637	5,580.31	172,115	5,230.19	(6.27)
บางเขน	76.613	235,100	3,068.67	263,401	3,438.07	12.04
ดอนเมือง	59.789	218,437	3,653.46	247,111	4,133.05	13.13
บางกะปิ	48.904	232,506	4,754.34	236,294	4,831.79	1.63
ลาดพร้าว	30.476	128,761	4,225.00	138,467	4,543.48	7.54
บึงกุ่ม	69.903	204,662	2,927.80	235,012	3,361.97	14.83
มีนบุรี	174.331	109,505	628.55	148,600	852.40	35.70
หนองจอก	236.261	64,139	271.48	75,198	318.28	17.24
ลาดกระบัง	123.859	76,605	618.49	95,634	772.12	24.84
ธนบุรี	8.626	227,980	26,429.40	203,369	23,576.28	(10.80)
บางกอกใหญ่	6.18	102,975	16,662.62	94,975	15,368.12	(7.77)
ห้วยขวาง	15.003	252,605	16,836.97	80,201	5,345.66	(68.25)
คลองสาน	6.051	136,118	22,495.12	121,766	20,123.29	(10.54)
ตลิ่งชัน	79.698	124,937	1,567.63	142,090	1,782.86	13.73
บางกอกน้อย	11.944	176,281	14,758.96	170,494	14,274.45	(3.28)

ตารางที่ 3-3 (ต่อ) แสดงจำนวนประชากร ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นรายเขตของกทม.

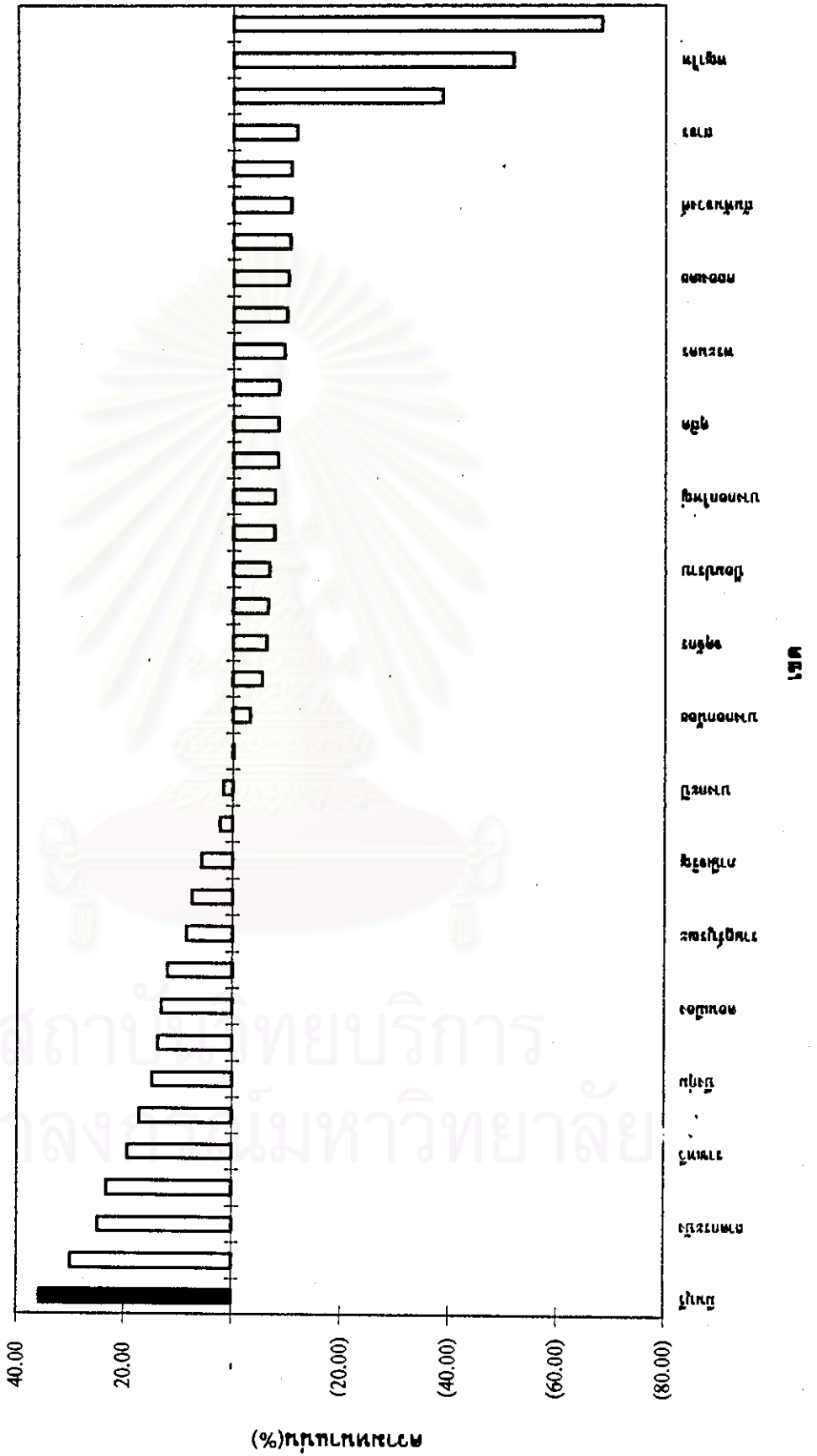
ปี 2535 และ ปี 2539

เขต	พื้นที่ (ตร.กม.)	พ.ศ. 2535		พ.ศ. 2539		การเปลี่ยนแปลง ความหนาแน่น (%)
		ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	
บางขุนเทียน	155.432	126,932	816.64	156,437	1,006.47	23.24
ภาษีเจริญ	53.947	262,991	4,874.99	278,013	5,153.45	5.71
หนองแขม	48.283	96,632	2,001.37	125,531	2,599.90	29.91
ราษฎร์บูรณะ	42.874	165,001	3,848.51	179,072	4,176.70	8.53
บางพลัด	11.36	138,208	12,166.20	129,228	11,375.70	(6.50)
ดินแดง	8.354	-	-	173,672	20,789.08	-
ประเวศ	61.547	205,127	3,332.85	125,700	2,042.34	(38.72)
คลองเตย	25.559	256,951	10,053.25	230,534	9,019.68	(10.28)
สวนหลวง	23.678	-	-	107,183	4,526.69	-
จอมทอง	25.724	166,380	6,467.89	170,194	6,616.16	2.29
รวม	1588.737	5,562,141	3,545.62	5,584,963	3,560.17	0.41

ที่มา : สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร์ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 3-1 แสดงการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่น(%)รายเขต ปี 2539

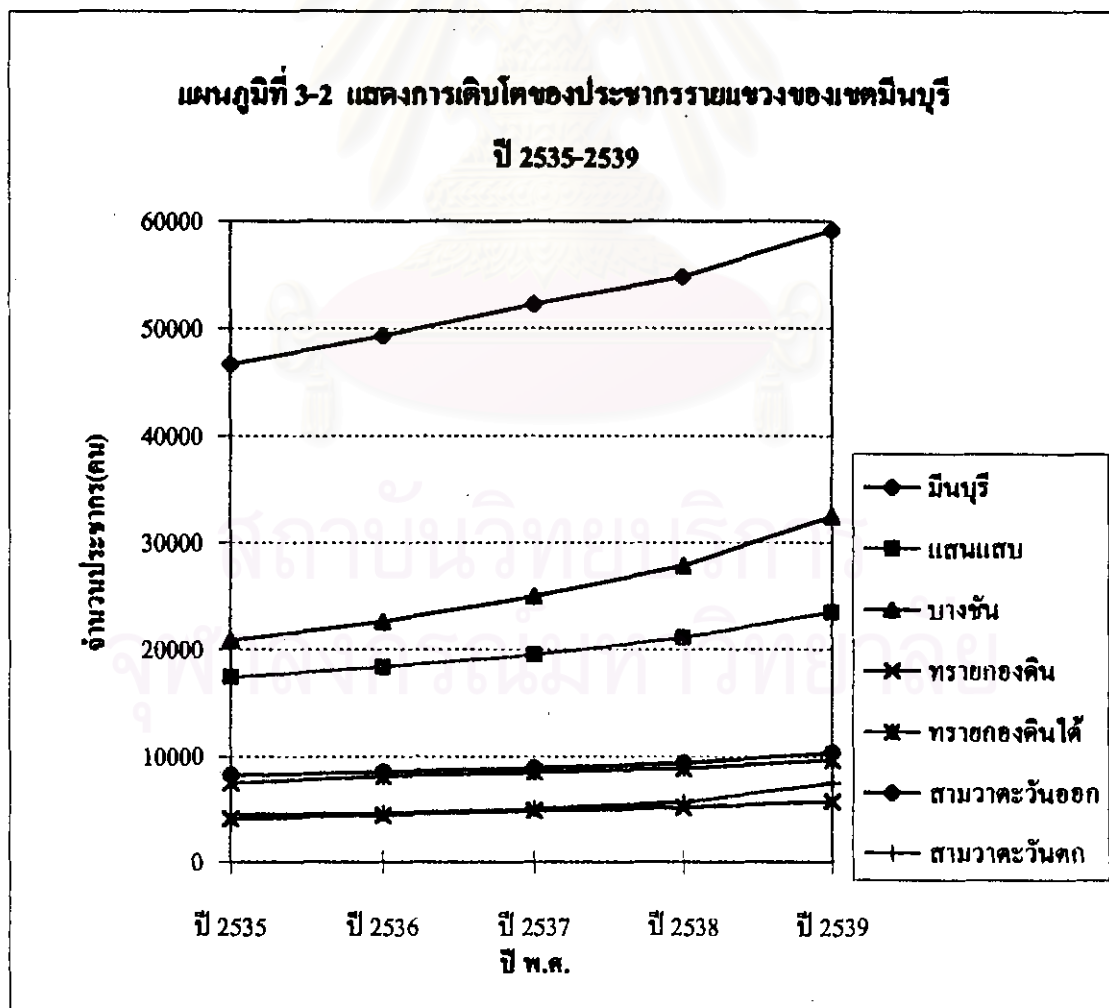

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3-4 แสดงการกระจายตัวของประชากรในเขตมิวนิรี จำแนกตามรายแขวง ปี 2535-2539

แขวง	จำนวนประชากร				
	ปี 2535	ปี 2536	ปี 2537	ปี 2538	ปี 2539
มิวนิรี	46,669	49,337	52,287	54,788	59,130
แสนแสบ	17,401	18,347	19,499	21,097	23,547
บางชัน	20,888	22,647	24,970	27,850	32,466
ทรายกองดิน	4,161	4,524	4,922	5,230	5,817
ทรายกองดินใต้	7,534	8,105	8,518	8,894	9,682
สามวาตะวันออก	8,279	8,563	8,943	9,391	10,408
สามวาตะวันตก	4,576	4,727	5,134	5,707	7,550
รวมเขตมิวนิรี	109,508	116,250	124,273	132,957	148,600

ที่มา : สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

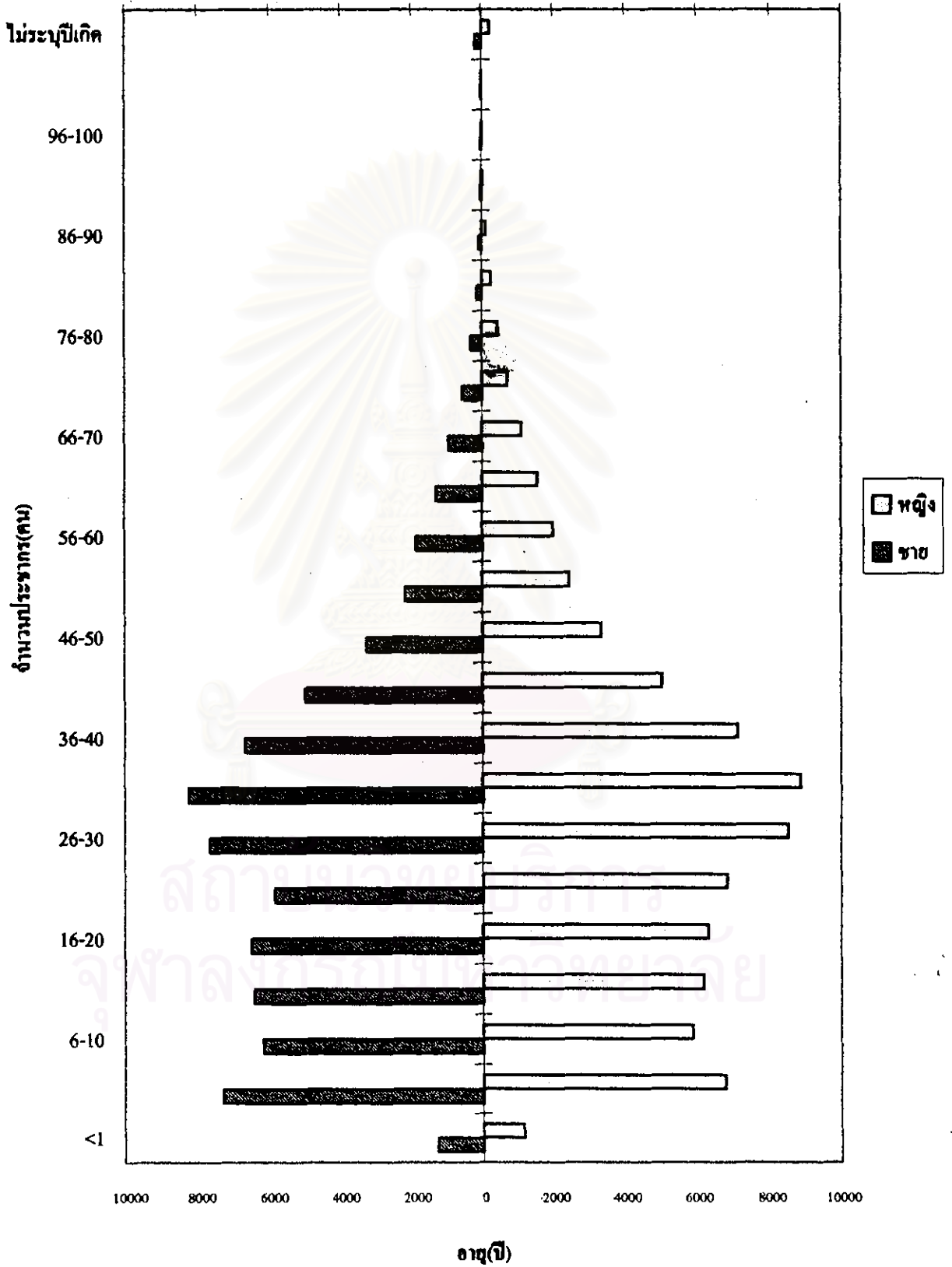

ตารางที่ 3-5 แสดงจำนวนประชากรจำแนกตามหมวดอายุและเพศของเขตมีนบุรี ปี 2539

ช่วงอายุ	ชาย		หญิง		รวม	
	คน	%	คน	%	คน	%
<1	1,290	0.88	1,180	0.80	2,470	1.68
1-5	7,269	4.94	6,791	4.61	14,060	9.55
6-10	6,167	4.19	5,907	4.01	12,074	8.20
11-15	6,410	4.35	6,187	4.20	12,597	8.56
16-20	6,448	4.38	6,335	4.30	12,783	8.68
21-25	5,845	3.97	6,844	4.65	12,689	8.62
26-30	7,645	5.19	8,542	5.80	16,187	11.00
31-35	8,235	5.59	8,885	6.04	17,120	11.63
36-40	6,673	4.53	7,134	4.85	13,807	9.38
41-45	4,988	3.39	5,059	3.44	10,047	6.82
46-50	3,263	2.22	3,358	2.28	6,621	4.50
51-55	2,187	1.49	2,467	1.68	4,654	3.16
56-60	1,881	1.28	2,021	1.37	3,902	2.65
61-65	1,310	0.89	1,588	1.08	2,898	1.97
66-70	941	0.64	1,142	0.78	2,083	1.41
71-75	547	0.37	735	0.50	1,282	0.87
76-80	313	0.21	466	0.32	779	0.53
81-85	132	0.09	274	0.19	406	0.28
86-90	60	0.04	129	0.09	189	0.13
91-95	31	0.02	52	0.04	83	0.06
96-100	15	0.01	26	0.02	41	0.03
>100	11	0.01	23	0.02	34	0.02
ไม่ระบุปีเกิด	171	0.12	238	0.16	409	0.28
รวม	71,832	48.79	75,383	51.21	147,215	100.00

ที่มา : สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

แผนภูมิที่ 3-3 แสดงโครงสร้างอายุประชากรเขตมินบุรี ปี 2539

การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร

การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรรายแขวงดังตารางที่ 3-6 จะพบว่า ในช่วงปี 2530-2535 เขต มีนบุรีมีการเปลี่ยนแปลงประชากรจากเดิมร้อยละ 35.01 ในขณะที่ช่วงปี 2535-2539 มีประชากรเพิ่มขึ้นจากเดิมเล็กน้อยเพียงร้อยละ 35.70 เท่านั้น ในระดับแขวงช่วงปี 2530-2535 การเปลี่ยนแปลงประชากรโดยพิจารณาสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงของประชากรจากเดิม (Relative Change) จะพบว่า แขวงบางชันมีการเปลี่ยนแปลงประชากรมากที่สุดร้อยละ 58.12 รองลงมาได้แก่ แขวงมีนบุรี ร้อยละ 46.27 แขวง แสนแลบ ร้อยละ 25.32 ส่วนแขวงทรายทองดินใต้ ทรายทองดิน สามวาตะวันออก มีประชากรเพิ่มขึ้นจากเดิมเพียงเล็กน้อยคือร้อยละ 22.80 20.36 และ 6.10 ตามลำดับ มีเพียงแขวง สามวาตะวันตกเพียงแขวงเดียวที่ประชากรลดลงจากเดิมร้อยละ 2.93

การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร ในช่วงปี 2535-2539 แขวงต่าง ๆ ในเขตมีนบุรีมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรต่างจากเดิม คือ แขวงสามวาตะวันตกมีการเปลี่ยนแปลงประชากรมากที่สุดถึงร้อยละ 65 รองลงมาได้แก่ แขวงบางชัน ร้อยละ 55.43 แขวงทรายทองดินร้อยละ 39.80 แขวง แสนแลบร้อยละ 35.32 ส่วนแขวงทรายทองดินใต้ มีนบุรี สามวาตะวันออก มีการเปลี่ยนแปลงใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 28.51 26.70 และ 25.72 ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่า ในช่วงแรกประชากรจะเพิ่มขึ้นมากในแขวงบางชัน มีนบุรี และแสนแลบ แต่ในช่วงหลังประชากรจะเพิ่มในแขวงสามวาตะวันตก ส่วนแขวงข้างต้นมีการเปลี่ยนแปลงลดลง เนื่องจากแขวงบางชัน มีนบุรี แสนแลบมีประชากรค่อนข้างหนาแน่นแล้ว จึงได้มีการขยายตัวไปในแขวงอื่น ๆ โดยเฉพาะแขวงสามวาตะวันตก ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เป็นพื้นที่ที่มีความเจริญได้ขยายตัวเข้าไปถึง และมีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นหลายแห่งทำให้มีจำนวนประชากรเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก

เมื่อพิจารณาความหนาแน่นของประชากรรายแขวงของเขตมีนบุรี (ตารางที่ 3-7) จะพบว่า ในปี 2539 แขวงมีนบุรีมีความหนาแน่นประชากรสูงกว่าแขวงอื่น ๆ ค่อนข้างมาก คือมีความหนาแน่น 2,680 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ แขวงบางชัน และแขวงแสนแลบ 1,600 และ 669 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ ส่วนแขวงสามวาตะวันออกมีความหนาแน่นต่ำที่สุด คือ 256.52 คนต่อตารางกิโลเมตร จากการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นของประชากร จะพบว่า แขวงสามวาตะวันตกและแขวงบางชันมีการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าแขวงอื่น ๆ เนื่องจากทั้ง 2 แขวงมีแนวโน้มการขยายตัวของพื้นที่เมืองค่อนข้างสูง

ตารางที่ 3-6 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรรายแขวงของเขตมีนบุรี ปี 2530-2535 และ ปี 2535-2539

แขวง	จำนวนประชากร (คน)			การเปลี่ยนแปลงประชากร					
				2530-2535			2535-2539		
	ปี 2530	ปี 2535	ปี 2539	คน	%จากเดิม	%จากทั้งเขต	คน	%จากเดิม	%จากทั้งเขต
มีนบุรี	31,906	46,669	59,130	14,763	46.27	51.99	12,461	26.70	31.88
แสนแสบ	13,885	17,401	23,547	3,516	25.32	12.38	6,146	35.32	15.72
บางชัน	13,210	20,888	32,466	7,678	58.12	27.04	11,578	55.43	29.62
ทรายกองดิน	3,457	4,161	5,817	704	20.36	2.48	1,656	39.80	4.24
ทรายกองดินใต้	6,135	7,534	9,682	1,399	22.80	4.93	2,148	28.51	5.49
สามวาตะวันออก	7,803	8,279	10,408	476	6.10	1.68	2,129	25.72	5.45
สามวาตะวันตก	4,714	4,576	7,550	(138)	-2.93	-0.49	2,974	64.99	7.61
รวมเขตมีนบุรี	81,110	109,508	148,600	28,398	35.01	100.00	39,092	35.70	100.00

ที่มา : สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3-7 แสดงการเปลี่ยนแปลงความหนาแน่นของประชากรรายแขวงของเขตมีนบุรี ปี 2530-2535 และ ปี 2535-2539

แขวง	พื้นที่ (ตร.กม.)	ความหนาแน่นประชากร (คน/ตร.กม.)			การเปลี่ยนแปลง (%)	
		ปี 2530	ปี 2535	ปี 2539	ปี 2530-2535	ปี 2535-2539
มีนบุรี	22.059	1,446.39	2,115.64	2,680.54	46.27	26.70
แสนแสบ	35.186	394.62	494.54	669.22	25.32	35.32
บางชัน	20.294	650.93	1,029.27	1,599.78	58.12	55.43
ทรายกองดิน	12.146	284.62	342.58	478.92	20.36	39.80
ทรายกองดินใต้	15.823	387.73	476.14	611.89	22.80	28.51
สามวาตะวันออก	40.574	192.32	204.05	256.52	6.10	25.72
สามวาตะวันตก	28.249	166.87	161.99	267.27	(2.93)	64.99
รวมเขตมีนบุรี	174.331	465.26	628.16	852.40	35.01	35.70
กรุงเทพมหานคร	1,568.737	3,575.71	3,545.62	3,560.17	(0.84)	0.41

ตารางที่ 3-8 แสดงจำนวนคนเกิด คนตาย ย้ายเข้า ย้ายออกเขตมีนบุรี ปี 2533 และ ปี 2539

ปี	เกิด	ตาย	เพิ่มตามธรรมชาติ	ย้ายเข้า	ย้ายออก	ย้ายถิ่นสุทธิ
2533	91	351	(260)	9,851	5,724	4,127
2536	129	173	(44)	13,415	5,724	7,691
2539	202	642	(440)	14,853	8,443	6,410

จากการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรในเขตมินบุรี สามารถจัดกลุ่มแขวงที่มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจากจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตมินบุรีได้ดังนี้ (คิดจากค่าเปอร์เซ็นต์จากทั้งหมด Absolute Change)

1. กลุ่มที่มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นมาก ได้แก่ แขวงมินบุรี บางชั้น ร้อยละ 31.88 และ 29.62 ของประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งหมดในเขตมินบุรีตามลำดับ
2. กลุ่มที่มีประชากรเพิ่มขึ้นปานกลาง ได้แก่ แขวงแสนแสน มีประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.72 ของประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งหมดในเขตมินบุรี
3. กลุ่มที่ประชากรเพิ่มขึ้นน้อย ได้แก่ แขวงสามวาตะวันตก ทวายกองดินใต้ สามวาตะวันออก ทวายกองดิน มีประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.61 5.49 5.45 และ 4.24 ตามลำดับ

การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในเขตมินบุรี จะพบว่ามีสาเหตุหลักมาจากปัจจัยสำคัญ คือ การย้ายถิ่น (ตารางที่ 3-8) จากตารางแสดงจำนวนประชากรเกิด ตาย ย้ายถิ่น จะเห็นได้ว่าอัตราการเกิดของประชากรในเขตน้อยกว่าอัตราการตายในช่วงทุกปี อาจมีสาเหตุจากบริการด้านสาธารณสุขของรัฐยังไม่ทั่วถึง อัตราการเพิ่มตามธรรมชาติจึงไม่ใช่ปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร แต่อัตราการย้ายถิ่นสุทธิ ซึ่งเป็นผลต่างของการย้ายถิ่นเข้าและออกของประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ปี 2536 มีอัตราการย้ายถิ่นสุทธิถึง 7,691 คน ปี 2539 มีจำนวน 6,410 คน ซึ่งมีสาเหตุจากการที่มีโครงการบ้านจัดสรรเข้ามาในพื้นที่มาก จึงเป็นแรงดึงดูดทำให้มีการอพยพย้ายถิ่นเข้ามามากขึ้น

3.6.3 การคาดการณ์ประชากร

พื้นที่ในเขตมินบุรีส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ เกษตรกรรมและชนบท ซึ่งมีการตั้งถิ่นฐานค่อนข้างเบาบาง แต่ในปัจจุบันหมู่บ้านจัดสรรได้ขยายตัวเข้ามาอย่างรวดเร็ว ทำให้มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นสูง แต่ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในปัจจุบันคาดว่าในอนาคต การพัฒนาที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มลดลง การเจริญเติบโตของประชากรในเขตมินบุรีคาดว่าจะเพิ่มขึ้นในเชิงเส้นตรง จึงได้ใช้การคาดการณ์ประชากรโดยใช้แบบจำลองเชิงเส้นตรง จากการคาดการณ์พบว่าในอีก 20 ปีข้างหน้าตั้งแต่ปี 2540 - 2559 (ดังตารางที่ 3-10) จำนวนประชากรจะเพิ่มขึ้นเป็น 185,839 คน ในปี 2544 และในระยะอีก 10 ปีข้างหน้า ปี 2549 จะมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็น 222,883 คน ในระยะยาวอีก 20 ปี ข้างหน้าหรือปี 2559 เขตมินบุรีจะมีจำนวนประชากรในอนาคต 296,973 คน โดยในแขวงที่มีประชากรเพิ่มขึ้นมาก ได้แก่ แขวงมินบุรี บางชั้น แสนแสน และสามวาตะวันตก

ตารางที่ 3-9 แสดงอัตราการเพิ่มประชากร

ปี	จำนวนประชากร	อัตราการเพิ่มต่อปี(%)
2531	86,558	
2532	92,741	7.14
2533	94,232	1.61
2534	100,618	6.78
2535	109,508	8.84
2536	116,256	6.16
2537	124,273	6.90
2538	132,957	6.99
2539	148,600	11.77
อัตราการเพิ่มเฉลี่ย		7.02

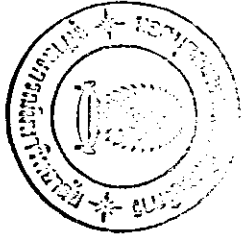
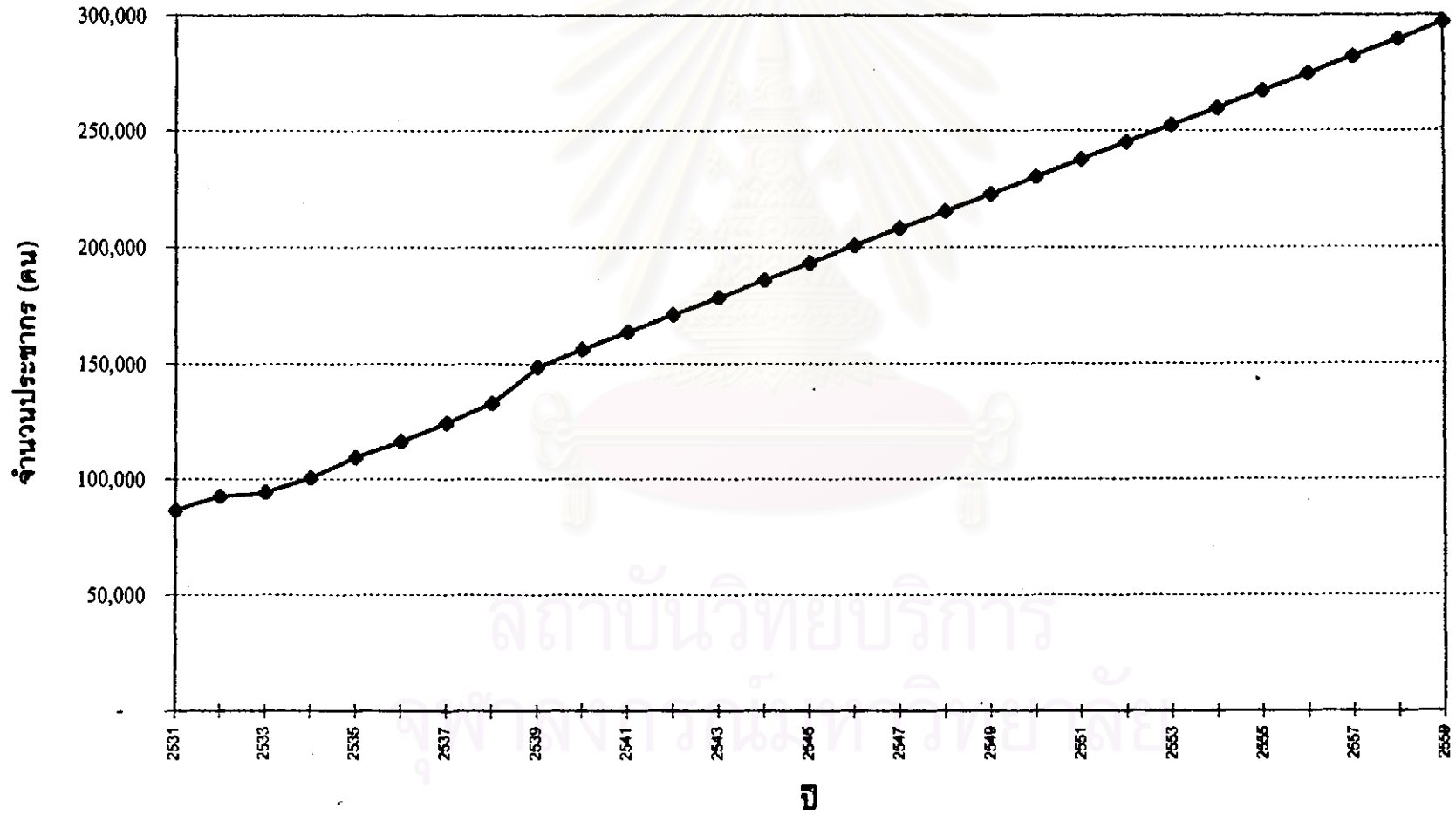
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3-10 แสดงการคาดการณ์ประชากร

ปี	ประชากรจากการคาดการณ์
2519	47,115
2520	48,373
2521	50,016
2522	52,579
2523	51,353
2524	56,451
2525	61,349
2526	64,266
2527	66,986
2528	70,289
2529	74,052
2530	81,110
2531	86,556
2532	92,741
2533	94,232
2534	100,618
2535	109,508
2536	116,256
2537	124,273
2538	132,957
2539	148,600
2540	156,203
2541	163,612
2542	171,021
2543	178,430
2544	185,839
2545	193,247
2546	200,656
2547	208,065
2548	215,474
2549	222,883
2550	230,292
2551	237,701
2552	245,110
2553	252,519
2554	259,928
2555	267,337
2556	274,746
2557	282,155
2558	289,564
2559	296,973

ที่มา: จากการศึกษา *ตัวเลขประชากรจากการคาดการณ์

แผนภูมิที่ 3-4 แสดงการคาดการณ์ประชากรในอนาคตของเขตมินบุรี

สรุปได้ว่าลักษณะประชากรในเขตมีนบุรี มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากยังมีพื้นที่ว่างสามารถรองรับการขยายตัวของเมืองจากพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีปัจจัยย้ายถิ่นของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญ

3.7 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

พื้นฐานดั้งเดิมในทางเศรษฐกิจของเขตมีนบุรีนั้นประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ตามสภาพพื้นที่ซึ่งเป็นที่ลุ่ม มีคลองสำคัญ ๆ ไหลผ่านจำนวน 64 คลอง อย่างไรก็ตามเนื่องจากสภาพการใช้ที่ดินได้มีการเปลี่ยนแปลงตามความเจริญเติบโตของประชากร แม้ว่าพื้นที่เกือบครึ่งของเขตเป็นสถานที่รับและระบายน้ำท่วมของกรุงเทพฯ แต่ที่ดินที่เคยใช้ในการเพาะปลูกได้เปลี่ยนเป็นสถานที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัย ถนน มีการขยายการให้บริการระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ รวมทั้งการคมนาคมขนส่งที่สะดวกขึ้นมารองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้เขตมีนบุรีมีขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจของเขตมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม สภาพเศรษฐกิจของเขตมีนบุรีในภาคต่าง ๆ มีดังนี้

3.7.1 ภาคเกษตรกรรม

พื้นที่ในเขตมีนบุรีส่วนหนึ่งยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พื้นที่ทั้งหมด 108,956.88 ไร่ เป็นพื้นที่เกษตร 41,527 ไร่ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38.11 ของพื้นที่ทั้งเขต พื้นที่เกษตรกรรมได้ลดลงจากปี 2531 จาก 70,189 ไร่ หรือร้อยละ 64.41 ของพื้นที่ทั้งเขต ในระยะเวลา 6 ปี พื้นที่เกษตรได้ลดลงถึง 28,662 ไร่ หรือร้อยละ 41 ของพื้นที่ทั้งเขต

ในปี 2538 เขตมีนบุรีมีจำนวนครอบครัวเกษตรกร 1,956 ครอบครัว ซึ่งลดลงจากปี 2531 ซึ่งมีจำนวนครัวเรือน 2,609 ครัวเรือน หรือลดลงถึงร้อยละ 25 โดยแขวงสามวาตะวันตกมีจำนวนครัวเรือนเกษตรมากที่สุดถึง 656 ครัวเรือน รองลงมาได้แก่ แขวงแสนแสบ สามวาตะวันตก และ บางชัน คือ 350, 332 และ 241 ครัวเรือน ตามลำดับ แขวงที่มีจำนวนครัวเรือนเกษตรน้อยที่สุด ได้แก่ แขวงทรายกองดินใต้มี 115 ครัวเรือน

สำหรับประเภทของการทำเกษตรกรรมพื้นที่ปลูกข้าวจะมีมากที่สุด คือ 34,203 ไร่ และกระจายอยู่ทั่วทุกแขวง พื้นที่ทำไร่น้ำมีพื้นที่ปลูกรองลงมา คือ 2,303 ไร่ ใกล้เคียงกับพื้นที่ทำการประมง 2,089 ไร่ ส่วนพื้นที่ทำสวนมีจำนวน 1,856 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ และพื้นที่ปลูกผักมีจำนวนน้อย คือมี

ตารางที่ 3-11 แสดงข้อมูลด้านการเกษตรของเขตมโนบุรี ปี 2538

จำนวนหมู่บ้าน/พื้นที่	แขวง							
	มโนบุรี	บางซัน	แสนแสน	ทรายทองดิน	ทรายทองดินใต้	สามวาตะวันออก	สามวาตะวันตก	รวม
จำนวนหมู่บ้าน(หมู่)	20	12	18	8	12	21	16	107
พื้นที่ทั้งหมด(ไร่)	15,741	12,684	20,037	7,591	9,889	25,359	17,656	108,957
จำนวนครอบครัวเกษตรกร (ครัวเรือน)	138	241	350	155	115	625	332	1,956
พื้นที่ถือครองเป็นกรรมสิทธิ์ตนเอง(ไร่)	543	1,343	2,432	1,243	1,544	8,345	3,462	18,912
พื้นที่เช่า(ไร่)	730	1,208	3,615	2,691	1,388	6,596	6,387	22,615
พื้นที่การเกษตรทั้งหมด(ไร่)	1,273	2,551	6,047	3,934	2,932	14,941	9,849	41,527
พื้นที่ปลูกข้าว(ไร่)	649	1,590	4,796	3,022	2,052	13,074	9,020	34,203
พื้นที่ทำสวน(ไร่)	144	92	149	264	74	850	283	1,856
พื้นที่ปลูกผัก(ไร่)	34	2	17	2	5	136	10	206
พื้นที่ทำไร่หญ้า(ไร่)	390	733	516	48	35	321	260	2,303
พื้นที่ทำการประมง(ไร่)	12	47	214	425	766	437	188	2,089
พื้นที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ(ไร่)	41	87	355	173		123	88	867

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขตมโนบุรี

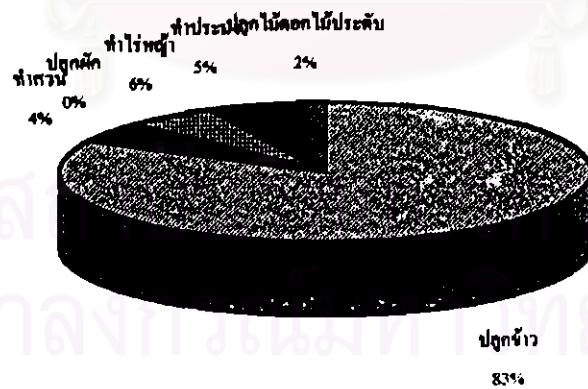
ตารางที่ 3-12 แสดงประเภทการเกษตรกรรมในเขตมินบุรี

พื้นที่	จำนวน(ไร่)	ร้อยละ
ปลูกข้าว	34,203	82.36
ทำสวน	1,856	4.47
ปลูกผัก	206	0.50
ทำไร่หญ้า	2,303	5.55
ทำประมง	2,089	5.03
ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ	867	2.09
พื้นที่การเกษตรทั้งหมด(ไร่)	41,527	100.00

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขตมินบุรี

แผนภูมิที่ 3-5 แสดงประเภทเกษตรกรรมในเขตมินบุรี

ปี 2538

เพียง 867 ไร่ และ 209 ไร่ ตามลำดับ จากตารางที่ 3-11 จะเห็นได้ว่า แร่ขงสามวาตะวันออกจะมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุดเกือบทุกประเภท ยกเว้นพื้นที่ทำไร่หญ้า แร่ขงบางชั้นจะมีพื้นที่ปลูกมากที่สุด พื้นที่เพาะปลูกไม้ดอกไม้ประดับ แร่ขงแสนแสบจะมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด

ปัจจุบันการทำเกษตรกรรมในเขตมีนบุรีได้ลดความสำคัญลง ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัวของเมืองได้เข้าไปแทนที่พื้นที่เกษตรที่สมบูรณ์ ทำให้จำนวนครัวเรือนเกษตรลดลง และเปลี่ยนมาทำอาชีพอื่นที่มีรายได้ดีกว่า นอกจากนี้พื้นที่ถือครองของเกษตรกรในเขตมีนบุรี ส่วนใหญ่จะเป็นการเช่ามากกว่าเป็นเจ้าของเอง คือเป็นพื้นที่เช่า 22,615 ไร่ เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง 18,912 ไร่ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้รายได้จากการเกษตรลดลง ประกอบกับมีการซื้อ-ขายที่ดินให้กับนายทุนเป็นจำนวนมากทั้งในพื้นที่สีเขียวและนอกพื้นที่สีเขียว ดังนั้นแนวโน้มในอนาคตพื้นที่เกษตรของเขตมีนบุรีจะยังคงลดปริมาณลงเรื่อย ๆ ทั้งจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของพื้นที่เมืองและการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจในภาคการค้าบริการและอุตสาหกรรม

3.7.2 ภาคอุตสาหกรรม

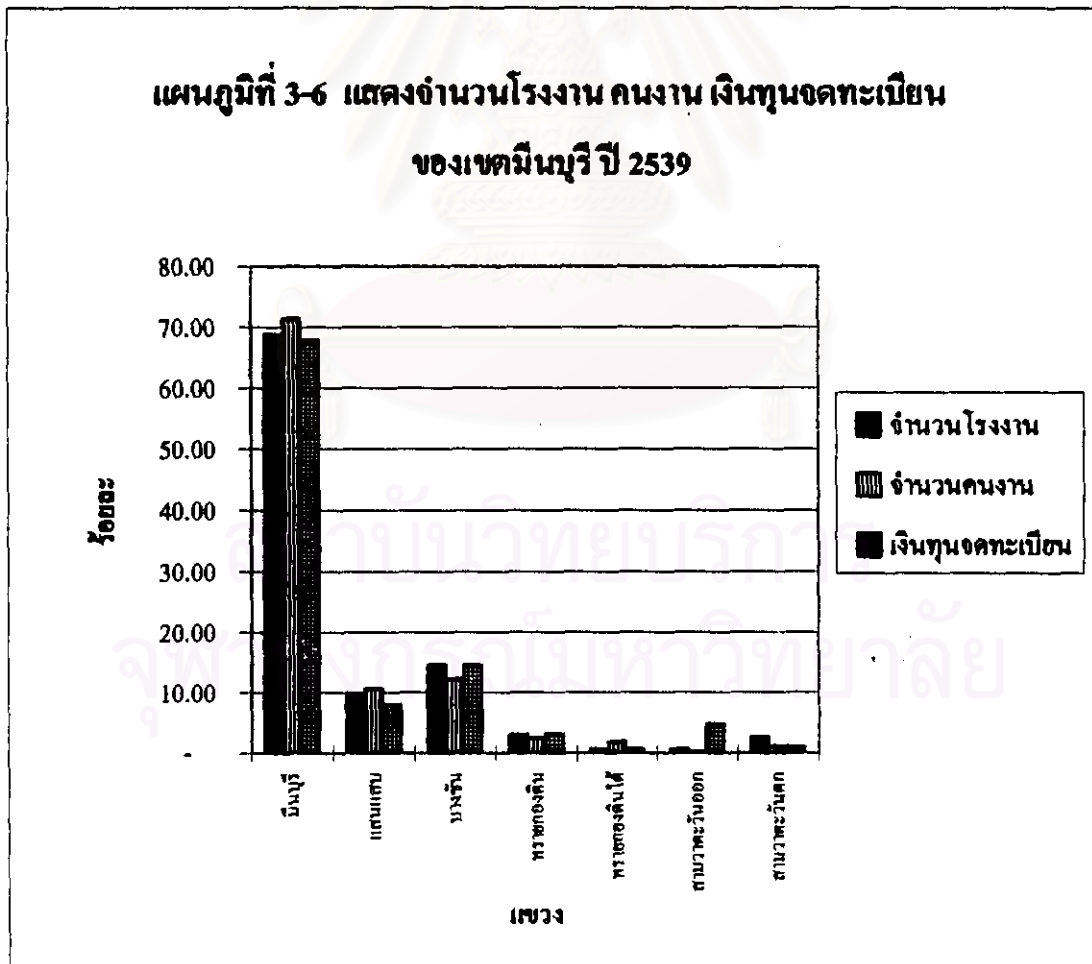
โรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบการในเขตมีนบุรี ในปี 2539 มีจำนวน 302 โรงงาน มีจำนวนเงินลงทุนทั้งสิ้น 6,396 ล้านบาท มีจำนวนแรงงาน 19,723 คน โดยโรงงานส่วนหนึ่งจะตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมบางชั้น ซึ่งได้เปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2513 ตั้งอยู่ที่ถนนสุธาภิบาล 2 แขวงมีนบุรี มีพื้นที่ประมาณ 500 ไร่ (เฉพาะที่อยู่ในเขตมีนบุรี) ปัจจุบันได้มีโรงงานอุตสาหกรรมเข้าดำเนินการเต็มพื้นที่แล้ว จำนวน 44 แห่ง ส่วนโรงงานนอกนิคมอุตสาหกรรมจะกระจายตัวอยู่บริเวณริมถนนสายสำคัญของเขต เช่น ถนนสุวินทวงศ์ รมเกล้า รามอินทรา พระยาสุเรนทร์ เป็นต้น

จากตารางที่ 3-13 จะเห็นได้ว่าโรงงานอุตสาหกรรมของเขตมีนบุรีส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในแขวงมีนบุรีมากที่สุดถึง 208 แห่งหรือร้อยละ 68.87 ของจำนวนโรงงานทั้งหมดในเขตมีนบุรี รวมทั้งมีจำนวนคนงานและเงินลงทุนสูงสุดด้วย ทั้งนี้เนื่องจากในแขวงนี้เป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรม ประกอบกับมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบกิจการอุตสาหกรรมทั้งในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และโครงข่ายคมนาคม แขวงที่มีจำนวนโรงงานตั้งอยู่รองลงมาได้แก่ แขวงบางชั้นและแสนแสบ จำนวน 44 และ 29 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 14.57 และ 9.60 ตามลำดับ ส่วนแขวงทรายกองดินใต้และสามวาตะวันออก มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมน้อยเพียงแขวงละ 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.66 เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ทั้งสองแขวงเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ตั้งอยู่เขตพื้นที่สีเขียวซึ่งมีกฎหมายควบคุม รวมทั้งระบบสาธารณูปโภคยังมีไม่เพียงพอ การเข้าถึงไม่สะดวกจึงมีจำนวนโรงงานตั้งอยู่น้อย

ตารางที่ 3-13 แสดงจำนวนโรงงาน คนงาน และเงินทุนจดทะเบียนรายแขวงของเขตมีนบุรี ปี 2539

แขวง	จำนวนโรงงาน		จำนวนคนงาน		เงินทุนจดทะเบียน	
	แห่ง	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ
มีนบุรี	208	68.87	14,091	71.44	4,344	67.92
แสนแสบ	29	9.60	2,100	10.65	508	7.95
บางชัน	44	14.57	2,408	12.21	928	14.50
ทรายทองคืน	9	2.98	485	2.46	205	3.21
ทรายทองคืนใต้	2	0.66	369	1.87	47	0.73
สามวาตะวันออก	2	0.66	47	0.24	304	4.75
สามวาตะวันตก	8	2.65	223	1.13	60	0.94
รวมเขตมีนบุรี	302	100.00	19,723	100.00	6,396	100.00

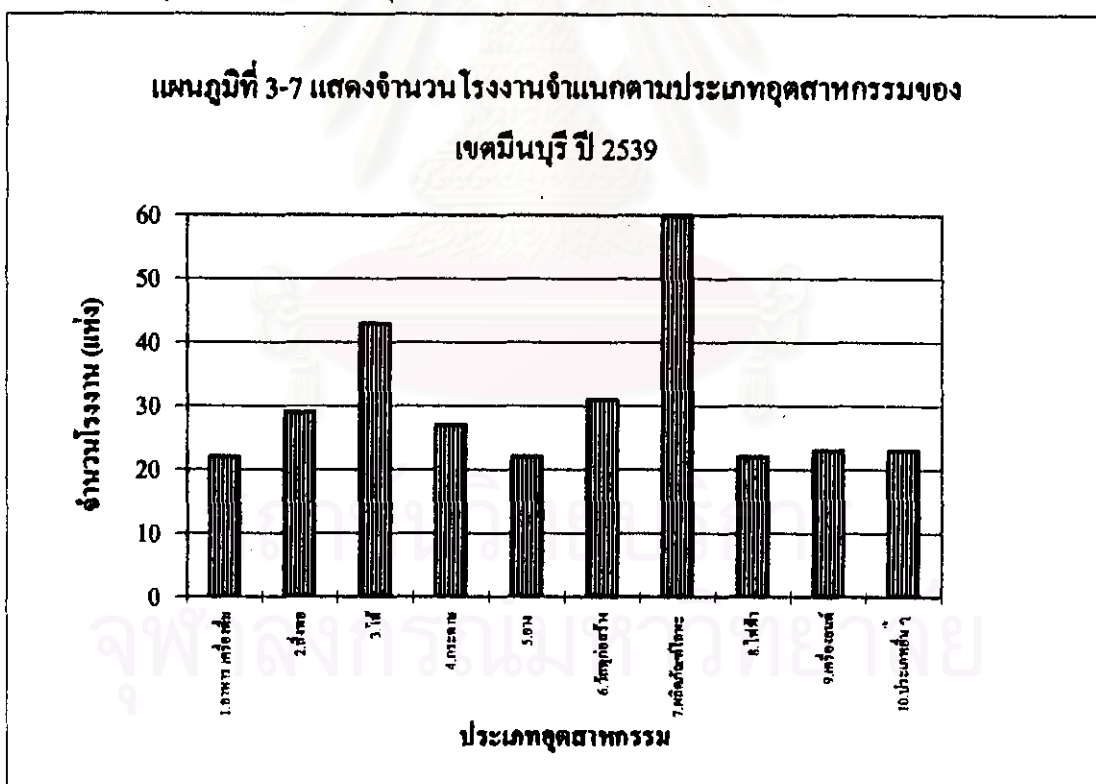
ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 3-14 แสดงจำนวนโรงงาน แรงงานและเงินลงทุน จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมในเขตมโนบุรี 2539

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน		จำนวนคนงาน		เงินทุนจดทะเบียน	
	แห่ง	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ
1.การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	22	7.28	2,293	11.61	776	12.13
2.การผลิตสิ่งทอ สิ่งถัก เครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า	29	9.60	3,019	15.28	536	8.37
3.ผลิตภัณฑ์จากไม้ เครื่องเรือน เฟอร์นิเจอร์	43	14.24	2,969	15.03	375	5.86
4.ผลิตภัณฑ์กระดาษและเคมีภัณฑ์	27	8.94	1,419	7.18	795	12.43
5.การผลิตยาง พลาสติก หนังสัตรี	22	7.28	2,032	10.28	1,410	22.04
6.วัสดุก่อสร้าง	31	10.26	1,047	5.30	355	5.56
7.ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร อุปกรณ์	60	19.87	1,682	8.51	730	11.41
8.ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับไฟฟ้า	22	7.28	1,481	7.50	267	4.17
9.เครื่องยนต์ อุปกรณ์ชิ้นส่วนรถยนต์	23	7.62	2,389	12.09	950	14.85
10.ประเภทอื่น ๆ	23	7.62	1,427	7.22	203	3.17
รวม	302	100.00	19,758	100.00	6,397	100.00

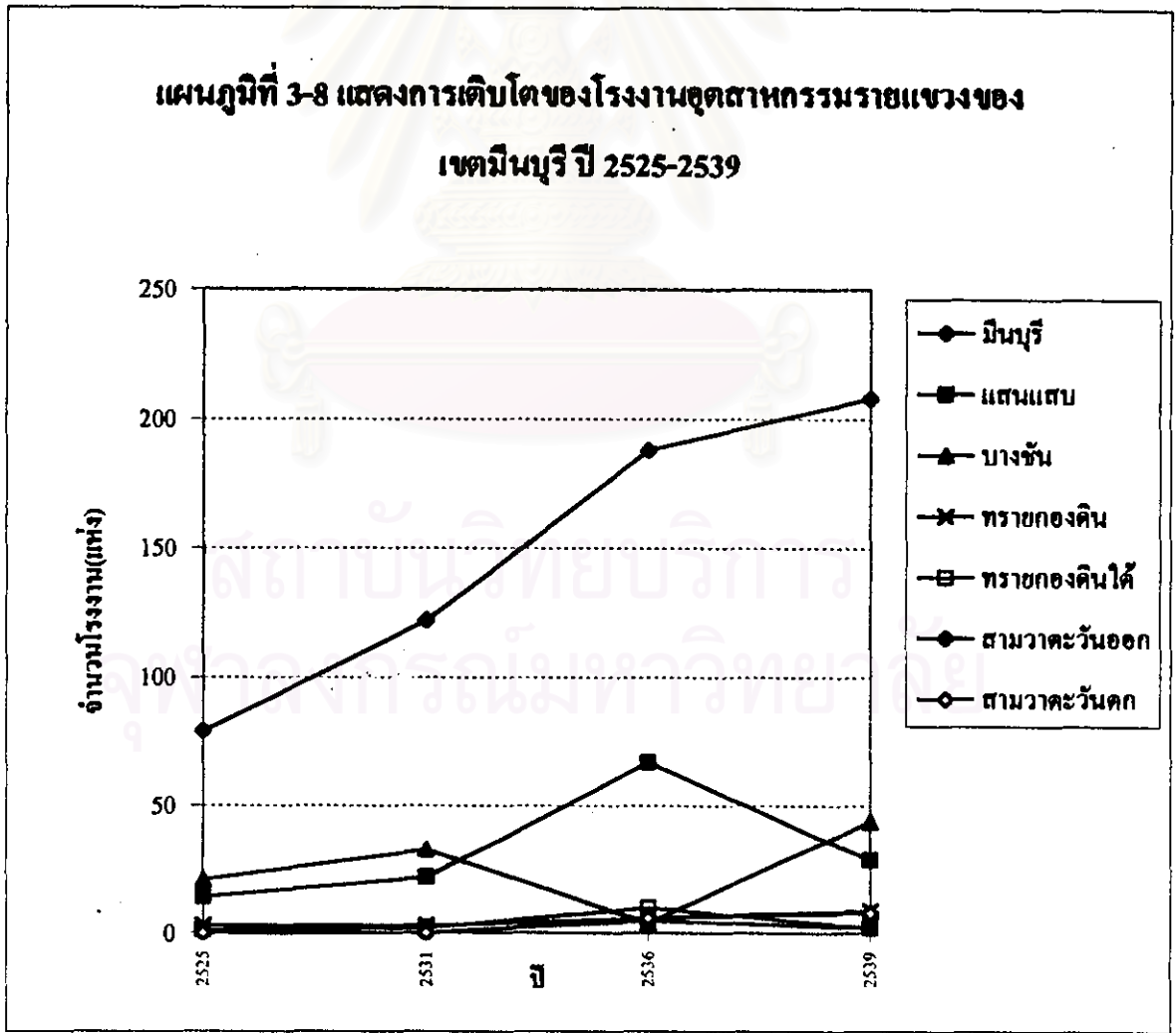
ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 3-15 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในปี 2525 2531 2536 และ 2539

แขวง	จำนวนโรงงาน ปี 2525	จำนวนโรงงาน ปี 2531	จำนวนโรงงาน ปี 2536	จำนวนโรงงาน ปี 2539	การเปลี่ยนแปลงจำนวน โรงงาน ปี 2536-2539
มินบุรี	79	122	188	208	20
แสนแสบ	14	22	67	29	(38)
บางชัน	21	33	4	44	40
ทรายทองดิน	3	3	6	9	3
ทรายทองดินใต้	1	2	10	2	(8)
สามวาตะวันออก	0	0	5	2	(3)
สามวาตะวันตก	0	0	6	8	2
รวมเขตมินบุรี	118	182	286	302	16

ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

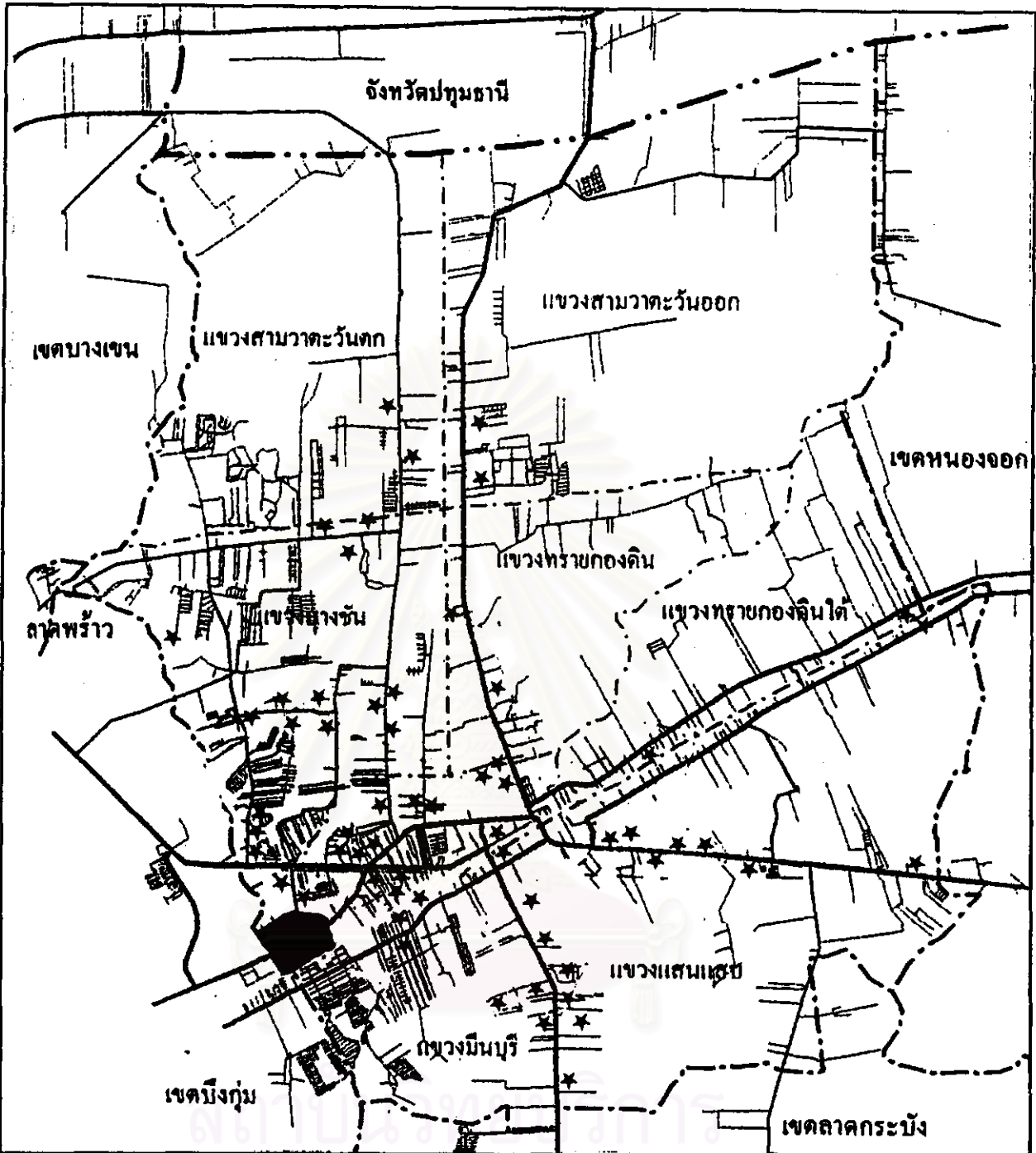

จากการพิจารณาประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตมีนบุรี พบว่ามีโรงงานอุตสาหกรรมประเภทผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร อุปกรณ์มากที่สุดถึง 60 แห่งคิดเป็นร้อยละ 19.87 ส่วนใหญ่เป็นการผลิตส่วนประกอบสำหรับใช้ในการก่อสร้างอาคาร เครื่องตกแต่งภายในอาคาร รองลงมาได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมประเภทไม้ เครื่องเรือน เฟอร์นิเจอร์ และโรงงานผลิตวัสดุก่อสร้างจำนวน 43 และ 31 แห่งคิดเป็นร้อยละ 14.24 และ 10.26 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าประเภทอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นการผลิตด้านการก่อสร้าง ตกแต่งอาคาร เป็นการรองรับอุปทานของการขยายตัวด้านที่อยู่อาศัยและโครงการพัฒนาที่ดินในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตมีนบุรี

จากสถิติเกี่ยวกับจำนวนโรงงานในเขตมีนบุรีตั้งแต่ปี 2525-2539 พบว่า จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในแขวงมีนบุรีมีสัดส่วนสูงที่สุด คือในปี 2525 และ 2531 มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมร้อยละ 67.52 และ 67.03 ตามลำดับ ส่วนในปี 2536 แขวงมีนบุรีมีสัดส่วนโรงงานอุตสาหกรรมลดลงเหลือร้อยละ 65.73 ปี 2539 ลดลงเหลือร้อยละ 60.26 ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในเขตมีนบุรี ในขณะที่เขตมีนบุรีมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าการเติบโตของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตมีนบุรีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในส่วนนอกนิคมอุตสาหกรรม และจะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กกระจายตามเส้นทางคมนาคมขนส่ง ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่ด้านตะวันออกของเขตซึ่งเป็นพื้นที่สีเขียวได้มีข้อกำหนด ห้ามก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมถูกจำกัดทั้งในด้านพื้นที่และประเภทอุตสาหกรรม คือจะสร้างได้ในบริเวณด้านตะวันตกของเขต และอนุญาตเฉพาะโรงงานบางประเภทเท่านั้น การเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมจะเพิ่มในแขวงมีนบุรีและบางชั้น ในขณะที่แขวงแสนแสบจำนวนอุตสาหกรรมได้ลดลงจากเดิม เนื่องจากข้อกำหนดของพื้นที่สีเขียว เช่นเดียวกับแขวงทรายกองดิน และทรายกองดินใต้

3.7.3 ภาคการค้าและบริการ

จำนวนสถานประกอบการในเขตมีนบุรีมีจำนวนเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก โดยในปัจจุบันมีจำนวนธนาคาร 10 แห่ง ศูนย์การค้า 3 แห่ง คือห้างสรรพสินค้าจัสโก้ คาร์ฟูร์ไฮเปอร์มาร์ท และโลตัสซูเปอร์เซ็นเตอร์ นอกจากนี้ประชากรในเขตมีนบุรียังสามารถเดินทางไปใช้บริการศูนย์การค้าในบริเวณใกล้เคียงได้อีก เช่น ศูนย์การค้าแฟชั่นไอส์แลนด์ ซึ่งตั้งอยู่บนถนนรามอินทราเขตบึงกุ่ม นอกจากนี้ยังมีตลาดสด 4 แห่ง ร้านขายยา 33 แห่ง จำนวนผู้จดทะเบียนการค้ารวมทั้งสิ้น 303 แห่ง ประกอบด้วยบริษัทจำกัด 196 แห่ง ห้างหุ้นส่วนจำกัด 103 แห่ง บริษัทมหาชนจำกัด 4 แห่ง ย่านธุรกิจการค้าและบริการของเขตมีนบุรีจะอยู่บริเวณริมถนนสีหบุรานุกิจและตลาดมีนบุรี ซึ่งบริเวณดังกล่าวจะมีอาคารพาณิชย์ยาวตลอดสองฝั่งถนน และมีแนวโน้มขยายตัวมาจากทิศตะวันตกบริเวณศูนย์การค้าจัสโก้ และบริเวณริมถนนสุวินทวงศ์

การวางแผนพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในพื้นที่ชานเมือง กรณีศึกษา เขตเมือง เขตเมืองบุรี

แผนที่ 3-5 แสดงที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในเขตเมืองบุรี

สัญลักษณ์

นิคมอุตสาหกรรม

โรงงานอุตสาหกรรม

ที่มา : กรมโรงงาน และการสำรวจภาคสนาม

มาตราส่วน 1:100,000

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แม้ว่าสถานการณ์ประกอบการของเขตมีนบุรีจะมีสัดส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเขตอื่นของกรุงเทพฯ แต่ในอนาคตคาดว่าจะมีการขยายตัวมากยิ่งขึ้น เพื่อมารองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น

โดยสรุปแล้วเศรษฐกิจของเขตมีนบุรีในปัจจุบันได้เปลี่ยนไปจากเดิม อาชีพเกษตรกรรมที่เคยเป็นอาชีพสำคัญของเขตมีนบุรี ปัจจุบันได้ลดความสำคัญลงไปมาก เนื่องจากพื้นที่เกษตรกรรมได้ลดลงทุกปี และถูกแทนที่ด้วยพื้นที่เมือง อีกทั้งบริเวณศูนย์กลางธุรกิจการค้าและย่านราชการมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงเป็นศูนย์กลางชานเมืองด้านตะวันออกของกรุงเทพฯ ที่สามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพฯ และเชื่อมโยงกับศูนย์กลางความเจริญเติบโตที่เป็นฐานเศรษฐกิจแห่งใหม่ในด้านตะวันออกและด้านเหนือของกรุงเทพฯ จากระบบคมนาคมขนส่งที่สะดวกของรัฐ ซึ่งบริเวณศูนย์กลางชุมชนมีนบุรีในปัจจุบันมีแหล่งงานในด้านธุรกิจการค้าที่หลากหลาย และมีแนวโน้มจะขยายตัวมากขึ้นในอนาคต

3.8 ระบบโครงสร้างพื้นฐาน

3.8.1 ระบบโครงข่ายคมนาคม

การคมนาคมทางบก

ในเขตมีนบุรีมีจำนวนถนนและซอยทั้งสิ้น 83 สาย ความยาวรวมกันประมาณ 519.60 กิโลเมตร โดยแบ่งเป็นถนนที่กรุงเทพฯ รับผิดชอบจำนวน 78 สาย และถนนที่กรมทางหลวงรับผิดชอบจำนวน 5 สาย ซึ่งเป็นถนนสายหลักของเขตได้แก่ ถนนรามอินทรา สุวินทวงศ์ ร่มเกล้า รามคำแหง และสุขาภิบาล 2 ปัจจุบันมีถนนอีกหลายสายที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้น ได้แก่ ถนนสีหบุรานุกิจ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานีราชการหลายแห่งและเป็นศูนย์กลางด้านพาณิชยกรรมของเขต ถนนนิมิตรใหม่ พระยาสุเรนทร์ หทัยราษฎร์ เป็นถนนที่มีหมู่บ้านจัดสรร ชุมชนที่พักอาศัยเข้ามาตั้งอยู่อย่างหนาแน่น โดยในแขวงมีนบุรีจะมีจำนวนถนนมากที่สุด รองลงมาคือแขวงบางชัน จำนวน 36 และ 15 สาย ตามลำดับ เนื่องจากทั้งสองแขวงนี้เป็นเขตชุมชนที่อยู่อาศัยและศูนย์กลางการค้าและบริการของเขต จึงมีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก มีผลให้มีการขยายถนนและตัดถนนสายย่อยหลายสาย

ถนนสายหลักที่ใช้ติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ ถนนรามอินทราใช้ติดต่อกับเขตบึงกุ่ม และเขตบางเขน ถนนสุขาภิบาล 2 (ถนนบึงกุ่ม) ถนนสุขาภิบาล 3 (ถนนรามคำแหง) ใช้ติดต่อกับเขตบึงกุ่มและบางกะปิ ถนนร่มเกล้าติดต่อกับเขตลาดกระบัง ถนนสุวินทวงศ์ใช้ติดต่อกับเขตหนองจอกและออกไปสู่

จังหวัดฉะเชิงเทราได้ ส่วนถนนนิมิตรใหม่ใช้ติดต่อกับ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีได้ ถนนเหล่านี้เป็นถนนที่เปิดพื้นที่เขตมีนบุรีไปสู่พื้นที่เมืองและพื้นที่ใกล้เคียงได้อย่างสะดวก

ส่วนถนนสายรองของเขต ได้แก่ ถนนพระยาสุเรนทร์ วิทยาราชบุรี เจริญพัฒนา ประชา่วมใจ ราชบุรีอุทิศ จะเชื่อมกับถนนสายหลักของเขตทำให้การคมนาคมขนส่งสะดวกขึ้น

ถนนสายสำคัญของเขตมีนบุรีมีดังนี้

1. ทางหลวงหมายเลข 304 ถนนสายนี้มีจุดเริ่มต้นที่ทำน้ำอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ระบายแนวไปทางตะวันตกตัดผ่านถนนหลายสาย เช่นถนนติวานนท์ วิทยาดิรั้งสิต ผ่านถนนพหลโยธินที่อนุสาวรีย์หลักสี่ ผ่านพื้นที่หลายเขต คือ เขตดอนเมือง บางเขน ลาดพร้าว บึงกุ่ม มีนบุรี หนองจอก ผ่านจังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และนครราชสีมาไปสิ้นสุดที่จุดบรรจบกับถนนมิตรภาพที่จังหวัดนครราชสีมา ทางหลวงสายนี้มีชื่อเรียกหลายชื่อ คือ จากทำน้ำอำเภอปากเกร็ดถึงสี่แยกอนุสาวรีย์หลักสี่ เรียกว่าถนนแจ้งวัฒนะ จากอนุสาวรีย์หลักสี่ถึงจุดบรรจบถนนสุขาภิบาล 2 และถนนสีหบุรานุกิจ เรียกว่า ถนนรามอินทรา และจากสี่แยกมีนบุรีถึงจังหวัดฉะเชิงเทรา เรียกว่า ถนน สุวินทวงศ์ ทางหลวงในช่วงที่ผ่านเขตมีนบุรีแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1.1 ทางหลวงหมายเลข 304 (ตอนหลักสี่-มีนบุรี) หรือ ถนนรามอินทรา ตั้งแต่อนุสาวรีย์หลักสี่ ไปสิ้นสุดที่สี่แยกมีนบุรี ความยาวของถนนในช่วงที่ผ่านเขตมีนบุรี มีระยะทาง 2.185 กิโลเมตร ผิวทางมีลักษณะเป็นถนนคอนกรีตขนาด 6 ช่องทาง สภาพสองข้างทางของถนนรามอินทรา มีการตั้งถิ่นฐานในรูปตึกแถวและอาคารพาณิชย์กระจายอยู่ทั่วไป

1.2 ทางหลวงหมายเลข 304 (ตอนมีนบุรี-ฉะเชิงเทรา) หรือถนนสุวินทวงศ์ ตัดผ่านพื้นที่ในแนวตะวันตก-ตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่สี่แยกมีนบุรีไปสิ้นสุดในจังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนที่ผ่านเขตมีนบุรีมีความยาวทั้งสิ้น 10.426 กิโลเมตร ถนนสายนี้สร้างขึ้นเพื่อเชื่อมระหว่างกรุงเทพฯกับเขตอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก หรืออีสเทิร์นซีบอร์ด เพื่อระบายการจราจรบนถนนพหลโยธินและถนนบางนา-ตราด บริเวณสองข้างทางมีสภาพเป็นที่เกษตรกรรมแต่ช่วงต้นถนนซึ่งเชื่อมต่อกับถนนรามอินทราจะพบตึกแถวและอาคารพาณิชย์กระจายอยู่ทั้งสองฟากถนน ส่วนที่ไกลออกไปเป็นที่ว่างและจะพบโรงงานอุตสาหกรรมและโครงการจัดสรรขนาดใหญ่กระจายอยู่ทั้งสองฟาก

2. ทางหลวงหมายเลข 3261 หรือถนนนิมิตรใหม่ ตัดผ่านเขตมีนบุรีในแนวเหนือ-ใต้ เป็น ถนนลาดยางขนาด 2 ช่องทาง เริ่มต้นที่จุดบรรจบกับถนนสุวินทวงศ์ด้านทิศเหนือไปสิ้นสุดที่บริเวณจุดบรรจบกับทางหลวงหมายเลข 3312 หรือถนนลำลูกกา มีความยาวประมาณ 12.460 กิโลเมตร ถนนสายนี้สามารถช่วยระบายการจราจรบนถนนพหลโยธินเมื่อต้องการเดินทางไปยังอำเภอลำลูกกา บริเวณสองข้างทางเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและจะพบหมู่บ้านจัดสรรกระจายอยู่ทั่วไป

3. ถนนประชาร่วมใจ เป็นถนนสายท้องถิ่นตัดผ่านพื้นที่ในแนวตะวันตก-ตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านใต้ของถนนจะขนานไปกับแนวคลองแสนแสบ มีความยาว 8 กิโลเมตร มีจุดเริ่มต้นบริเวณจุดบรรจบกับถนนนิมิตรใหม่ไปสิ้นสุดที่แนวเขตมีนบุรี เชื่อมต่อกับถนนมิตรไมตรีในท้องที่เขตหนองจอก พื้นที่ริมถนนสองข้างทางเป็นบ้านเรือนราษฎร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชุมชนดั้งเดิมของชาวมุสลิมกับพื้นที่เกษตรกรรม

4. ถนนราษฎร์อุทิศ เป็นถนนสายท้องถิ่น ด้านเหนือขนานไปกับคลองแสนแสบและถนนประชาร่วมใจ ถนนเริ่มต้นตั้งแต่จุดบรรจบกับถนนสุวินทวงศ์ไปสิ้นสุดที่แนวเขตมีนบุรีและเชื่อมต่อกับถนนเลี้ยววาริในเขตหนองจอก มีความยาวประมาณ 6.640 กิโลเมตร ปลายถนนจะตัดกับถนนเชื่อมสัมพันธ์ที่สามารถออกสู่ถนนสุวินทวงศ์ และถนนฉลองกรุงเพื่อเข้าสู่เขตลาดกระบังต่อเนื่องไปยังถนนบางนาตราด พื้นที่ริมถนนทั้งสองฟากคล้ายกับถนนประชาร่วมใจ คือพบชุมชนดั้งเดิมของชาวมุสลิมกับพื้นที่เกษตรกรรม

5. ทางหลวงหมายเลข 3119 หรือถนนร่มเกล้า ตัดผ่านพื้นที่เขตมีนบุรีและเขตลาดกระบังในแนวเหนือ-ใต้ ความยาวผ่านเขตมีนบุรีประมาณ 5.30 กิโลเมตร สามารถเดินทางเข้าสู่เขตลาดกระบัง พื้นที่ริมถนนทั้งสองข้างทางพบตึกแถวและอาคารพาณิชย์กระจายปนกับโรงงานอุตสาหกรรม และหมู่บ้านจัดสรร

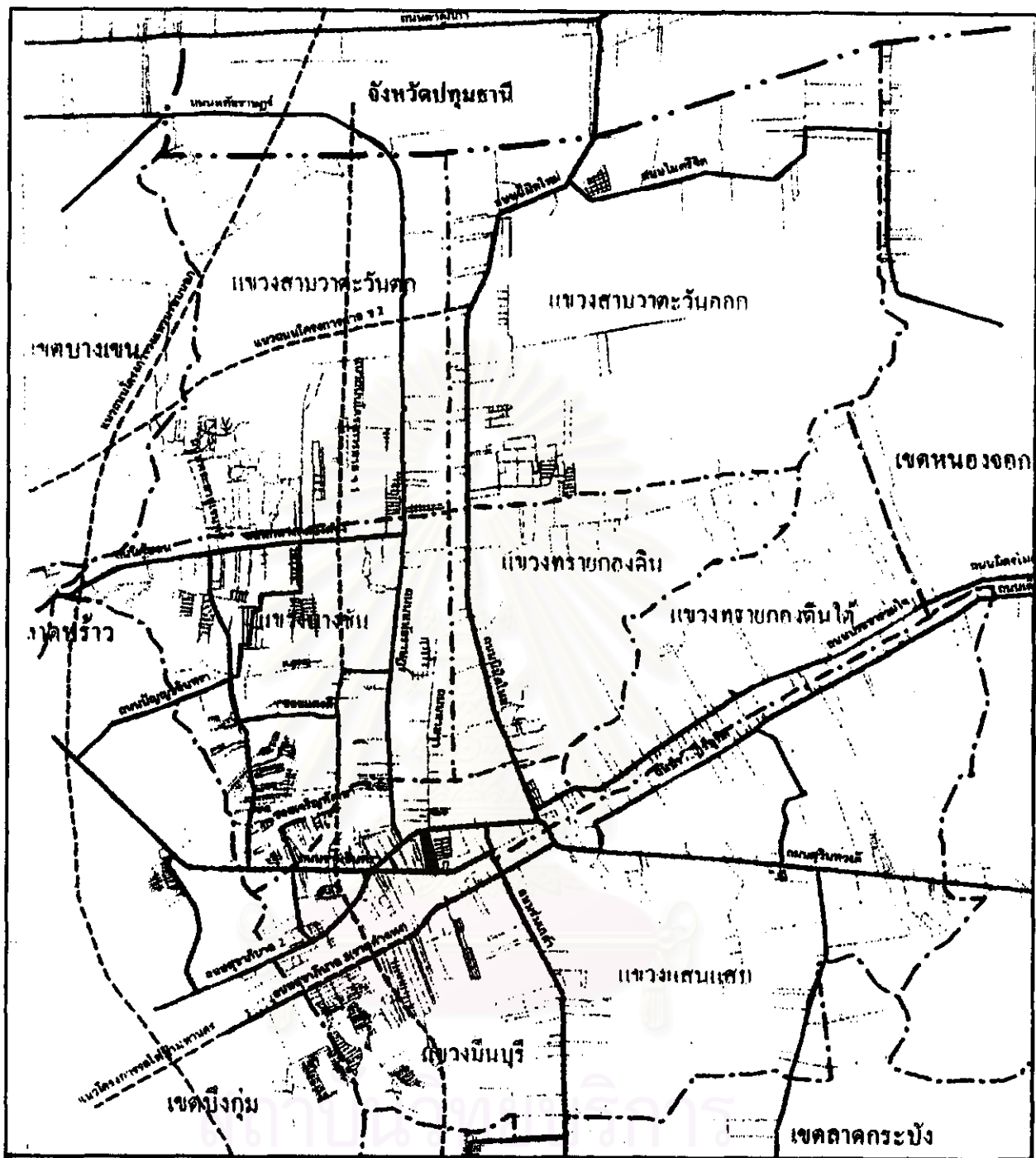
6. ถนนสุชาภิบาล 3 (ถนนรามคำแหง) มีจุดเริ่มต้นที่สี่แยกคลองตันผ่านแยกลำสาละไปบรรจบกับถนนสุวินทวงศ์บริเวณที่ทำการไฟฟ้ามีนบุรี ผ่านเขตมีนบุรีในแนวตะวันตกเฉียงใต้-ตะวันออกเฉียงเหนือขนานไปกับคลองแสนแสบ ถนนสายนี้สร้างขึ้นเพื่อเชื่อมการเดินทางติดต่อกับเขตบางกะปิ เขตบึงกุ่ม พื้นที่ริมถนนทั้งสองฟากส่วนใหญ่เป็นบ้านจัดสรร ห้างสรรพสินค้าและพื้นที่ว่างเปล่า

7. ถนนสุชาภิบาล 2 (ถนนบึงกุ่ม ทางหลวงหมายเลข 3278) มีจุดเริ่มต้นที่สี่แยกบางกะปิ ไปสิ้นสุดที่จุดบรรจบถนนรามอินทรา ระยะทางในเขตมีนบุรีประมาณ 2.34 กิโลเมตร สภาพพื้นที่สองฟากของถนนส่วนใหญ่เป็นที่ว่างและโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากถนนสายนี้เป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมบางชันซึ่งเป็นนิคมอุตสาหกรรมแห่งแรกของประเทศไทย นอกจากนี้จะมีหมู่บ้านจัดสรรกระจายตัวอยู่บ้างเล็กน้อย

8. ถนนสีหบุรานุกิจ เริ่มต้นที่สี่แยกมีนบุรีติดตรงต่อจากถนนรามอินทราไปสิ้นสุดที่จุดบรรจบกับถนนร่มเกล้า การใช้ที่ดินริมถนนทั้งสองฟากมีลักษณะเป็นชุมชนเมืองค่อนข้างชัดเจนเนื่องจากมีตึกแถวอาคารพาณิชย์การกระจายอยู่ค่อนข้างหนาแน่น และยังเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการหลายแห่ง

9. ถนนพระยาสุเรนทร์ เป็นถนนสายรองแยกจากถนนรามอินทราบริเวณกม.13.5 ไปสิ้นสุดที่หน้าวัดพระยาสุเรนทร์ในเขตมีนบุรี ระยะทางประมาณ 7.5 กิโลเมตร พื้นที่ริมถนนพระยาสุเรนทร์ทั้งสองฟากเป็นที่ตั้งของชุมชนค่อนข้างหนาแน่นและจะพบบ้านจัดสรรกระจายอยู่ตลอดแนวถนนทั้งสองฟาก

10. ถนนหทัยราษฎร์ เป็นถนนสายรองที่แยกจากถนนสุวินทวงศ์ด้านทิศเหนือ ไปสิ้นสุดที่คลองสามตะวันตก แขวงสามวาตะวันตก เชื่อมต่อกับถนนสุชาภิบาล 5 หรือถนนสายใหม่ในเขตบางเขน

การวางแผนพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในพื้นที่ชานเมือง กรณีศึกษา เขตมีนบุรี

แผนที่ 3-6 แสดงโครงข่ายเส้นทางคมนาคมขนส่งทางบกในเขตมีนบุรี

สัญลักษณ์

- ถนนสายหลัก
- ถนนสายรอง
- ถนนสายย่อย
- --- ถนนโครงการ

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

มาตราส่วน 1:100,000

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สามารถเชื่อมต่อกับจังหวัดปทุมธานีได้โดยผ่านถนนสายใหม่แล้วเลี้ยวขวาเข้าถนนลำลูกกา ความยาวตลอดสายประมาณ 6.180 กิโลเมตร สภาพการใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่าง ช่วงต้นถนนจะพบโครงการบ้านจัดสรรกระจายอยู่ห่าง ๆ กัน

11. ถนนสามวา เป็นถนนรองสายสั้น ๆ ที่แยกจากถนนสุวินทวงศ์ด้านทิศเหนือ ระยะทางประมาณ 3.2 กิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่างสลับกับโครงการบ้านจัดสรร ซึ่งกระจายอยู่ห่าง ๆ

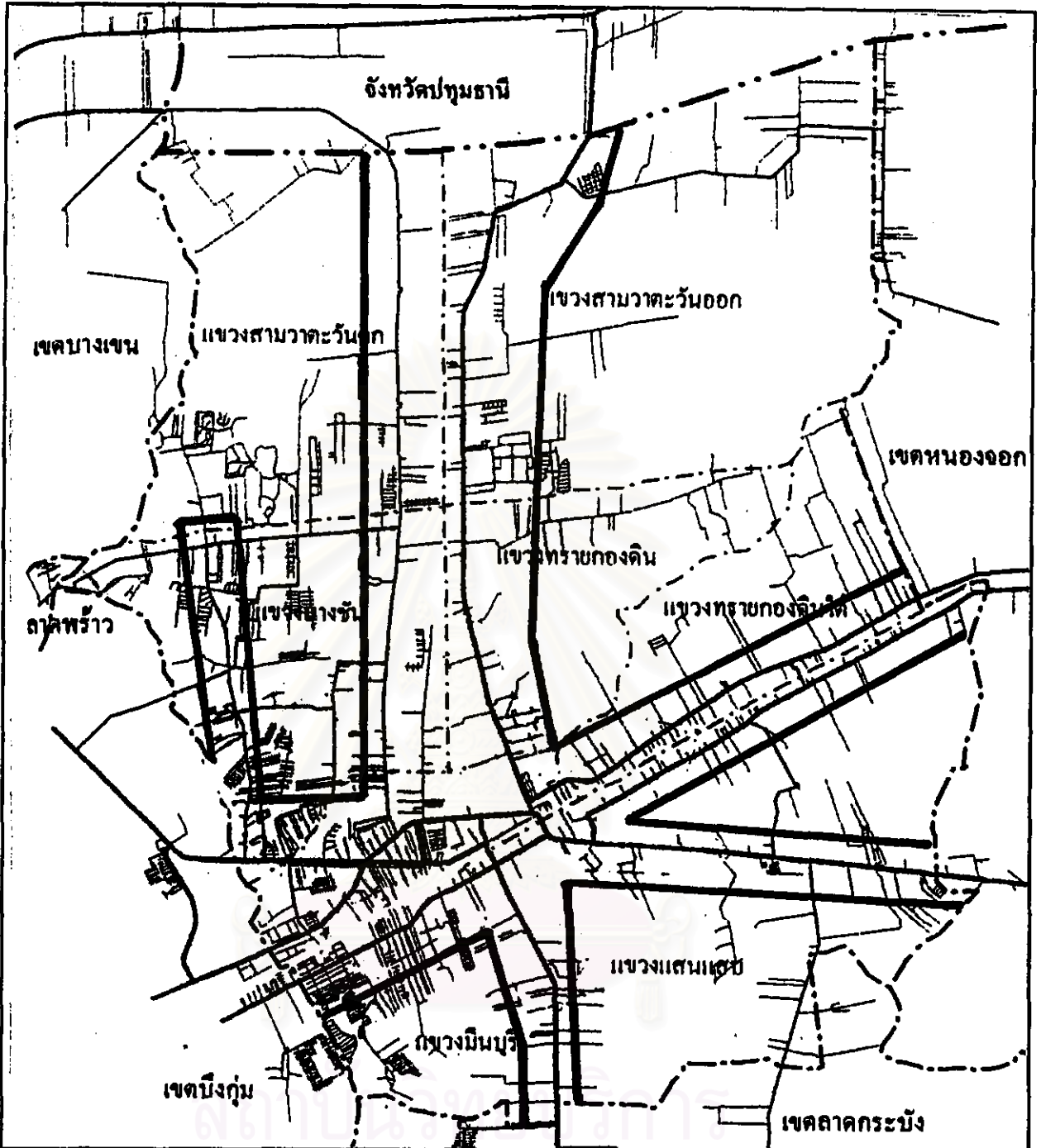
12. ถนนวัดคูบอน เป็นถนนสายรองที่แยกออกจากถนนรามอินทราด้านทิศเหนือในเขต บึงกุ่ม ตัดกับถนนพระยาสุเรนทร์ไปสิ้นสุดกับถนนหทัยราษฎร์ทางทิศตะวันตก ระยะทางประมาณ 5.5 กิโลเมตร พื้นที่ริมถนนสองข้างทางเป็นที่ว่างและมีโครงการบ้านจัดสรรกระจายอยู่ทั่วไป

13. ถนนปทุมธานีอินทรา เป็นถนนสายรองที่แยกจากถนนรามอินทราด้านทิศเหนือ ตัดกับถนนพระยาสุเรนทร์เชื่อมต่อกับถนนวัดคูบอนทางด้านใต้ พื้นที่ริมถนนทั้งสองฟากในเขตมีนบุรีด้านทิศตะวันตกเป็นโครงการบ้านจัดสรรขนาดใหญ่ ส่วนด้านตะวันออกเป็นที่ว่างสลับกับโครงการบ้านจัดสรร

แม้ว่าเขตมีนบุรีจะมีถนนสายหลักหลายสาย แต่ยังมีปัญหา คือ ถนนสายหลักบางสายยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดถนนสายรองและถนนสายย่อยที่จะเข้าถึงชุมชนเกษตรกรรมและย่านพักอาศัย ซึ่งควรจะมีโครงการพัฒนาโครงข่ายของถนนทุกระดับให้เป็นระบบเชื่อมโยงกันทั้งถนนสายหลักและสายรอง เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้ที่ดินและการพัฒนาทางกายภาพที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้การให้บริการขนส่งสาธารณะของเขตมีนบุรี โดยเฉพาะรถประจำทางขสมก. ปัจจุบันมีศูนย์กลางรถประจำทาง ซึ่งเป็นสถานีต้นทางและปลายทางหลายสาย ตั้งอยู่ติดกับย่านธุรกิจการค้าบนถนนสีหนุวานุกิจ รถประจำทางในกลุ่มนี้จะให้บริการขนส่งผู้โดยสารจากเขตมีนบุรีไปสู่ส่วนต่างๆ ของกรุงเทพฯ ซึ่งมีรถประจำทาง ประมาณ 20 สายรวมทั้งรถประจำทางปรับอากาศ ไมโครบัส และสถานีรถต้นทาง-ปลายทางของรถโดยสารขนาดเล็กให้บริการขนส่งผู้โดยสารจากมีนบุรีไปสู่ส่วนต่างๆ ภายในมีนบุรีและเขตต่อเนื่อง ดังนี้

- สายปอ.1 มีนบุรี-ปากคลองตลาด
- สายปอ.2 มีนบุรี-สีลม
- สายปอ.19 มีนบุรี-อนุสาวรีย์
- สายปอ.20 มีนบุรี-คลองเตย
- สายปอ.พ. 3 มีนบุรี - ทำน้ำสี่พระยา
- สายปอ.พ. 4 ตลิ่งชัน - การเคหะฯร่มเกล้า
- สาย 26 มีนบุรี--รามอินทรา - อนุสาวรีย์

การวางแผนพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในพื้นที่ชานเมือง กรณีศึกษา เขตมีนบุรี

แผนที่ 3-7 แสดงพื้นที่ให้บริการระบบขนส่งมวลชนในเขตมีนบุรี

สัญลักษณ์

พื้นที่ให้บริการระบบขนส่งมวลชน

มาตราส่วน 1:100,000

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม

- สาย 27 มีนบุรี - สุขาภิบาล 2 - อนุสาวรีย์
- สาย 58 มีนบุรี - สุขาภิบาล 3 - ราชเทวี
- สาย 144 มีนบุรี - ถนนร่มเกล้า - เคหะชุมชนร่มเกล้า
- สาย 152 ตลาดแฮปปี้แลนด์ - มีนบุรี - ร่มเกล้า
- สาย 113 มีนบุรี - สุขาภิบาล 3 - สถานีรถไฟหัวลำโพง
- สาย 131 มีนบุรี - สุวินทวงศ์ - หนองจอก

รถสองแถวร่วมบริการสายท้องถิ่นโดยเอกชน จำนวน 7 สาย

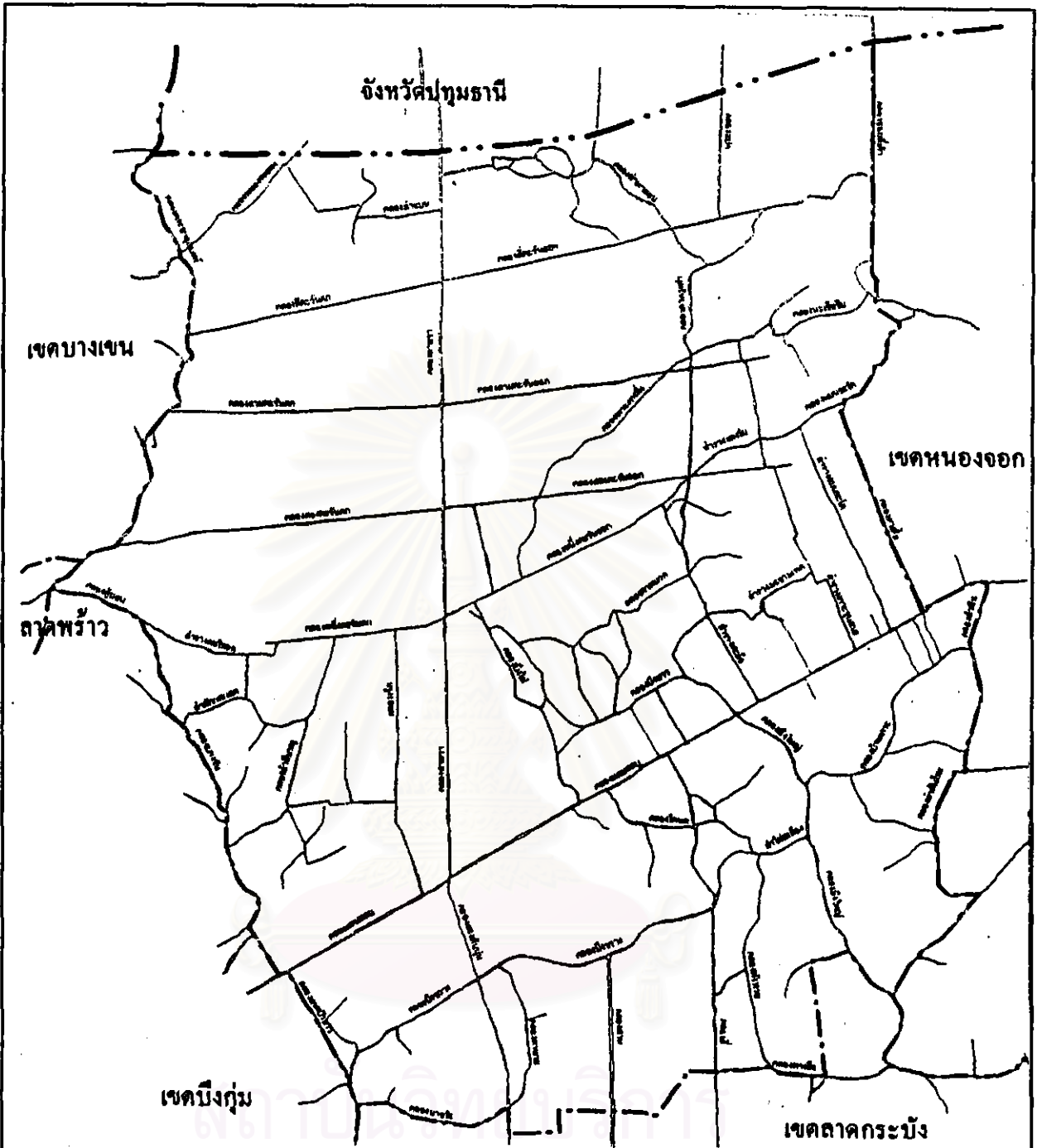
- สาย 1119 ตลาดมีนบุรี 1 - ถนนสุวินทวงศ์ - ถนนประชาร่วมใจ - ตลาดลำหินหนองจอก
- สาย 1120 ตลาดมีนบุรี 1 - ถนนรามอินทรา - ถนนพระยาสุเรนทร์ - ปิงพระยาสุเรนทร์
- สาย 1121 ตลาดมีนบุรี 2 - ถนนสุวินทวงศ์ - ถนนนิมิตรใหม่ - วัดสุใจ
- สาย 1123 ตลาดมีนบุรี 2 - ถนนสุวินทวงศ์ - ถนนหทัยราษฎร์ - คลองเจ๊ก
- สาย 1125 ตลาดมีนบุรี 1 - ถนนรามอินทรา - ถนนเจริญพัฒนา - สุเหว่ากับหมู
- สาย 1238 ตลาดมีนบุรี 2 - ถนนสุวินทวงศ์ - ถนนร่มเกล้า - ตลาดลาดกระบัง
- สาย 1304 ตลาดมีนบุรี 2 - ถนนสุวินทวงศ์ - ถนนนิมิตรใหม่ - ตลาดลำลูกกา

รถประจำทางของกรมการขนส่งทางบกที่ผ่านชุมชนเมืองมีนบุรีมี 2 สาย ได้แก่ สายกรุงเทพฯ - จะเข็งเทรา และกรุงเทพฯ - ระยอง

รถจักรยานยนต์รับจ้าง มีจุดบริการกระจายอยู่ทั่วไปส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณย่านชุมชนริมถนน สี่หมุานุกิจ ถนนพระยาสุเรนทร์และถนนร่มเกล้า

การคมนาคมทางน้ำ

ปัจจุบันเขตมีนบุรีมีจำนวนคูคลองถึง 64 คลอง โดยสำนักระบายน้ำดูแลจำนวน 7 คลอง สำนักงานเขตดูแลจำนวน 57 คลอง แต่การเดินทางโดยทางเรือปัจจุบันได้ลดความสำคัญลงมาก มีให้บริการเฉพาะชุมชนบริเวณนอกคันกันน้ำเท่านั้น เนื่องมาจากการพัฒนาโครงข่ายถนนและการคมนาคมทางรถยนต์ การก่อสร้างประตูระบายน้ำของระบบป้องกันน้ำท่วมของกรุงเทพฯ ตลอดจนสภาพคูคลองที่ตื้นเขินและสภาพความเน่าเสียของน้ำ เรือโดยสารที่ให้บริการมีลักษณะเป็นเรือโดยสารภายในท้องถิ่น เป็นเรือรับจ้างไม่ประจำทางแล่นให้บริการในคลองแสนแสบ คลองสามวา คลองสองต้นนุ่น และ คลองสายหลัก ๆ ใกล้เคียง โดยมีท่าเรือโดยสารอุ้มริมคลองแสนแสบบริเวณตลาดมีนบุรี 2 ด้านหลัง ถนนสี่หมุานุกิจ ซึ่งเขตมีนบุรีควรมีโครงการฟื้นฟูการเดินเรือในคลองโดยเฉพาะในพื้นที่ที่ถนนเข้าไม่ถึง

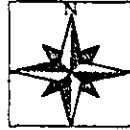

การวางแผนพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในพื้นที่ชานเมือง กรณีศึกษา เขตมื่นบุรี

แผนที่ 3-8 แสดงโครงข่ายคลองในเขตมื่นบุรี

สัญลักษณ์
 คลอง

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร

มาตราส่วน 1:100,000

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คลองที่สำคัญของเขตได้แก่

- คลองแสนแสบ ใช้เป็นคลองระบายน้ำผ่านคลองพระโขนงลงแม่น้ำเจ้าพระยา
- คลองสามวา ใช้ประโยชน์เพื่อการชลประทาน
- คลองพระยาสุเรนทร์ ใช้เป็นคลองระบายน้ำลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา
- คลองบางชัน ใช้เป็นคลองระบายน้ำของนิคมอุตสาหกรรมบางชัน
- คลองสองต้นนุ่น ใช้เพื่อการชลประทาน
- คลองลาดบัวขาว ใช้เพื่อการชลประทาน
- คลองหนึ่ง ใช้เพื่อการชลประทาน
- คลองสอง ใช้เพื่อการชลประทาน
- คลองสาม ใช้เพื่อการชลประทาน
- คลองสี่ ใช้เพื่อการชลประทาน

ในอนาคตจะมีโครงการระบบขนส่งมวลชนเหนือคลองแสนแสบจากมีนบุรีถึงคลองตันจะเป็นระบบการขนส่งที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งจะช่วยผลักดันให้ศูนย์กลางชุมชนมีนบุรีเป็นศูนย์กลางที่เติบโตมีความสำคัญมากขึ้น

3.8.2 ระบบสาธารณูปโภค

การให้บริการไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์

การให้บริการไฟฟ้าของเขตมีนบุรี อยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้านครหลวงเขตมีนบุรี สามารถให้บริการได้ครอบคลุมทั้งพื้นที่เขต โดยมีจำนวนผู้ใช้ในปัจจุบัน (ปี 2539) 170,347 ราย และประเภทผู้ใช้ไฟฟ้าส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัยมากที่สุด รองลงมาคือ กิจการขนาดกลาง และกิจการขนาดใหญ่ตามลำดับ การใช้ไฟฟ้าของเขตมีนบุรีมีปริมาณการใช้เพิ่มขึ้นในทุกประเภทโดยเฉพาะบ้านพักอาศัย

การให้บริการน้ำประปาของเขตมีนบุรี อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานประปามีนบุรีในปัจจุบันสามารถให้บริการได้บางส่วนในพื้นที่ คือ ร้อยละ 12.06 ของพื้นที่เขตตามแนวถนนสายสำคัญของเขตและชุมชนรอบ ๆ เท่านั้น ได้แก่บริเวณถนนรามอินทรา ถนนสุขาภิบาล 2 ถนนสุขาภิบาล 3 เนื่องจากยังวางท่อประปาได้ไม่ครบ ส่วนใหญ่พื้นที่ให้บริการจะอยู่ในแขวงมีนบุรีและบางชัน โดยมีจำนวนผู้ใช้ในปัจจุบัน (ปี 2539) 17,088 ราย และมีปริมาณการใช้น้ำ 15,203.20 คิวต่อลูกบาศก์เมตร

ตารางที่ 3-16 แสดงลักษณะคลองระบายน้ำสายหลัก สายรองบางสายที่ผ่านเขตมีนบุรี

ชื่อคลอง	ระดับท้องคลอง เฉลี่ย ม.รทก.	ความกว้างเฉลี่ย	ความยาว (กม.)
คลองแสนแสบ	-2.9	32	18.6
คลองบางชัน-พระยาสุเรนทร์	-1.9	23	17.4
คลองลำผักชี	-1.0	10	8.0
คลองลาดบัวขาว	-2.0	22	9.2
คลองสองต้นนุ่น	-0.8	15	9.2
คลองทรงกระเทียม	-1.0	8	4.2

ตารางที่ 3-17 แสดงแนวคันกั้นน้ำตามโครงการพระราชดำริฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร

ลำดับที่	แนวคันกั้นน้ำ (จาก-ถึง)	ความยาว (เมตร)
1	ฝั่งใต้ของคลองรังสิตจากแนวถนน ติวานนท์-ถนนพหลโยธิน	6,300
2	ประตูระบายน้ำคลองพระยาสุเรนทร์- ประตูระบายน้ำคลองสามวาตะวันออก	7,860
3	ถนนหทัยราษฎร์-ถนนนิมิตรใหม่	1,040
4	คันเชื่อมถนนประชาชื่นใจ- -ประตูระบายน้ำแสนแสบ	780
5	คันเชื่อมจากประตูระบายน้ำแสนแสบ - ถนนอ่อนนุช	320
6	คันเชื่อมประตูระบายน้ำคลอง หวดลากบัว-ถนนกิ่งแก้ว	440
7	คันเชื่อมประตูระบายน้ำบางพลี- ถนนกิ่งแก้ว	445
8	ถนนเทพารักษ์-ถนนสุขุมวิท	9,914

ที่มา : สำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3-18 แสดงจำนวนถนนในเขตมีนบุรี

แขวง	กม.รับผิดชอบ	กรมทางหลวงรับผิดชอบ	รวม
มีนบุรี	36		
แสนแสบ	8		
บางชัน	15		
ทรายกองดิน	4		
ทรายกองดินใต้	6		
สามวาตะวันออก	6		
สามวาตะวันตก	3		
รวมเขตมีนบุรี	78	5	83

ตารางที่ 3-19 แสดงจำนวนคูคลองในเขตมีนบุรี

สำนักระบายน้ำคูแฉะ	สำนักงานเขตคูแฉะ	รวม
7	57	64

ตารางที่ 3-20 แสดงจำนวนประตูระบายน้ำในเขตมีนบุรี

สำนักระบายน้ำคูแฉะ	สำนักงานเขตคูแฉะ	กรมชลประทานคูแฉะ	รวม
3	1	10	14

ตารางที่ 3-21 แสดงการเก็บขนขยะมูลฝอยของเขตมีนบุรีปีงบประมาณ 2537-2538

ปี 2537		ปี 2538	
ปริมาณมูลฝอย ที่เก็บขนได้ (ตัน)	เฉลี่ย (ตัน/วัน)	ปริมาณมูลฝอย ที่เก็บขนได้ (ตัน)	เฉลี่ย (ตัน/วัน)
36,524.69	100.07	44,422.12	121.70

ที่มา : สถิติกรุงเทพมหานคร ปี 2538 และสำนักงานเขตมีนบุรี

ส่วนชุมชนอื่น ๆ จะบริโภคน้ำบาดาล โดยเขตมีนบุรีมีบ่อบาดาลทุกแขวง แขวงหนึ่ง ๆ เฉลี่ยประมาณ 10-15 บ่อ ความลึกที่สุดประมาณ 100 เมตร ให้บริการได้ประมาณ 100 หลังคาเรือน

การที่การประปานครหลวงไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้น้ำประปาของประชาชนส่วนใหญ่ภายในเขตมีนบุรีได้ ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งพึ่งตัวเองในการจัดหาน้ำมาเพื่ออุปโภค บริโภคภายในครัวเรือนหรือชุมชนลักษณะการจัดหาน้ำ ได้แก่

- หมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่มีระบบประปาของตนเอง แหล่งน้ำดิบส่วนใหญ่มาจากน้ำบาดาลสูบขึ้นมาจากใต้ดิน
- หมู่บ้านชนบทนอกคั่นกันน้ำ ส่วนหนึ่งสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้โดยตรงไม่บำบัดก่อนบริโภค อุปโภค หรือร่อนน้ำฝนจากหลังคาบ้านเฉพาะการดื่มกิน
- ชุมชนริมคลองส่วนใหญ่ใช้น้ำในคลองอุปโภค ส่วนน้ำดื่มกินใช้น้ำฝน
- การซื้อน้ำมีการขนส่งน้ำโดยรถบรรทุก ราคาประมาณ 500-800 บาทต่อคันรถ

การใช้น้ำบาดาลมีอยู่ทั่วไปเนื่องจากการให้บริการน้ำประปาจากการประปาไม่ทั่วถึง การสูบน้ำบาดาลขึ้นมาจะมีผลให้ระดับน้ำบาดาลใต้ดินลดระดับลงและยังส่งผลต่อให้แผ่นดินทรุด ในพื้นที่เขตมีนบุรีทั้งหมดเป็นพื้นที่วิกฤตน้ำบาดาลอันดับหนึ่ง กรมทรัพยากรธรณีและคณะกรรมการควบคุมการจัดสรรที่ดินไม่อนุญาตให้หมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นใหม่ ถ้าหมู่บ้านจัดสรรไม่ได้ใช้น้ำบนผิวดินเพื่อการอุปโภค บริโภค รวมทั้งหมู่บ้านจัดสรรเดิมที่ใช้น้ำบาดาลหันมาใช้น้ำบนผิวดินแทน และกำหนดให้ท้องที่ที่มีน้ำประปาใช้ไม่อนุญาตให้ขุดเจาะน้ำบาดาล ท้องที่ที่ไม่มีประปาใช้ไม่อนุญาตให้ขุดเจาะน้ำบาดาลโดยเริ่มปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2540 เมื่อเป็นเช่นนี้การประปานครหลวงได้เร่งดำเนินการตามแผนงานขยายการบริการการให้น้ำ โดยเริ่มมาตั้งแต่ปี 2538 เป็นโครงการวางท่อจ่ายน้ำตามโครงข่ายอุโมงค์ส่งน้ำ โดยมีสถานีสูบน้ำที่ลาดกระบัง ซึ่งจะจ่ายน้ำได้ประมาณ 4 แสนลูกบาศก์เมตรต่อวัน ตอบสนองความต้องการในพื้นที่มีนบุรีและสมุทรปราการ ซึ่งจะสามารถส่งจ่ายน้ำได้ในช่วงกลางปี 2540 ซึ่งจะช่วยเหลือเขตวิกฤตได้ส่วนหนึ่ง

พื้นที่ชุมชนในคั่นกันน้ำ มีแผนดำเนินการในปี 2543 จะขยายขอบเขตการให้บริการน้ำประปาครอบคลุมพื้นที่ด้านใต้ของคลองแสนแสบในแขวงมีนบุรี และด้านตะวันออกตามแนวถนนร่มเกล้า และปี 2548 ขยายครอบคลุมพื้นที่ด้านตะวันตกของถนนหทัยราษฎร์จนถึงแนวเขตมีนบุรี รวมทั้งพื้นที่ด้านใต้ของคลองหนึ่งตะวันตกจรดแนวถนนนิมิตรใหม่ด้านตะวันตก ส่วนด้านตะวันออกขยายตามแนวถนนประชาภิรมย์ ถนนราษฎร์อุทิศและถนนสุวินทวงศ์ทั้งสองฝั่ง

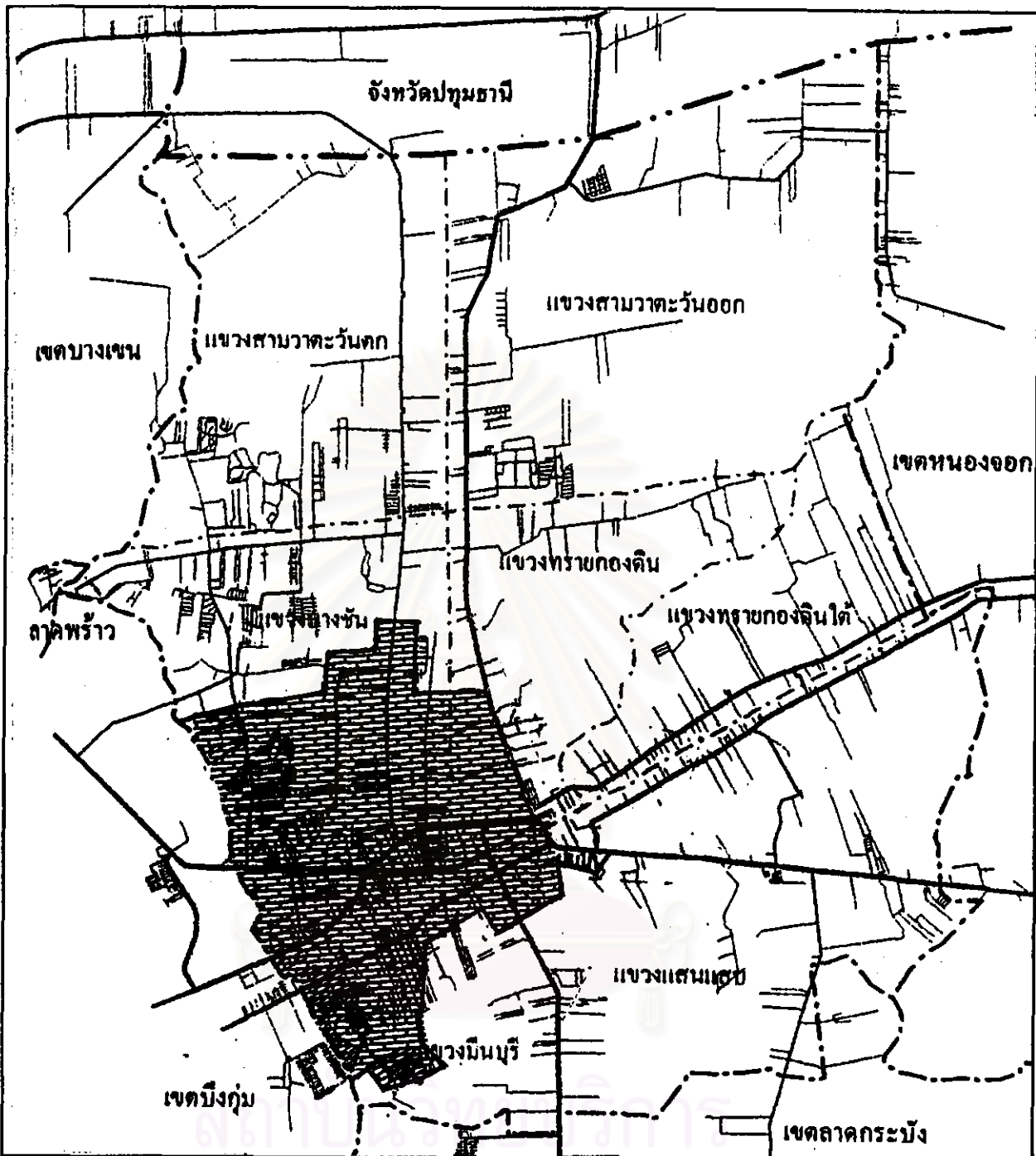
พื้นที่ชุมชนนอกคันกันน้ำ ชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งบ้านเรือนอย่างกระจัดกระจายอยู่ริมคลองจะใช้น้ำในคลองอุปโภคบริโภค หากคุณภาพน้ำในคลองเปลี่ยนไป จะมีการจัดตั้งโครงการประปาหมู่บ้านขนาดเล็กมีระบบการจ่ายน้ำที่ผ่านการบำบัดทำให้สะอาดซึ่งจะเป็นน้ำจากแหล่งผิวดิน

องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย เป็นผู้รับผิดชอบการให้บริการโทรศัพท์ในเขตมีนบุรี องค์การโทรศัพท์มีแผนการขยายหมายเลขโทรศัพท์ในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 2.6 เลขหมายในปี 2539 และอีกสองแสนเลขหมายในปี 2541 พื้นที่เขตมีนบุรีได้รับการโทรศัพท์เพิ่มในส่วนนี้ด้วย พื้นที่ที่ได้รับการบริการโทรศัพท์ควรสอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดิน ซึ่งระยะแรกควรขยายในแขวงมีนบุรี บางชั้นตามวาตะวันตก และบางส่วนของแขวงสามวาตะวันออก และบริเวณชุมชนริมคลองแสนแสบ ระยะที่สองจะเป็นพื้นที่ส่วนที่เหลือของพื้นที่แขวงสามวาตะวันออกและชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ริมถนนสายหลักสายรองของเขต

ระบบระบายน้ำ

เนื่องจากเขตมีนบุรีมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานทั้งแบบชุมชนเมืองและชุมชนชนบท ดังนั้นระบบและโครงข่ายของการระบายน้ำ จึงต้องให้หลายอย่างผสมกัน ปัจจุบันระบบระบายแบบท่อข้างถนนจะมีเฉพาะถนนสายหลักเท่านั้น เช่นถนนรามอินทราซึ่งในอนาคตมีโครงการจะเพิ่มในถนนสายอื่น ๆ เช่น สุวิทวงศ์ ร่มเกล้า นิมิตรใหม่ ส่วนโรงงานบำบัดน้ำเสียในเขตมีนบุรียังไม่มี

ส่วนระบบระบายน้ำตามธรรมชาติ พื้นที่แขวงทรายกองดิน ทรายกองดินใต้ แสนแสบ มีนบุรี มีระดับพื้นที่ 0.0-0.9 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ระดับแผ่นดินโดยเฉลี่ย 0.4 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่มมีระดับต่ำกว่าพื้นที่เฉลี่ยของกรุงเทพฯ และมีปัญหาการทรุดตัวของดิน โดยมีอัตราการทรุดตัวประมาณปีละ 4 เซนติเมตร โครงการป้องกันน้ำท่วมด้านตะวันออกของกรุงเทพฯ กำหนดให้จัดทำคันกันน้ำป้องกันน้ำท่วมบริเวณพื้นที่ชั้นในกรุงเทพฯ พื้นที่นอกคันกันน้ำของเขตมีนบุรีเป็นพื้นที่รับน้ำหลาก โดยมีคลองรับน้ำที่สำคัญจากจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ คลองพระยาสุเรนทร์ คลองแสนแสบ คลองลาดบัวขาว คลองสองต้นนุ่น คลองสามวา คลองลำกระดาน ที่ระบายจากเหนือลงสู่ใต้ไหลผ่านระบบโครงข่ายคลองในเขตมีนบุรี ซึ่งมีทั้งหมด 67 คลอง เริ่มตั้งแต่รังสิตลงมาที่ถนนสายใหม่ ถนนหทัยราษฎร์ ถนนนิมิตรใหม่ ถนนร่มเกล้า ถนนกิ่งแก้ว ไปจุดถนนสุขุมวิทในจังหวัดสมุทรปราการ โดยที่พื้นที่นอกคันกันน้ำยังเป็นพื้นที่เกษตรสามารถชลอน้ำได้ชั่วคราวเพื่อไม่ให้ไหลเข้ามาในพื้นที่เขตชั้นใน นอกจากนี้ยังมีแอ่งน้ำธรรมชาติที่เป็นแอ่งน้ำสาธารณะ เช่นลำแบนตาโพธิ์ บึง

การวางแผนพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในพื้นที่ชานเมือง กรณีศึกษา เขตเมือง นครฉะเชิงเทรา

แผนที่ 3-9 แสดงพื้นที่ให้บริการน้ำประปาในเขตเมือง นครฉะเชิงเทรา

สัญลักษณ์

พื้นที่ให้บริการน้ำประปาในปัจจุบัน

มาตราส่วน 1:100,000

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : สำนักงานประปาเขตเมือง

กระเทียม ลำไยใหญ่ บึงสะแกงาม บึงมะขามเทศ และบึงลำไผ่ รวมทั้งแหล่งรับน้ำของเอกชนทั้งที่เป็น บ่อปลา บ่อดินภายหลังการขุดหน้าดินไปขาย ส่วนประตูประบายน้ำมีจำนวน 14 แห่ง

จะเห็นได้ว่าบริเวณนอกคันกันน้ำทำหน้าที่เป็นพื้นที่รับน้ำหลาก การไหลผ่านของน้ำหลากจาก ตอนบนเหนือกรุงเทพฯ ส่งผ่านไปสู่อำเภอที่จังหวัดสมุทรปราการในช่วงที่มีน้ำทะเลหนุนจะมีปัญหาด้าน อัตราการไหลผ่านไปอย่างเชื่องช้าจำเป็นต้องมีการใช้เครื่องสูบน้ำช่วย เนื่องจากพื้นที่เขตมีนบุรีได้ถูกเปลี่ยน เป็นเขตชุมชนอย่างรวดเร็ว โดยถูกเปลี่ยนเป็นที่อยู่อาศัย ศูนย์การค้า ย่านอุตสาหกรรม ในเขตชุมชนจะ สร้างระบบระบายน้ำเฉพาะในพื้นที่ของตนเท่านั้น และระบบระบายน้ำดังกล่าวจะระบายลงสู่คลอง ธรรมชาติ หรือทุ่งนา ไม่มีระบบระบายน้ำหลักที่จะนำน้ำเสียหรือน้ำฝนออกไปสู่อ่าวไทย และ คลองบางแห่งเริ่มต้นเงิน หรือถูกทำให้แคบลง ทำให้ความสามารถระบายน้ำได้น้อยลง นอกจากนี้พื้นที่ นายังถูกเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่คอนกรีต เช่นเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านจัดสรร ทำให้น้ำรั่วซึมลงดินไม่ได้ กีดขวางทางไหลของน้ำ ซึ่งลักษณะดังกล่าวถ้ามีฝนตกหนักจะเกิดสภาพน้ำท่วมทันที นอกจากนี้ ลักษณะภูมิประเทศบริเวณทิศชายฝั่งทะเลมีระดับดินสูงกว่าบริเวณข้างเคียง ทำให้เป็นอุปสรรคในการ ระบายน้ำจากพื้นที่ตอนบนลงสู่อ่าวไทย จำเป็นต้องใช้เครื่องสูบน้ำช่วย ถ้าน้ำเหนือไหลป่าเข้ามามาก การระบายน้ำออกสู่ทะเลไม่ทันเกิดปัญหาน้ำท่วมขังได้ โครงการพระราชดำริโครงการแก้มลิงจะเป็น โครงการหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหานี้ให้ลดน้อยลงไปได้ ซึ่งจำเป็นต้องเร่งรัดจัดหาพื้นที่รับน้ำขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ตอนล่างในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนพื้นที่ตอนบนไม่ว่าจะเป็นเขตมีนบุรี ลาดกระบังควรจัด หาที่ลุ่มรับน้ำเพิ่มขึ้น หรืออย่างน้อยรักษาพื้นที่ลุ่มเดิมให้ทำหน้าที่ต่อไปได้ และในอนาคตจะมีการ ปรับปรุงคลองอีกหลายแห่งเพื่อให้ระบายน้ำได้สะดวกขึ้น

ระบบการจัดเก็บขยะ

งานรักษาความสะอาดของเขตมีนบุรีมีหน้าที่ให้บริการจัดเก็บและขนถ่ายขยะตามอาคาร บ้าน เรือนและแหล่งกำเนิดต่าง ๆ แล้วขนถ่ายไปยังสถานีขนถ่ายทำแรงแรง ถนนรัตนโกสินทร์สมโภช แขวงออเงิน เขตบางเขน สถานีขนถ่ายนำขยะไปฝังกลบที่อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม หรือขนไปที่โรงงาน กำจัดขยะมูลฝอยอ่อนนุชและนำไปฝังกลบที่เขตลาดกระบัง โดยมีพื้นที่ให้บริการเก็บขยะมูลฝอยเพียง รั้อยละ 59 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 33 ของพื้นที่เขต ซึ่งนับว่าน้อยเนื่องจากมีพื้นที่เกษตรกรรมที่ กำจัดมูลฝอยเองโดยไม่ต้องใช้บริการของรัฐ

ในปี 2536 และ ปี 2537 กรุงเทพฯสามารถเก็บขนขยะมูลฝอยได้เพิ่มขึ้น ในปริมาณร้อยละ 95 ของขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมดในกรุงเทพฯ เนื่องจากมีการจัดซื้อรถยนต์เก็บขนมูลฝอยเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการ ขยายขีดการให้บริการเก็บขนมูลฝอยสำหรับชุมชนที่อยู่อาศัยริมแม่น้ำลำคลองเพิ่มขึ้น ส่วนในเขตมีนบุรี

ปริมาณมูลฝอยที่เก็บขนได้ในปี 2538 มีจำนวน 44,422 ตัน เพิ่มจากปี 2537 จำนวน 7,898 ตัน ปัจจุบันเขตมีนบุรีกำลังขยายตัวทำให้มีแหล่งกำเนิดมูลฝอยมีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

1. มูลฝอยจากเกษตรกรรม กิจกรรมทางเกษตรในพื้นที่นี้ได้แก่ การทำนา ปลูกหญ้า และเลี้ยงปลา ประเภทมูลฝอยคือ พืชเศษไม้ ใบไม้ เป็นหลัก ซึ่งประชาชนจะกำจัดโดยฝังหรือเผาเอง
2. มูลฝอยจากที่อยู่อาศัย ชุมชนที่อยู่อาศัยจะอยู่ตามริมถนนสายสำคัญต่างๆ โดยเฉพาะย่านตลาดมีนบุรี ซึ่งเป็นศูนย์กลางบริการของเขต ประกอบด้วยตลาดและอาคารพาณิชย์ ที่พักอาศัย แหล่งกำเนิดนี้เป็นแหล่งสำคัญที่ทางเขตต้องให้บริการในปัจจุบัน
3. มูลฝอยจากย่านอุตสาหกรรม พื้นที่อุตสาหกรรมตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีนิคมอุตสาหกรรมบางชั้นประกอบด้วยโรงงานขนาดใหญ่จำนวนมาก ทั้งนี้ยังรวมไปถึงโรงงานขนาดย่อมที่อยู่นอกนิคมอีกด้วย มูลฝอยของย่านนี้มีมูลฝอยประเภทอันตรายอยู่ด้วย ซึ่งการกำจัดควรจะคัดแยกไปจากมูลฝอยอื่น ๆ และต้องผ่านการบำบัดก่อนนำไปกำจัดในบริเวณที่เตรียมไว้เฉพาะ แต่ปัจจุบันโรงงานบางแห่งยังให้บริการเก็บขนจากทางเขต ทำให้โอกาสที่มูลฝอยอันตรายจะเล็ดลอดออกมาปะปนกับมูลฝอยของชุมชนมีความเป็นไปได้สูง

ในพื้นที่เขตบริเวณนอกคันกันน้ำจะมีปัญหาการจัดเก็บขยะ เนื่องจากมีอุปสรรคในการจัดเก็บทางน้ำ มีผักตบชวาเกิดขวางทางสัญจร แผนการขนเก็บขยะจะขยายขอบเขตการให้บริการให้ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนให้มากขึ้นโดยเฉพาะเมื่อมีการขยายตัวของพื้นที่พักอาศัย ทำให้ปริมาณมูลฝอยเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากรที่อพยพเข้ามา

3.8.3 สาธารณูปการ

สถานศึกษา

ปัจจุบันเขตมีนบุรีมีจำนวนโรงเรียนสังกัดกรม.จำนวน 31 แห่ง โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 4 แห่ง โรงเรียนเอกชน 21 แห่ง วิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา 2 แห่ง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน 1 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน 7 แห่ง รวมทั้งหมด 66 แห่ง ที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษากระจายตัวสอดคล้องกับลักษณะชุมชนเป็นอย่างดี มีเพียงบางพื้นที่ที่เด็กนักเรียนต้องเดินทางไปโรงเรียนไกล ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลจำนวน 4 แห่ง ตั้งอยู่ในแขวงมีนบุรี 2 แห่ง ตั้งอยู่ในแขวงสามวาตะวันตกและสามวาตะวันออกแขวงละ 1 แห่ง จำนวนนักเรียนต่อจำนวนครูในระดับประถมศึกษา คืออัตราส่วน 18 : 1 จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนเท่ากับ 29 : 1

- สนามกอล์ฟชานนท์กอล์ฟฟิว แควงทรายกองดิน

พื้นที่ของเอกชนเหล่านี้ประชาชนในเขตมีนบุรีเข้าไปใช้บริการน้อยมาก ที่ว่างสาธารณะเพื่อการนันทนาการของรัฐที่มีอยู่มีขนาดเล็ก ควรได้รับการขยายเพิ่มเติมให้เพียงพอต่อความต้องการของประชากรในอนาคต รวมทั้งที่ว่างสาธารณะที่เป็นบึงอีกหลายแห่งสามารถพัฒนาเป็นสวนสาธารณะได้

ศาสนสถาน

เขตมีนบุรีมีวัด 16 แห่ง และมีมัสยิด 22 แห่ง การที่มีมัสยิดมากกว่าวัดเนื่องจากประชากรประมาณร้อยละ 60 นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งที่ตั้งของวัดและมัสยิดได้กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ โดยในแขวงแสนแสบจะมีมัสยิดตั้งอยู่มากที่สุดถึง 9 แห่ง

สถานีตำรวจ

สถานีตำรวจในเขตมีนบุรีมีสถานีตำรวจนครบาล 2 แห่ง คือ สถานีตำรวจนครบาลมีนบุรีตั้งอยู่บริเวณถนนสีหบุรานุกิจ และสถานีตำรวจนครบาลนิมิตรใหม่ ตั้งอยู่บนถนนนิมิตรใหม่ และมีสถานีตำรวจดับเพลิงอีก 1 แห่ง

ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข

เขตมีนบุรีมีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขมีนบุรี 1 แห่งตั้งอยู่บริเวณถนนนิมิตรใหม่

สถานที่ราชการในเขตมีนบุรี

- สำนักงานเขตมีนบุรี
- ศาลจังหวัดมีนบุรี
- อัยการประจำศาลจังหวัดมีนบุรี
- สำนักงานบังคับคดีประจำศาลจังหวัดมีนบุรี
- เรือนจำพิเศษมีนบุรี
- ทัณฑสถานวัยหนุ่มมีนบุรี
- สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สาขามีนบุรี
- สำนักงานประปามีนบุรี
- การไฟฟ้านครหลวงสำนักงานเขตมีนบุรี
- สำนักงานบริการโทรศัพท์มีนบุรี
- ไปรษณีย์โทรเลขมีนบุรี

ตารางที่ 3-22 แสดงจำนวนสาธารณูปการในเขตมีนบุรี ปี 2538

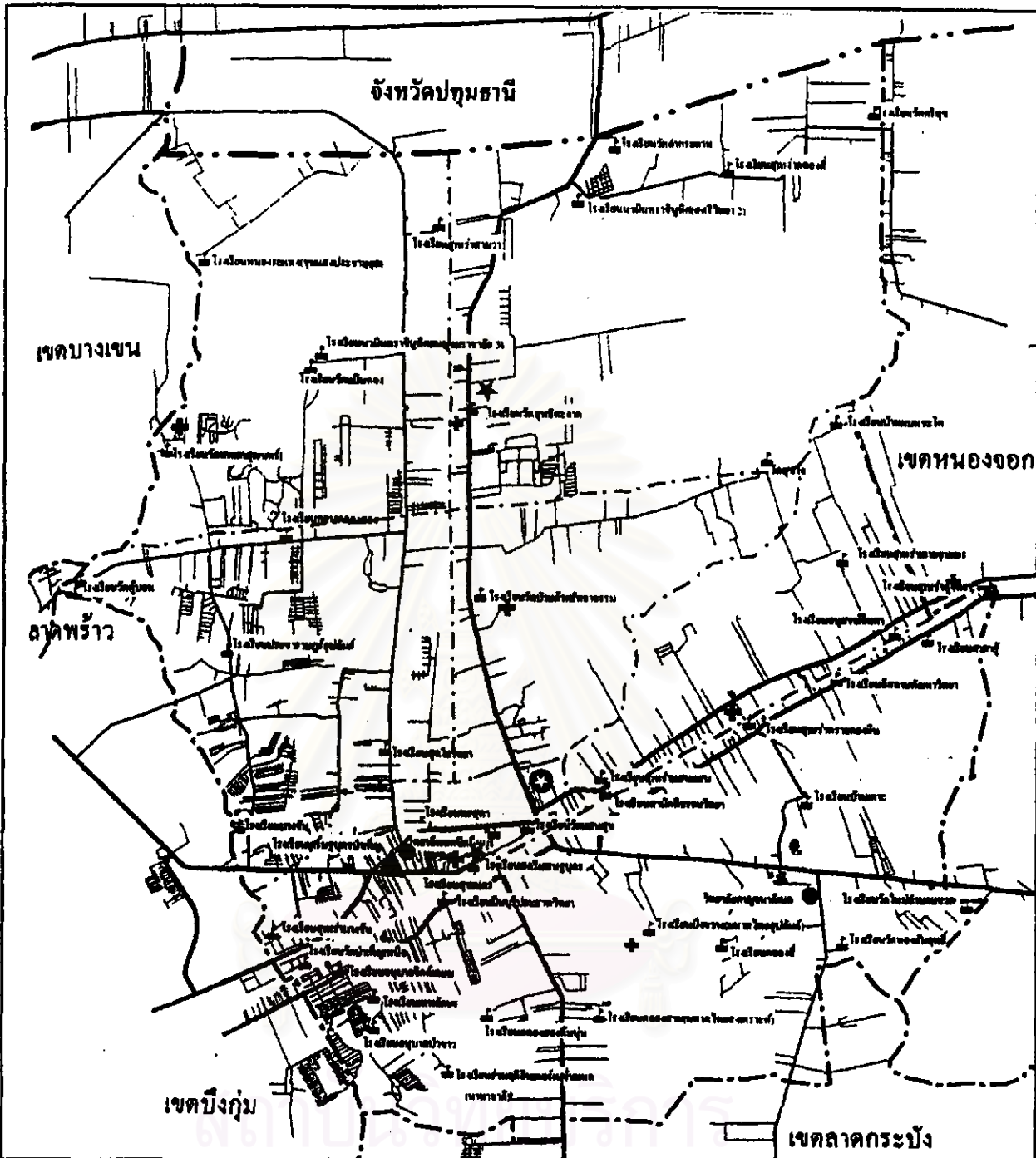
สถานที่	จำนวน(แห่ง)
โรงเรียน	66
- สังกัดกรุงเทพมหานคร	31
- สังกัดกรมสามัญศึกษา	4
- สังกัดกรมอาชีวศึกษา	2
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน	1
- โรงเรียนเอกชน	21
- ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน	7
ศูนย์บริการสาธารณสุข	10
วัด	16
มัสยิด	22
มูลนิธิ	28
สถานีตำรวจนครบาล	2
สถานีตำรวจดับเพลิง	1
ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข	1
สนามกีฬา	1
ศูนย์เยาวชน	1
สวนสาธารณะ	6
- รัฐ	2
- เอกชน	4

ตารางที่ 3-23 แสดงจำนวนสถานประกอบการ ปี 2538

สถานประกอบการ	จำนวน (แห่ง)
จำนวนผู้ค้าหาบเร่-แผงลอย	308
- จำนวนจุดที่ทำการค้า(จุด)	10
- จำนวนผู้ค้า (ราย)	298
ธนาคาร	10
สถานนวด	2
ศูนย์การค้า	2
ตลาด	4
ร้านขายยา	33
คลินิก	26
สถานทันตกรรม	6
สถานผดุงครรภ์	2
บริษัทจำกัด	198
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	103
บริษัทมหาชนจำกัด	4

ที่มา : สถิติกรุงเทพมหานคร ปี 2538 และสำนักงานเขตมีนบุรี

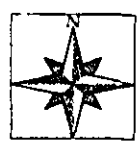
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวางแผนพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในพื้นที่ชานเมือง กรณีศึกษา เขตมีนบุรี

แผนที่ 3-10 แสดงที่ตั้งสถานศึกษา โรงพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานีตำรวจ ที่ทำการไปรษณีย์ในเขตมีนบุรี

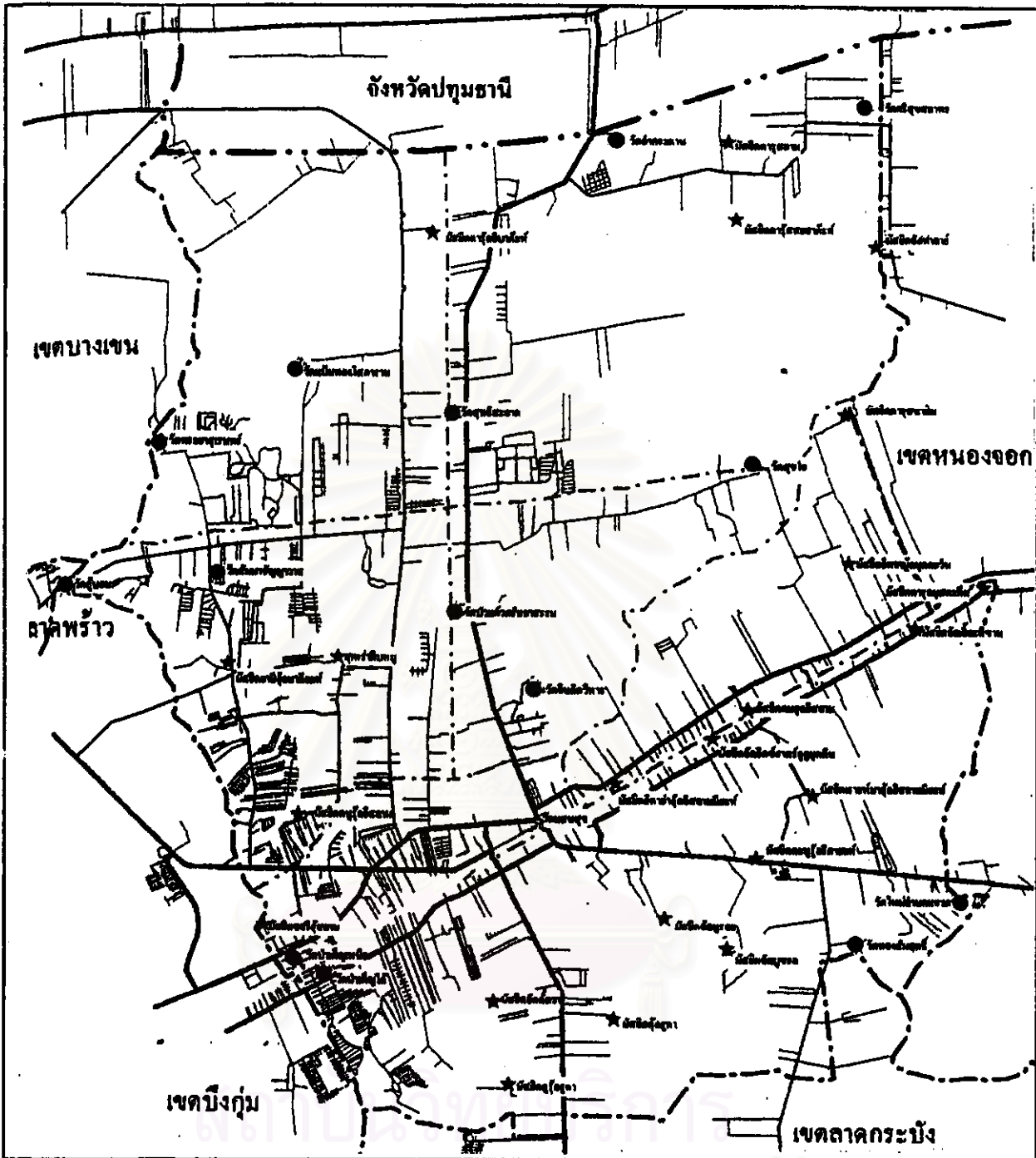
- สัญลักษณ์**
- ⊕ โรงเรียน
 - วิทยาลัย
 - ▲ โรงพยาบาล
 - ⊖ ศูนย์บริการสาธารณสุข
 - ★ สถานีตำรวจ
 - ⊗ ที่ทำการไปรษณีย์

มาตราส่วน 1:100,000

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : การสำรวจภาคสนาม

การวางแผนพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในพื้นที่ชานเมือง กรณีศึกษา เขตมีนบุรี

แผนที่ 3-11 แสดงที่ตั้งวัด มัสยิดในเขตมีนบุรี

- สัญลักษณ์**
- วัด
 - ★ มัสยิด
- ที่มา : การสำรวจภาคสนาม

มาตราส่วน 1:100,000

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สถานีตำรวจนครบาลมีนบุรี
- สถานีตำรวจนครบาลนิมิตรใหม่
- เขตการเดินรถที่ 2 (ขสมก.กรุงเทพฯ)
- สำนักงานสรรพากรอำเภอมีนบุรี
- สำนักงานเกษตรอำเภอเขตมีนบุรี
- สำนักงานปศุสัตว์อำเภอมีนบุรี
- สำนักงานสถิติอำเภอมีนบุรี
- สำนักงานจัดหางานเขตมีนบุรี
- สำนักงานขนส่งทางบกเขตพื้นที่ 4
- สำนักงานสรรพากรเขตพื้นที่ 11

3.9 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตมีนบุรี

การศึกษาการใช้ที่ดินปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของเขตมีนบุรีได้ใช้ข้อมูลจาก สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ภาพถ่ายทางอากาศปี 2539 มาตรฐาน 1:20,000 และการสำรวจภาคสนาม โดยการศึกษาจะศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่างปี 2531-2539 ซึ่งลักษณะการใช้ที่ดินของเขตมีนบุรีมีดังนี้

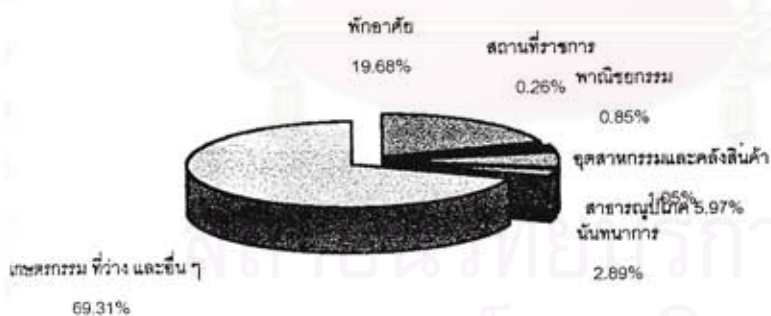
1. การใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัย ในปี 2539 เขตมีนบุรีมีพื้นที่พักอาศัยจำนวน 21,433.41 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 19.68 ของพื้นที่ทั้งเขต ซึ่งการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยนี้จัดว่าเป็นการใช้ที่ดินที่สำคัญรองจากประเภทเกษตรกรรม ปัจจุบันรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของเขตมีนบุรีแบ่งได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ชุมชนที่อยู่อาศัยริมคลอง เป็นชุมชนดั้งเดิมที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ชุมชนที่พักอาศัยริมถนนสายสำคัญ เป็นรูปแบบการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยที่พัฒนาตามเส้นทางคมนาคมขนส่ง โดยจะมีการปลูกสร้างบ้านริมถนนสายสำคัญของเขต ลักษณะสุดท้าย คือ ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2525 ระยะแรกมีลักษณะเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กใช้พื้นที่ไม่มากนัก ต่อมาได้มีการพัฒนาเป็นหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ การจ่ายตัวหนาแน่นบริเวณริมถนนสายสำคัญของเขต ได้แก่ ถนนรามอินทรา ถนนพระยาสุเรนทร์ ถนนหทัยราษฎร์ ถนนนิมิตรใหม่ ถนนสุวินทวงศ์ ถนนร่มเกล้า เป็นต้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในแขวงมีนบุรี และแขวงบางชัน ซึ่งเป็นพื้นที่ด้านตะวันตกของเขตที่มีการขยายตัวของเมืองสูงกว่าบริเวณอื่น ๆ เนื่องจากได้รับอิทธิพลการขยายตัวมาจากเขตชั้นกลาง และที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มจะกระจายตัวไปในพื้นที่ด้านตะวันออกมากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณริมถนนสายหลัก

ตารางที่ 3-24 แสดงการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของเขตมีนบุรี ปี 2531 และ ปี 2539

ประเภทการใช้ที่ดิน	ปี 2531		ปี 2539		การเปลี่ยนแปลง		เฉลี่ยร้อยละปี
	ไร่	%	ไร่	%	ไร่	%	
พักอาศัย	7,162.85	6.57	21,443.41	19.68	14,280.56	199.37	24.92
พาณิชยกรรม	412.16	0.38	923.75	0.85	511.59	124.12	15.52
อุตสาหกรรมและคลังสินค้า	885.10	0.81	1,140.00	1.05	254.90	28.80	3.60
สถานที่ราชการ	107.50	0.10	282.87	0.26	175.37	163.13	20.39
สาธารณูปโภค สาธารณูปการ	526.56	0.48	6,500.03	5.97	5,973.47	1,134.43	141.80
นันทนาการ	1,300.00	1.19	3,148.35	2.89	1,848.35	142.18	17.77
เกษตรกรรม ที่ว่าง และอื่น ๆ	98,562.71	90.46	75,518.47	69.31	(23,044.24)	(23.38)	(2.92)
รวม	108,956.88	100.00	108,956.88	100.00			

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร และภาพถ่ายทางอากาศเขตมีนบุรี ปี 2538 มาตรฐาน 1:20,000

แผนภูมิที่ 3-9 แสดงสัดส่วนการใช้ที่ดินเขตมีนบุรี ปี 2539

2. การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม มีพื้นที่ 923.75 ไร่ หรือร้อยละ 0.85 ของพื้นที่เขต การใช้ที่ดินประเภทนี้ถือว่ามีสัดส่วนน้อย โดยเขตมีนบุรีมีศูนย์กลางของย่านการค้าอยู่บริเวณเดียว คือ บริเวณฝั่งทิศตะวันตกของคลองสามวา โดยมีถนนสีหบุรานุกิจตัดผ่าน พื้นที่ริมถนนทั้งสองฝั่งประกอบกิจการค้าและบริการ ส่วนฝั่งตะวันออกของคลองสามวาจะเป็นสถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา บริเวณย่านการค้าประกอบด้วยตลาดขายสินค้า อาหาร ตลอดจนของใช้ประจำวัน มีอาคารตึกแถวที่เปลี่ยนจากอาคารไม้ทำการค้าปลีกอยู่ติดถนนใหญ่จำนวนมาก พื้นที่ด้านหลังตลาดเป็นการใช้ที่ดินเพื่อกิจการคมนาคมขนส่งประกอบด้วยสำนักงานและลานจอดรถประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนเขต 2 เป็นสถานีรถต้นทางและปลายทางหลายสาย พื้นที่ด้านใต้ของถนนสีหบุรานุกิจมีความสำคัญน้อยกว่าฝั่งเหนือ จะมีร้านค้ากระจุกตัวหนาแน่นบริเวณริมคลองสามวาติดกับคลองแสนแสบและบริเวณใกล้ ๆ กับศูนย์การค้าจัสโก้ การขยายตัวของกิจการค้าและบริการมีแนวโน้มขยายมาทางทิศตะวันตก บริเวณศูนย์การค้าจัสโก้ ซึ่งเริ่มมีกลุ่มอาคารพาณิชย์เกิดขึ้นมากและจะต่อเนื่องไปถึงถนนสุขุมวิทช่วงต้นซึ่งเป็นที่ตั้งของคาร์ฟูร์ไฮเปอร์มาร์ท

3. การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า มีพื้นที่ 1,140 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.05 ของพื้นที่เขต เขตมีนบุรีเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมบางชัน ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 500 ไร่ (เฉพาะในเขตมีนบุรี) ตั้งอยู่บนถนนสุขุมวิท 2 ปัจจุบันมีโรงงานเช่าประกอบกิจการเต็มพื้นที่แล้วจำนวน 44 แห่ง ส่วนโรงงานนอกนิคมอุตสาหกรรมจะกระจายตัวริมถนนสายหลักของเขต ได้แก่ ถนนพระยาสุเรนทร์ ถนนสุขุมวิท ถนนร่มเกล้า ถนนรามอินทรา เป็นต้น ซึ่งเป็นพื้นที่ด้านตะวันตกของเขตโดยกระจุกตัวในแขวงมีนบุรีและบางชันเป็นส่วนใหญ่ ส่วนพื้นที่ด้านตะวันออกมีจำนวน โรงงานน้อยมาก เนื่องจากข้อจำกัดทางกฎหมาย จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมของเขตมีนบุรีในปี 2539 มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 302 แห่ง มีจำนวนคนงาน 19,723 คนและมีจำนวนเงินทุนจดทะเบียน 6,396 ล้านบาท โดยมีโรงงานประเภทผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร อุปกรณ์มากที่สุดร้อยละ 19.87 ของจำนวนโรงงานทั้งหมด การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตมีนบุรีถูกจำกัดด้วยกฎหมาย จะสร้างได้บริเวณด้านตะวันตกของพื้นที่เท่านั้น เนื่องจากด้านตะวันออกของเขตเป็นพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม และอนุญาตเฉพาะโรงงานบางประเภทเท่านั้น แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมจะเป็นโรงงานขนาดเล็ก กระจายตัวตามเส้นทางคมนาคมในแขวงมีนบุรีและบางชัน

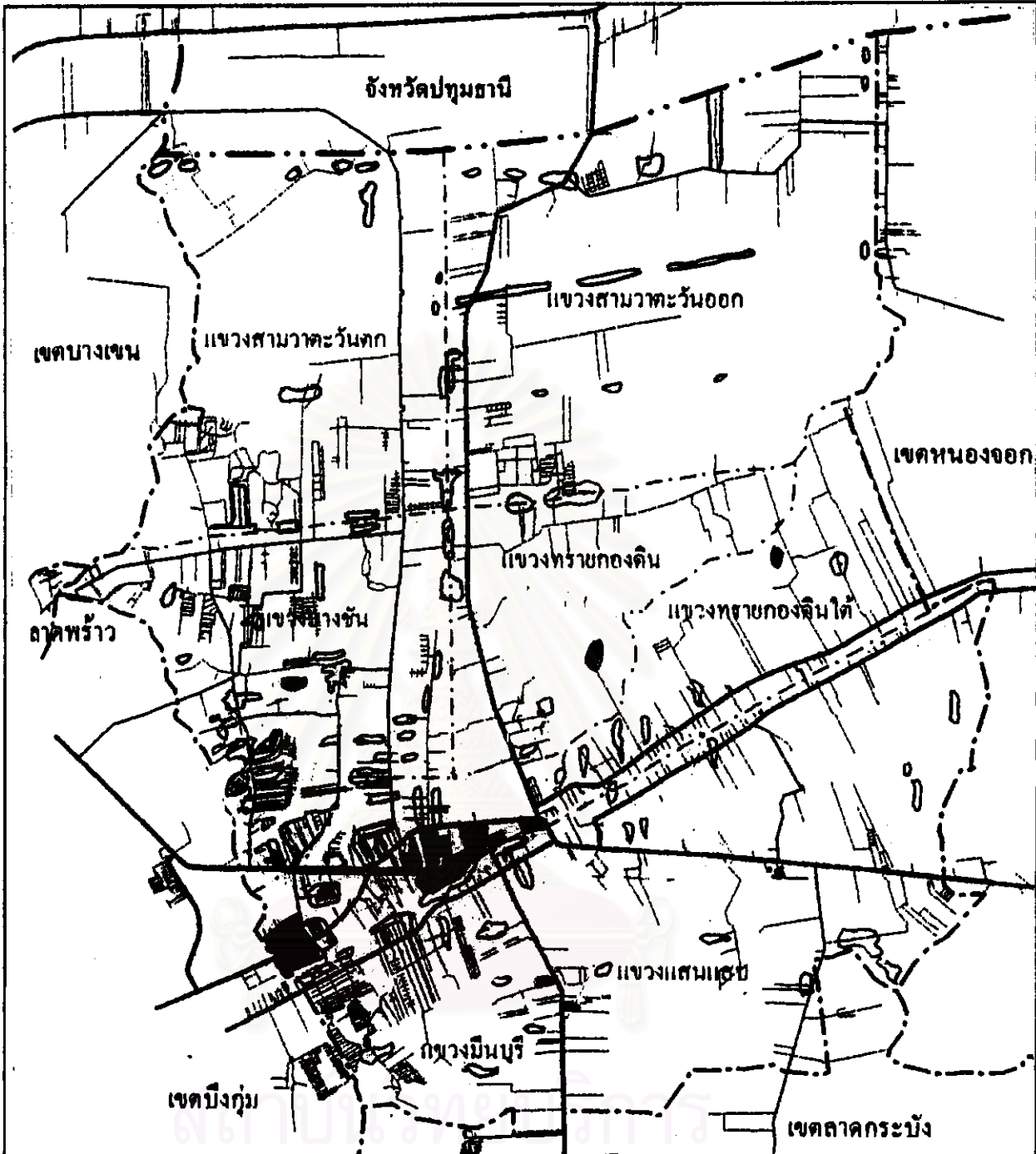
4. การใช้ที่ดินประเภทสถานที่ราชการ มีพื้นที่ 282.87 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.26 ของพื้นที่เขต ซึ่งถือว่ามีสัดส่วนการใช้ที่ดินน้อยที่สุด โดยสถานที่ราชการส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในแขวงมีนบุรีบริเวณริมถนนสีหบุรานุกิจ ซึ่งเป็นบริเวณศูนย์กลางของเขตใกล้กับย่านพาณิชยกรรมและย่านชุมชนสำคัญ

5. การใช้ที่ดินประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ มีพื้นที่ 6,500.03 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.97 ของพื้นที่เขต การใช้ที่ดินประเภทนี้ประกอบด้วยสถานับการศึกษา ศาสนสถาน ถนนตรอก ซอยต่าง ๆ ซึ่งกระจายตัวอยู่ทั่วไปในเขตมีนบุรีตามทิศทางการขยายตัวของชุมชนในปัจจุบัน

6. การใช้ที่ดินประเภทนันทนาการ มีพื้นที่ 3,148.35 ไร่ หรือร้อยละ 2.89 ของพื้นที่เขต พื้นที่นันทนาการ ได้แก่ สวนสาธารณะ ศูนย์เยาวชน สนามกอล์ฟ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของเอกชน ซึ่งถือว่ายังมีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับประชากรของเขต ต้องมีการขยายเพิ่มเติมให้เพียงพอต่อความต้องการในอนาคต

7. การใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรม ที่ว่าง และอื่น ๆ มีพื้นที่ 75,518.47 ไร่ หรือร้อยละ 69.31 ของพื้นที่เขต มีนบุรีมีพื้นที่เกษตรกรรม 41,527 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.11 ของพื้นที่เขตจัดเป็นการใช้ที่ดินที่มีความสำคัญมากที่สุดของเขต แต่พื้นที่เกษตรได้ลดลงอย่างรวดเร็ว โดยลดลงจากปี 2531 ซึ่งมีพื้นที่เกษตร 70,189 ไร่ ร้อยละ 64.41 ลดลงถึงร้อยละ 41 ปัจจุบันมีนบุรีมีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุด ร้อยละ 83 ของพื้นที่เกษตรทั้งหมด แขวงที่มีพื้นที่เกษตรมากที่สุด ได้แก่ แขวงสามวาตะวันออก สามวาตะวันตก พื้นที่เกษตรมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ โดยจะเปลี่ยนเป็นพื้นที่พักอาศัยในลักษณะการจัดสรรที่ดินที่ขยายตัวจากด้านตะวันตกของเขตมาทางด้านตะวันออกมากขึ้น ซึ่งได้ก่อปัญหาเรื่องน้ำท่วมและการระบายน้ำตามมา เนื่องจากพื้นที่ด้านตะวันออกเป็นพื้นที่รับน้ำ

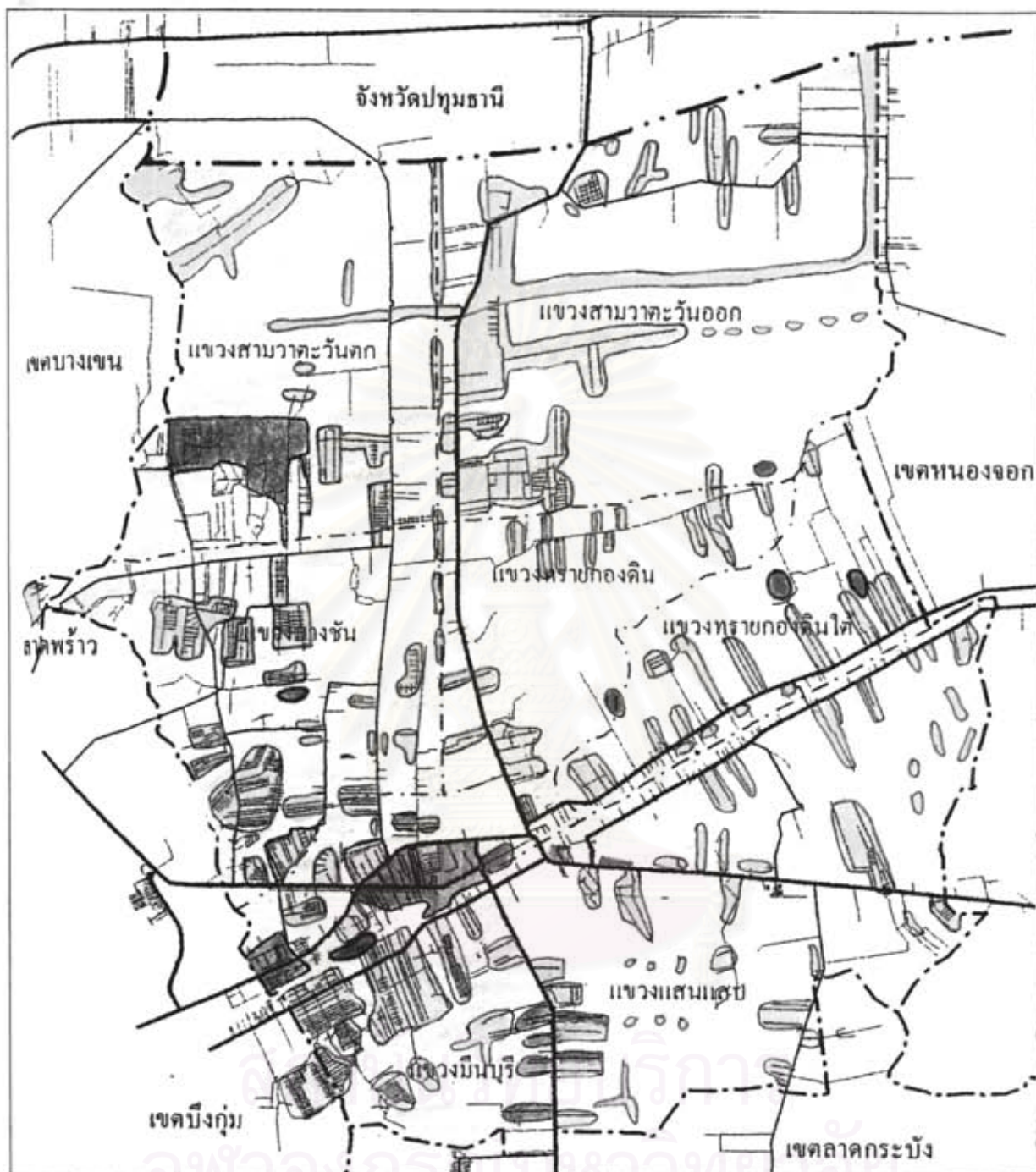
การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของเขตมีนบุรี ในช่วงปี 2531-2539 (ตารางที่ 3-24) พบว่า ปี 2531 เขตมีนบุรีมีพื้นที่เมืองร้อยละ 9.53 มีพื้นที่เกษตรและที่ว่างร้อยละ 90.46 โดยส่วนของพื้นที่เมืองนั้นมีการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยมากที่สุดร้อยละ 6.57 ของพื้นที่เขต ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ มีสัดส่วนน้อยมาก ในปี 2539 การใช้ที่ดินของเขตมีนบุรีมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในทุกประเภท ยกเว้นพื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่างมีสัดส่วนลดลง โดยปี 2539 มีพื้นที่เมืองร้อยละ 30.7 พื้นที่เกษตรและที่ว่างร้อยละ 69.3 การใช้ที่ดินที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ การใช้ที่ดินประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ มีการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 1,134.43 การใช้ที่ดินประเภทที่มีการเปลี่ยนแปลง รองลงมา คือ การใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัย โดยมีการเปลี่ยนแปลงสูงถึงร้อยละ 199.37 ทั้งนี้เป็นเพราะมีประชาชนอพยพเข้ามาพักอาศัยในเขตมีนบุรีเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เช่น สถานศึกษา ถนน เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ประกอบกับเขตมีนบุรีกำลังขยายตัวทำให้มีการก่อสร้างโครงข่ายคมนาคมหลายสาย การใช้ที่ดินประเภทนี้จึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอื่น ได้แก่ การใช้ที่ดินประเภทสถานที่ราชการ นันทนาการ และพาณิชยกรรม มีการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 163.13 142.18, 124.12 ตามลำดับ ส่วนการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมมีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด คือ เพิ่ม

การวางแผนพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในพื้นที่ชานเมือง กรณีศึกษา เขตมื่นบุรี

แผนที่ 3-12 แสดงการใช้ที่ดินเขตมื่นบุรี ปี 2531

<p>สัญลักษณ์</p>	<p>ที่พักอาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรมและคลังสินค้า</p> <p>สถานที่ราชการ นันทนาการ เกษตรกรรม</p>	<p>มาตราส่วน 1:100,000</p> <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
<p>ที่มา : การสำรวจภาคสนาม</p>		

การวางแผนพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยในพื้นที่ชานเมือง กรณีศึกษา เขตมีนบุรี

แผนที่ 3-13 แสดงการใช้ที่ดินเขตมีนบุรี ปี 2539

สัญลักษณ์

ที่พักอาศัย

พาณิชยกรรม

เขตสวนสาธารณะและคลัสลิงค์

รถหนักรoad

ถนนรอง

ถนนย่อย

มาตราส่วน 1:100,000

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา: การสำรวจภาคสนาม

ขึ้นเพียงร้อยละ 28.8 ในขณะที่พื้นที่เกษตรกรรมและที่ว่างมี สัดส่วนลดลงถึงร้อยละ 23.39 เมื่อพิจารณาในระดับพื้นที่จะพบว่า

- พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก ได้แก่ แขวงมีนบุรี และแขวงบางชัน ซึ่งเป็นแขวงที่มีบทบาทสำคัญในการขยายตัวของเมือง โดยมีจำนวนประชากรกระจุกตัวอยู่มาก ประกอบกับมีโครงข่ายคมนาคมหนาแน่นใน 2 แขวงนี้ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากเกษตรกรรมมาเป็นการใช้ที่ดินแบบเมืองอย่างรวดเร็วกว่าพื้นที่อื่น

- พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อย ได้แก่ แขวงอื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด เนื่องจากพื้นที่แขวงอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านตะวันออกของเขตเป็นพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม มีโครงข่ายคมนาคมน้อย จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงช้ากว่า และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นในลักษณะของที่พักอาศัยที่ขยายตัวเข้ามาทำให้พื้นที่เกษตรลดลง

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า การใช้ที่ดินของเขตมีนบุรีในช่วงปี 2531-2539 การใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัย และการใช้ที่ดินประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ บทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการขยายตัวของเมือง การใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ยังมีการเปลี่ยนแปลงน้อย ส่วนการใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรมและที่ว่างได้ลดบทบาทลง เนื่องจากที่อยู่อาศัยได้ขยายตัวเข้าไปแทนที่

3.10 สรุปบทบาทของเขตมีนบุรีในปัจจุบัน

จากข้อมูลสภาพทั่วไปของเขตมีนบุรี จะเห็นได้ว่าพื้นที่เขตมีนบุรีมีการพัฒนาและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของกรุงเทพฯและจังหวัดปริมณฑล ซึ่งสามารถสรุปบทบาทหน้าที่ของเขตมีนบุรีในปัจจุบันได้ดังนี้

1. บทบาทด้านศูนย์กลางคมนาคมขนส่ง

เนื่องจากทำเลที่ตั้งของเขตมีนบุรีอยู่ไม่ห่างจากกรุงเทพฯมากนัก คือ มีระยะห่างจากศูนย์กลางกรุงเทพฯประมาณ 25-30 กิโลเมตร โดยมีโครงข่ายคมนาคมสายหลักที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ใกล้เคียงและพื้นที่ชั้นในกรุงเทพฯได้อย่างสะดวก รวมทั้งมีถนนหลายสายใช้เป็นทางลัดเชื่อมต่อถึงกันได้ ความเป็นศูนย์กลางด้านการคมนาคมขนส่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ศูนย์กลางที่เชื่อมโยงไปสู่ภูมิภาค ด้านทิศเหนือและทิศตะวันออก จากถนนนิมิตรใหม่เข้าถนนพหลโยธิน-ลำลูกกาไปอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี หรือต่อไปจังหวัดปราจีนบุรีและนครนายกได้ ทางทิศตะวันออกจากถนนสุวินทวงศ์ไปจนถึงจังหวัดฉะเชิงเทรา ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้และทิศใต้จากถนนร่มเกล้าไปบรรจบถนนบางนา-

ตราดเข้าถึงภูมิภาคตะวันออกได้ ศูนย์กลางในระดับท้องถิ่นสามารถเชื่อมโยงโดยการติดต่อกับเขตบางเขนและเขตลาดพร้าวใช้ถนนรามอินทรา เขตปทุมธานีใช้ถนนสุขาภิบาล 2 และสุขาภิบาล 3 เขตลาดกระบังใช้ถนนร่มเกล้า ส่วนการติดต่อกับเขตหนองจอกและจังหวัดฉะเชิงเทราสามารถใช้เส้นทางถนนสุวินทวงศ์ ถนนประชาร่วมใจ และถนนราชบุรีอุทิศ นอกจากนี้เขตมีนบุรีอยู่ห่างจากท่าเรือกรุงเทพฯเพียง 25 กิโลเมตร ห่างจากท่าอากาศยานดอนเมืองประมาณ 20 กิโลเมตร และห่างจากสถานที่ก่อสร้างโครงการสนามบินนานาชาติแห่งที่ 2 หรือสนามบินหนองจอกห่างประมาณ 14 กิโลเมตร ทำให้สามารถติดต่อกับพื้นที่ข้างเคียงได้โดยสะดวก และยังมีโครงการถนนสายหลักอีกหลายสายที่จะส่งเสริมให้เกิดความเป็นศูนย์กลางมากขึ้น เช่น โครงการถนนวงแหวนรอบนอก โครงการถนนพหลโยธิน-นิมิตใหม่ โครงการถนนรัชดาภิเษก-รามอินทรา รวมทั้งการปรับปรุงเส้นทางเดินเรือ โครงการเหล่านี้จะทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างศูนย์กลางมีนบุรีกับบริเวณเขตชั้นในของกรุงเทพฯได้สะดวกยิ่งขึ้น

2. บทบาทด้านที่พักอาศัย

เขตมีนบุรีมีการขยายตัวของที่อยู่อาศัยสูง จะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรและจำนวนบ้านที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีโครงการหมู่บ้านจัดสรรเข้ามาตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งประเภทบ้านเดี่ยวและทาวน์เฮ้าส์ ทั้งนี้เนื่องจากเขตมีนบุรีมีความพร้อมหลายด้าน ได้แก่ การคมนาคมขนส่งที่สะดวก ที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากศูนย์กลางกรุงเทพฯมากนัก มีพื้นที่โล่งว่างและราคาที่ดินไม่สูงมาก สามารถติดต่อกับแหล่งงานในบริเวณอื่นได้ มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการพร้อมและที่สำคัญคือ มีบรรยากาศสงบ ร่มรื่น น่าอยู่อาศัย ทำให้มีประชากรย้ายเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมาก

3. บทบาทด้านเศรษฐกิจ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญของเขต ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม โดยเขตมีนบุรีเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมบางชั้น ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 500 ไร่ และยังมีโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่นอกนิคมอุตสาหกรรมอีก โดยมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 302 แห่ง ประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการผลิตประเภทผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร อุปกรณ์ รองลงมาได้แก่ ประเภทไม้ เครื่องเรือนเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งอุตสาหกรรมประเภทนี้เป็นการผลิตเพื่อก่อสร้างอาคาร เป็นการรองรับอุปทานของการขยายตัวด้านที่อยู่อาศัยและโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งภาคอุตสาหกรรมนี้เป็นแหล่งงานที่สำคัญของคนในพื้นที่เขตมีนบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง นอกจากนี้ปัจจุบันกิจกรรมในภาคการค้าและบริการเริ่มขยายตัวมากขึ้น โดยภาคเอกชนได้เข้ามาลงทุน ทั้งในลักษณะบริษัท ห้างร้าน รวมถึงห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ได้แก่ จัสโก้ คาร์ฟูร์ และโลตัส ซึ่งให้บริการประชาชนในพื้นที่และยังเป็นแหล่งงานที่รองรับประชาชนในพื้นที่ได้อีกด้วย

4. บทบาทด้านศูนย์กลางสถาบันราชการในพื้นที่ด้านตะวันออกของกรุงเทพฯ

เนื่องจากเดิมเขตมีนบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่กับมณฑลกรุงเทพฯ จึงมีหน่วยงานในระดับจังหวัดตั้งอยู่ในเขตนี้หลายแห่ง โดยที่ตั้งของหน่วยงานจะรวมอยู่บริเวณถนนสีหบุรานุกิจ ซึ่งจะสะดวกแก่ประชาชนและหน่วยงานราชการที่จะมาติดต่อหรือประสานงานกัน

5. บทบาทด้านการเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่รับน้ำหลาก

อาชีพที่สำคัญของเขตมีนบุรี ซึ่งคนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพนี้ ได้แก่ การทำเกษตรกรรม ซึ่งเขตมีนบุรีมีพื้นที่เกษตร 41,527 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.11 ของพื้นที่ทั้งเขต และประเภทเกษตรกรรมที่มีพื้นที่มากที่สุด คือ พื้นที่ปลูกข้าว อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการทำเกษตรกรรมได้ลดลงจากเดิมมาก เนื่องจากการขยายตัวของเมืองได้รุกเข้าไปในพื้นที่เกษตร ทำให้เกษตรกรได้เปลี่ยนไปทำอาชีพอื่นที่มีรายได้ดีกว่า หรือขายที่ดินของตนเองให้กับนายทุน

เนื่องจากพื้นที่เขตมีนบุรีมีระดับพื้นดินต่ำและเป็นพื้นที่ลุ่ม ทางกรุงเทพฯ ได้สร้างพื้นที่ปิดล้อมซึ่งสามารถป้องกันน้ำจากภายนอกไหลเข้ามาท่วมกรุงเทพฯ โดยใช้ระบบสูบน้ำ ประตูน้ำ คลอง พื้นที่กักเก็บน้ำ ทำงานร่วมกัน พื้นที่ด้านตะวันออกของเขต จึงถูกกำหนดเป็นพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม เพื่อควบคุมการพัฒนาในพื้นที่นอกคันกันน้ำไม่ให้เกิดชุมชนหนาแน่น ทำให้พื้นที่ส่วนนั้นนอกจากจะทำหน้าที่เป็นพื้นที่รับน้ำหลากแล้วยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่ใช้เพาะปลูกเลี้ยงคนในเขตเมือง รวมทั้งเป็นพื้นที่สกัดกั้นการขยายตัวของเมืองออกมาสู่พื้นที่ชนบทหรือพื้นที่เกษตรอันสมบูรณ์

โดยสรุปแล้วปัจจุบันเขตมีนบุรีมีบทบาทสำคัญในเรื่องการทำเกษตรกรรมและเป็นพื้นที่พักอาศัย โดยมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา การขยายตัวของเมืองจะเข้ามาในรูปแบบบ้านจัดสรรเป็นส่วนใหญ่ และจะขยายตัวไปตามแนวถนนสายสำคัญของเขต ในอนาคตคาดว่าจะมีจำนวนประชากรเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น และจะทำให้พื้นที่เกษตรลดลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะทำให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อพื้นที่หลายประการดังจะกล่าวในบทต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย